

Κείμενο 1

Θεωρίες μείωσης των στερεοτύπων

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική εργασία του Νίκου Μεταξά «Θεωρίες μείωσης των στερεοτύπων: περίπτωση εφαρμογής στην ελληνική πραγματικότητα», που ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.psychology.gr/koinoniki-psychologia, το Νοέμβριο του 2021.

Τα στερεότυπα είναι στενά συνδεδεμένα με την προκατάληψη και μπορούν να οδηγήσουν σε διάκριση. Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις για τα χαρακτηριστικά μελών που ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες και επηρεάζουν το πώς οι άνθρωποι προσέχουν, κατηγοριοποιούν, κωδικοποιούν, παρουσιάζουν και επανακτούν πληροφορίες για άλλους και το πώς αυτοί κρίνουν και απαντούν σε αυτές τις πληροφορίες.

Τα στερεότυπα απαντώνται σε όλες τις κοινωνίες, αυτό-επιβεβαιώνονται σε καθημερινή βάση και αποτέλεσαν πεδίο ανάπτυξης διαφόρων θεωρητικών προσεγγίσεων σχετικά με τη διαμόρφωση και αλλαγή τους.

Η θεαματική αλλαγή της ιδιοσυστασίας των σχολικών τάξεων αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Τα στερεότυπα αποτελούν μέρος της κοινωνικής γνώσης που αποκτούν τα παιδιά στη διάρκεια της κοινωνικοποίησής τους και η άρση αυτών, στο πλαίσιο πλουραλιστικών κοινωνιών, και ειδικότερα στον εκπαιδευτικό χώρο, όπου η μάθηση είναι «ταγμένη» υπέρ των ίσων ευκαιριών, αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

Στο χώρο του πολυπολιτισμικού ελληνικού σχολείου τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις ορθώνουν διάφορες μορφές ανισότητας έως τον αποκλεισμό και την απουσία της οικειότητας, γεγονός που επιδρά στην ομαλή κοινωνικοποίηση των «άλλων» ή «ξένων» μαθητών και παρεμποδίζει την κοινωνική επαφή και συνεργασία. Η συνειδητοποίηση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων συνιστά τη βασικότερη προϋπόθεση δημιουργικής αντιπαράθεσης των παιδιών με τις διαφορές

Η αποδυνάμωση των στερεοτυπικών αντιλήψεων προϋποθέτει ένα πλαίσιο συνεργασίας, ανταλλαγής, αλληλοκατανόησης και αλληλεπίδρασης, ομαδικής εργασίας και επικοινωνίας, στοιχεία που αμβλύνουν τις φυλετικές, μαθησιακές και κοινωνικές διαφορές. Είναι χρήσιμο σε κάθε παιδί να ενισχυθεί η ταυτότητά του (προσωπική και κοινωνική), η κριτική σκέψη αλλά και η

16831

ενσυναίσθηση για την ετερότητα, γιατί η αποδοχή της διαφορετικότητας το καθιστά ικανότερο για την αντιμετώπιση και εξάλειψή της

Κείμενο 2

«Ροντβάιλερ»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χριστόπουλου «Ροντβάιλερ», στο βιβλίο του «Δημόσιες Ιστορίες» (εκδ., 2013).

Ήταν ένας πειθαρχημένος έφηβος. Όλη μέρα πάλευε με τους δαίμονές του. Σε λίγο καιρό τα πόδια, τα χέρια, το στήθος γέμισαν' όσο άδειο ένιωθε το μέσα του τόσο σκληρό σα σίδηρο ένιωθε το κορμί του. Επιφυλακτικός με όσους δεν γνώριζε, σκληρός με τους ξένους, αλλά προσαρμόσιμος.

Στο συνεργείο, όταν στα δεκαπέντε του έπιασε δουλειά, είχαν να το λένε. Επιδέξιος στο κατσαβίδι και στο γερμανικό κλειδί, έπιανε το χέρι του. Δουλευταράς και υπάκουος. Το βράδυ - μαύρος απ' τη μουντζούρα, τα λάδια, τα γράσα - την πέρναγε συνήθως στο σπίτι, κολλημένος στο ρc του. Πολλά πολλά δεν είχε με κανέναν.

Την αδελφή του τη λάτρευε. Δυο χρόνια μικρότερή του. Γεννήθηκε τη μέρα που ο πατέρας του δεν επέστρεψε στο σπίτι. Δεν θα ξαναρχόταν ποτέ. Ο Αιγύπτιος αμμοβολιστής¹ – έτσι είπε η Αστυνομία – ξέχασε το γκάζι ανοιχτό μέσα σ' αμπάρι. Ο πατέρας μόλις είχε κατέβει. Η μικρή τον σεβόταν' τον φοβόταν όμως πολύ. Τον κρατούσε σε απόσταση. Την τρόμαζαν τα σκοτεινά σχέδια που ήταν ζωγραφισμένα σ' όλο του το σώμα. Η μάνα έλειπε ώρες. Το πρωί κοιμόταν, το απόγευμα έπαιρνε δρόμο και χανόταν.

Ο Χοντρός του 'λεγε ιστορίες αλλόκοτες. Για τον Εφιάλτη που πρόδωσε την Ελλάδα στους Πέρσες και δολοφονήθηκε τελικά από τον Αθηνάδη' για τη «Νύχτα των Κρυστάλλων²». Τα κατορθώματα ενός Άρτουρ Άξμαν³ τα 'μαθε παραμυθάκι. Μα πιο πολύ παραξευέτηκε από τα λόγια που ήταν γραμμένα στο μπράτσο του Χοντρού: «Πρώτα σε αγνοούν, μετά σε γελοιοποιούν, μετά σε πολεμούν. Στο τέλος, ν ι κ ά ρς».[...]

¹ Αμμοβολιστής: τεχνίτης εξειδικευμένος στην αμμοβολή (μέθοδος καθαρισμού μεγάλης επιφάνειας).

² Νύχτα των Κρυστάλλων: Στις 9/10 Νοεμβρίου 1938, ηγέτες των ναζιστών εξαπέλυσαν μια σειρά πογκρόμ κατά του εβραϊκού πληθυσμού στη Γερμανία και στα πρόσφατα προσαρτημένα εδάφη. Το γεγονός αυτό ονομάστηκε Kristallnacht (Η νύχτα των Κρυστάλλων) εξαιτίας των θρυμματισμένων γυαλιών που κάλυψαν τους δρόμους μετά το βανδαλισμό και την καταστροφή εβραϊκών επιχειρήσεων, συναγωγών και σπιτιών

³ Άρτουρ Άξμαν: Γερμανός Ναζί, αρχηγός της χιτλερικής νεολαίας από το 1940 μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1945

16831

Τον φώναζαν «Gooks», ο κιτρινάρης στη γλώσσα του. Ήρθε από την Ινδονησία. Δούλευε στο βενζινάδικο απέναντι απ' το συνεργείο. Το «ροντβάιλερ» κάθε μέρα τον έβλεπε να βάζει και να βγάζει την αντλία, να φουσκώνει τα λάστιχα. Κι αυτός να φουσκώνει από μίσος. Κίτρινος όπως ήταν, το κίτρινο αστέρι στο μπράτσο του 'λειπε, σκεφτόταν. Γέμισε πια η γειτονιά από κιτρινιάρηδες, ξένους, παλιόφατσες.

Προχθές το βράδυ, καθώς γύριζε σπίτι του, στη γωνία, του φάνηκε πως είδε τον κιτρινιάρη να πειράζει την αδελφή του. Αυτή προχωρούσε μπροστά και πίσω ο κιτρινιάρης κάτι μουρμούραγε. Τον σημάδεψε με τα μάτια του. Ούρλιαξε μακρόσυρτα, δολοφονικά. Εκείνο το βράδυ δεν πήγε σπίτι του. Μάταια η αδελφή του τον περίμενε. Θα 'κανε χρόνια να ξαναπάει.

«Άγρια δολοφονημένος βρέθηκε από συμπατριώτες του, χθες το πρωί, στο σπίτι του, στο Πέραμα, ο Ινδονήσιος R. Gooks. Η επίθεση που δέχτηκε ήταν ακαριαία. Πάνω στο στρώμα άφησε την τελευταία του πνοή, χτυπημένος από ένα αιχμηρό αντικείμενο, πιθανότατα, σουγιά. Η αστυνομία αναζητά τον δράστη του στυγερού εγκλήματος.» (από εφημερίδες)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις τους τρόπους, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, με τους οποίους το σχολείο μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ανάμεσα στους στόχους του Προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μάς εισαγάγει στο θέμα και να δώσει διευκρινιστικές πληροφορίες για τη συνέχεια του κειμένου. Τεκμηρίωσε με συντομία αν ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 υπηρετεί αυτούς τους στόχους.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

16831

Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο που επιλέγει ο συντάκτης του Κειμένου 1 (μονάδες 4); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορά σε δύο σχετικά χωρία του κειμένου (μονάδες 2) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 4) και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργείται (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορά σε σχετικά χωρία του Κειμένου 2 την στάση του κεντρικού ήρωα απέναντι στους ξένους (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για ανάλογα φαινόμενα της εποχής μας (μονάδες 5). Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16831-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1, το σχολείο μπορεί να αποδυναμώσει τα στερεότυπα, εφόσον η μάθηση είναι σταθερά προσανατολισμένη στην ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των μαθητών. Αυτό θα οδηγήσει στη δημιουργική αντιπαράθεση των παιδιών με τις διαφορές τους. Προαπαιτούμενο για την αποδυνάμωση των στερεοτύπων είναι η ομαδοσυνεργατική μάθηση, η επικοινωνία μαθητών σε πλαίσιο αλληλοκατανόησης, καθώς και η στήριξη και αποδοχή της ταυτότητας κάθε μαθητή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 μάς εισάγει στο θέμα, διότι αναφέρεται με ευθύτητα στο θεματικό κέντρο (Τα στερεότυπα είναι στενά συνδεδεμένα με την προκατάληψη και μπορούν να οδηγήσουν σε διάκριση). Δίνει διευκρινιστικές πληροφορίες για τη συνέχεια του κειμένου, εφόσον με συνομία εξηγεί τον τρόπο σχηματισμού των στερεοτύπων (Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις για τα χαρακτηριστικά μελών που ανήκουν σε κάποιες κοινωνικές ομάδες). Ο ορισμός που εμπεριέχεται στον Πρόλογο υπηρετεί τον παραπάνω στόχο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του Κειμένου 1 επιλέγει τη χρήση του γ' ενικού και πληθυντικού προσώπου. Αυτό φαίνεται στα χωρία: «Η θεαματική αλλαγή της ιδιοσυστασίας των σχολικών τάξεων αποτελεί ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός» και «Αποτελούν ένα σύνολο δομών από πεποιθήσεις... επανακτούν πληροφορίες για άλλους και το πώς αυτοί κρίνουν και απαντούν σε αυτές τις πληροφορίες». Το γ'

16831-Λύση

ρηματικό πρόσωπο προσδίδει στο λόγο αντικειμενικότητα, ο συντάκτης φαίνεται πως είναι ουδέτερος και αποστασιοποιημένος και κάνει το ύφος λόγου σοβαρό. Αυτό επιδιώκει ο συντάκτης, εφόσον γράφει επιστημονική εργασία (που έχει αναρτηθεί σε ιστότοπο ως επιστημονικό άρθρο) και στόχος είναι η αντικειμενική παρουσίαση του ζητήματος, καθώς και η βεβαιότητα του συντάκτη για τα στοιχεία που παρουσιάζει.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο κεντρικός ήρωας του Κειμένου 2 είναι αρνητικός απέναντι στην παρουσία ξένων στη χώρα του. Αυτό φαίνεται καθαρά από το χωρίο «Κι αυτός να φουσκώνει από μίσος. Κίτρινος όπως ήταν, το κίτρινο αστέρι στο μπράτσο του 'λειπε, σκεφτόταν. Γέμισε πια η γειτονιά από κιτρινιάρηδες, ξένους, παλιόφατσες», όπου σκέφτεται και μιλάει με υβριστικό και ειρωνικό τρόπο εναντίον των ξένων και δεν επιθυμεί την παρουσία τους στην Ελλάδα. Ακόμη πιο emphaticά φαίνεται το μίσος που τρέφει εναντίον τους στο σημείο του Κειμένου 2 που υπονοείται ότι αυτός σκότωσε τον ξένο που ενόχλησε την αδερφή του (του φάνηκε πως είδε τον κιτρινιάρη να πειράζει την αδελφή του. Αυτή προχωρούσε μπροστά και πίσω ο κιτρινιάρης κάτι μουρμούραγε... Άγρια δολοφονημένος βρέθηκε... ο Ινδονήσιος R. Gooks. Η επίθεση που δέχτηκε ήταν ακαριαία). Το μίσος κατά των ξένων εξηγείται από τις ρατσιστικές θεωρίες που είχε ακούσει από τον φίλο του και τον είχαν επηρεάσει βαθιά (Ο Χοντρός του 'λεγε ιστορίες αλλόκοτες. Για τον Εφιάλτη που πρόδωσε την Ελλάδα ... Στο τέλος, ν ι κ ά ς»), αλλά και από τα δύσκολα παιδικά του χρόνια, τις δυσχέρειες που είχε να αντιμετωπίσει, το θάνατο του πατέρα του, που ήταν και εκείνος ξένος (Ο Αιγύπτιος αμμοβολιστής – έτσι είπε η Αστυνομία – ξέχασε το γκάζι ανοιχτό μέσα στ' αμπάρι). Όλα αυτά θα τον έκαναν να αισθάνεται κοινωνικά περιθωριοποιημένος και ο ίδιος και –γι αυτό το λόγο– ευάλωτος στο να υιοθετήσει ρατσιστικές θεωρίες.

Ο μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την προσωπική του/της τοποθέτηση για ανάλογα φαινόμενα της εποχής μας, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Καλλιτεχνικά Επαγγέλματα

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την επιστημονική εργασία της Χριστίνας Κιουλάφη «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Οι όψεις ενός εμμένου κινδύνου», που εκδόθηκε το 2013.

Σε γενικές γραμμές, η καλλιτεχνική εργασία και οι κανόνες λειτουργίας των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων συνιστούν γρίφο και πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες, και ειδικότερα για όσους ασχολούνται με την κοινωνιολογία των επαγγελμάτων, καθώς για την καλλιτεχνική εργασία τείνει να επικρατεί η εικόνα μιας ανώτερης δραστηριότητας, ενώ τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα γίνονται αντιληπτά ως «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων».

Βεβαίως, εμπειρικές μελέτες των τελευταίων χρόνων, κοινωνιολογικής κυρίως προέλευσης, συνέβαλαν στην «απομυθοποίηση» της καλλιτεχνικής εργασίας και των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων, αναδεικνύοντας τις συνθήκες άσκησης τους. Οι εργασιακές συνθήκες για τους καλλιτέχνες είναι τις περισσότερες φορές πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ. είναι οι κυρίαρχες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Αυτή η κατάσταση συνοδεύεται και από υψηλά ποσοστά ανεργίας, συνέπεια κυρίως του γεγονότος ότι σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Το ερώτημα είναι, λοιπόν, γιατί τόσα άτομα ελκύονται από τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα δεδομένων των δυσκολιών που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Με άλλα λόγια, πώς ερμηνεύεται το γεγονός ότι κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές;

Δύο είναι οι συνηθισμένες κατηγορίες κινήτρων που ωθούν κάποιον στο να ασκήσει ένα επάγγελμα. Αφενός η προσδοκία για αυξημένα κέρδη και αφετέρου οι μη οικονομικές ανταμοιβές που προκύπτουν από την άσκηση του. Στην περίπτωση των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων μπορεί η προσδοκία για αυξημένα κέρδη (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) να λειτουργεί ως κίνητρο κατά την ένταξη σε μια καλλιτεχνική αγορά εργασίας. Ωστόσο, ακόμη και αν δεχτούμε αυτό το κίνητρο, η ίδια η εργασιακή πραγματικότητα και το χαμηλό επίπεδο των μέσων αμοιβών το

θέτουν υπό αμφισβήτηση, ιδίως όταν πρόκειται για την παραμονή σε ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα. Σε αυτήν την περίπτωση προέχουν κυρίως οι μη οικονομικές ανταμοιβές της καλλιτεχνικής εργασίας, όπως οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανταμοιβές, οι ελκυστικές συνθήκες εργασίας, ο μη επαναλαμβανόμενος, εναλλασσόμενος χαρακτήρας της δουλειάς κ.λπ.

Παράλληλα, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες αντιλαμβάνονται συχνά το επάγγελμά τους ως απόρροια ενός καλέσματος ή ενός προσωπικού ακαταμάχητου πάθους που τους κυριαρχεί, μιας «εσωτερικής ώθησης», ως ένα επάγγελμα που το ασκούν όχι για τα κέρδη αλλά για την «αγάπη». Κατά συνέπεια η παραμονή σε αυτό προϋποθέτει ένα ιδιαίτερο είδος αφοσίωσης και προσήλωσης, που σχετίζεται και με άλλου είδους ανταμοιβές, εκτός από τις υλικές.

Κείμενο 2

Ο κίτρινος φάκελος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο κίτρινος φάκελος», τ. Β΄, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2008. Στην παρακάτω σκηνή ένας νέος, ο Μίλτος Ρούσης, εκθέτει στον Διοικητή της Τράπεζας Εμπορικών Παροχών, τον Γιούγκερμαν, την πρότασή του για την εκμετάλλευση της Ελληνικής Μεταλλουργίας, η οποία λόγω πτώχευσης ελέγχεται από την Τράπεζα.

[...]

-Οι εγκαταστάσεις της ΕΛΜΕΤ¹ —με μερικές αναπροσαρμογές κι επεκτάσεις, που πρέπει να γίνουν επειγόντως— θα είναι σε θέση να παραγάγουν πολλά είδη απαραίτητα στις ενόπλιους δυνάμεις. Και πρώτα, ποδήλατα...

-Ποδήλατα; επανέλαβε ο Γιούγκερμαν, με ανήσυχο βλέμμα.

-Σ' έναν νέο πόλεμο, τα ποδήλατα θα παίξουν ρόλο. Θα μπορέσουμε και να μοντάρουμε(δεν λέω να κατασκευάσουμε) μοτοσικλέτες, σε τιμή συμφέρουσα. Θα φτιάσουμε εξαρτήματα και ανταλλακτικά όπλων και πυροβόλων, ακόμα κι ανταλλακτικά αυτοκινήτων... Αυτά για τον πόλεμο. Αλλά κι η ειρήνη δεν με φοβίζει. Θα γεμίσω την Ελλάδα με πάμφθινα ποδήλατα. Θα φτιάσω μπανιέρες, λαβομάνα, νεροχύτες, σώματα καλοριφέρ. Το εργοστάσιό μου, τεχνικώς τελειότατο, δεν φοβάται κανέναν ελληνικό συναγωνισμό. Δεν θέλω ούτε δασμολογική προστασία, όταν έχω συνέταιρο την Τράπεζα Εμπορικών Παροχών. Οι όροι χρηματοδότησης θα μου επιτρέψουν να γονατίσω τους εισαγωγείς Εξωτερικού. Γιατί, μετά τις πρώτες μου επιτυχίες, θα μου ανοίξετε τα

¹ Η εταιρεία Ελληνική Μεταλλουργία

16833

ταμεία σας, κ. Γιούγκερμαν. Γιατί η Τράπεζα έχει τον τρόπο να επιβληθεί στο Κράτος, να κάνει αναπροσαρμογή δασμολογίου και να εξασφαλίσει παραγγελίες...

Ο Γιούγκερμαν τον άκουγε προσεχτικά. Κι όμως, με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος — άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη. Ο διοικητής τού έκανε καυστικές παρατηρήσεις για την ύποπτη αμέλεια που 'δειξε στην υπόθεση της «Γόρτυνος». Κι εκείνος, ο Γιούγκερμαν, αντί ν' απολογηθεί, αντεπετέθη θρασύτατα λέγοντας: «Όλ' αυτά τα 'κανα από σκοπού. Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω». Τότε, ο τοτινός διοικητής κ. Φλωριάδης σηκώθηκε και του 'δωσε το χέρι λέγοντας:

—Σύμφωνοι, κ. Γιούγκερμαν.

Τώρα, σηκώνεται ο σημερινός διοικητής, ο κ. Γιούγκερμαν. Προτείνει το χέρι στον Μίλτο Ρούση και λέει:

—Σύμφωνοι, κ. Ρούση. Νομίζω όμως ότι 50.000 λίρες ρευστού κεφαλαίου είναι ανεπαρκείς, για να εκτελέσετε τα σχέδιά σας. Σας ανοίγω πίστωση 100.000 λιρών. Είσαστε συνεταίρος της Τραπέζης Εμπορικών Παροχών. Go on², young man³! Go on!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Να παρουσιάσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

² προχώρησε, συνέχισε (φράση στην αγγλική γλώσσα)

³ νεαρέ (στην αγγλική γλώσσα)

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο με παραδείγματα και με αίτιο - αποτέλεσμα. Να εντοπίσεις τα σημεία (μονάδες 6) και να γράψεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει αυτούς τους τρόπους οργάνωσης (μονάδες 4).

Μονάδες 10**3ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

- α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος),
- β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος),
- γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Να ερμηνεύσεις τη στάση του κεντρικού προσώπου, του Γιούγκερμαν, στο Κείμενο 2, απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (μονάδες 10). Να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους (μονάδες 5). Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16833-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, πολλοί θέλουν να ασκήσουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα που είναι ελκυστικό, αλλά και επισφαλές, διότι έχουν την προσδοκία για μελλοντικά αυξημένα κέρδη και μεγάλη αναγνωρισιμότητα. Ακόμη και αν κάποιος αναγνωρίζει την οικονομική αβεβαιότητα του καλλιτεχνικού επαγγέλματος, αποβλέπουν σε ψυχολογικές, κοινωνικές ανταμοιβές, ελκυστικές συνθήκες εργασίας, εναλλασσόμενο χαρακτήρα δουλειάς. Τέλος, η αγάπη για την καλλιτεχνική εργασία αναγνωρίζεται ως παράγοντας αφοσίωσης σε αυτή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1 επιλέγει να οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο (εκτός από αιτιολόγηση) με παραδείγματα και αίτιο και αποτέλεσμα. Τα παραδείγματα (η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ) κάνουν πιο κατανοητό και εύληπτο στους αναγνώστες το επιχείρημα/θέση της συντάκτριας ότι οι εργασιακές συνθήκες στα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι πολύ δύσκολες. Ακόμη, το αίτιο-αποτέλεσμα στην παράγραφο (**αίτιο**: σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας, **αποτέλεσμα**: υψηλά ποσοστά ανεργίας) βοηθάει τη συντάκτρια να τονίσει τις συνέπειες αυτής της κατάστασης (ανεργία) και να στηρίξει τη θέση της πως τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι ελκυστικά, αλλά και επισφαλής, γι' αυτό σύμφωνα με έρευνες «απομυθοποιούνται».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

16833-Λύση

Λειτουργία σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος): μεταφορά, για να τονιστεί η ελευθερία που παρέχουν τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα,

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος): μεταφορά, με την οποία αναδεικνύονται οι δυσκολίες των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων,

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος): προσθήκη ενός επιπλέον κινήτρου που η συντάκτρια θεωρεί ότι ωθεί τα άτομα να επιλέξουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Γιούγκερμαν, έχει θετική στάση απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (Σύμφωνοι, κύριε Ρούση). Είναι, μάλιστα, πολύ υποστηρικτικός, αφού τον κάνει συνέταιρο της Τραπέζης Εμπορικών Παροχών. Η θερμή αυτή υποστήριξη εξηγείται από το γεγονός πως ο νεαρός επιχειρηματίας τού θυμίζει τη δική του επιχειρηματική αρχή (με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος —άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη... Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω»). Τότε και εκείνος είχε δείξει νεανική ορμή, ενθουσιασμό και τόλμη, όπως δείχνει στο απόσπασμα ο Μίλτος Ρούσης. Επειδή, λοιπόν, έχει ζήσει ανάλογες εργασιακές καταστάσεις, δείχνει κατανόηση απέναντι σε ένα νέο άνθρωπο που έχει τολμηρά σχέδια (Go on, young man! Go on!).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την προσωπική του/της τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**«Περί τηλεργασίας»**

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του Κων/νου Μπακόπουλου (Δικηγόρου, Επίκουρου Καθηγητή Εργατικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ) που δημοσιεύθηκε στις 7/6/2020 στον ιστότοπο της Καθημερινής.

Πολύς λόγος γίνεται τελευταία για την τηλεργασία. Οι βασικές τεχνικές προϋποθέσεις –υπολογιστές, λογισμικό, δίκτυα- ήδη υπάρχουν και εξελίσσονται και μαζί με αυτές η εξοικείωση των ανθρώπων να εργάζονται σε ψηφιοποιημένο περιβάλλον. Το ερώτημα είναι λοιπόν αν η τηλεργασία, όταν κάποτε πάψει να αποτελεί λύση ανάγκης, θα μπορέσει να ενσωματωθεί στην ευρύτερη παραγωγική διαδικασία ως μια αξιόπιστη, εναλλακτική επιλογή οργάνωσης της εργασίας. Αυτό προϋποθέτει ότι τώρα θα πρέπει να δώσουμε απαντήσεις, νομοθετικές και άλλες, σε κάποια βασικά ερωτήματα που θέτει η εφαρμογή της.

Η τηλεργασία είναι μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεσης της εργασίας χωρίς φυσική παρουσία του εργαζομένου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Αυτό το επιτρέπει η χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής. Με την έννοια αυτή, η τηλεργασία μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική επιλογή για πολλά επαγγέλματα -ασφαλώς όχι όλα- που παραδοσιακά εκτελούνταν με φυσική παρουσία στο χώρο της επιχείρησης. Τα προτερήματα και μειονεκτήματα αυτού του τρόπου παροχής εργασίας είναι πολλά και ποικίλα. Κίνδυνοι ενδεχομένως υπάρχουν. Όλα αυτά μπορεί κανείς εύκολα να τα αναζητήσει στις διάφορες διαθέσιμες μελέτες. Εγώ θα ήθελα να σταθώ εδώ μόνο σε κάποια από τα θετικά: το κέρδος χρόνου για τον εργαζόμενο που μεταφράζεται σε εξοικονόμηση δαπανών και κέρδος ελευθερίας (άλλωστε, ο χρόνος μετάβασης και επιστροφής από την εργασία δεν είναι και δεν αμείβεται ως χρόνος εργασίας), το κέρδος για το περιβάλλον, αφού πολλές ενεργοβόρες μετακινήσεις καθίστανται περιττές, το κέρδος για την επιχειρηματικότητα και την οικονομία, αφού η τηλεργασία αναδεικνύει τη σημασία του αποτελέσματος της εργασίας έναντι της τυπικής φυσικής παρουσίας.

Η τηλεργασία προβάλλει ως ρεαλιστική επιλογή για ευρύτερο κύκλο εργαζομένων, ενώ παράλληλα αναζητείται εναγωνίως ευελιξία για τη διάσωση θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων. Άρα, ο νομοθέτης πρέπει να παρέμβει, ώστε να χαράξει το πλαίσιο -και τα όρια- της ευελιξίας για τις επιχειρήσεις στο ζήτημα του καθορισμού του τόπου εργασίας των εργαζομένων. Για παράδειγμα, δε θα ήταν κακή ιδέα να παρέχεται δυνατότητα εφαρμογής από την επιχείρηση συστήματος εργασίας από απόσταση, μερικώς και ανά τακτά διαστήματα. Το επόμενο ζήτημα

16835

αφορά στη διαχείριση του χρόνου εργασίας των τηλεργαζομένων. Αποτελεί βασική αρχή του νομοθετικού πλαισίου της τηλεργασίας, ότι η ευθύνη για την οργάνωση (άρα και την τήρηση) του χρόνου εργασίας περνάει από τον εργοδότη στον εργαζόμενο (αφού αυτός ξέρει βασικά πόσο εργάστηκε). Ασφαλώς πρέπει να ισχύουν και για τους τηλεργαζόμενους τα χρονικά όρια εργασίας, οι περίοδοι ανάπαυσης και οι αργίες.

Κείμενο 2

Ο Κηρύκος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα του Θράσου Καστανάκη (1901-1967), στο βιβλίο «Εφτά Ιστορίες», εκδ. Γλάρος, Αθήνα: 1944, σ.σ.9-27.

Ο Κηρύκος είταν ένα δαιμονισμένο παιδί, κάπου δεκάξη χρονώ, που το 'χε παραγιό του ο Ψαλλίδας, ο χασάπης στο Κάτω Ελληνικό. Σερέτης¹ άνθρωπος, που 'χε αλλάξει τρεις γυναίκες ως τα σήμερα («Πρέπει να δίνουμε δουλειά στους παπάδες!», έλεγε άμα είτανε στα κέφια του, πράμα σπάνιο), κι ούτε και πελάτη να πεις κρατούσε κοντά του πολύν καιρό. Θύμωνε και τους έδιωχνε. Καμιά φορά σήκωνε και τη χερούκλα του... Ακόμη και με τον παπά της ενορίας τα 'χε βάλει, ακόμη και με τη χωροφυλακή. Μόνο με τον Κηρύκο μόνιαζε. Είχε περάσει χρόνος κι ο Κηρύκος καβαλλούσε πάντα το ποδήλατο, για να πάει το κρέας στην πελατεία, σε κάθε μεγαλουσιάνικη βίλα και σε κάθε φτωχόσπιτο, ως τα Δικηγορικά πέρα κι ως απάνω στα Σούρμενα. [...]

Σίγουρος, κεφάλτος κι ακούραστος, έκανε ο Κηρύκος και κάτι απόξω δουλειές, θελήματα για τούτον και για κείνονε, πετιότανε στη Γλυφάδα ν' αγοράσει ψάρια για τον Στρατηγό, κατέβαινε στο Καλαμάκι να πάρει φάρμακα για τον Πρόεδρο, άμα πλάκωνε πολλή η πελατεία στου Βιτάλη έφερνε μια βόλτα ως το Φάληρο να κουβαλήσει καμιά κάσα μπίρες. Μια Λαμπρή τον χάσανε, γιατί τον είχε πάρει ο Κώστας ο σωφέρης να του φορτώσει τέσσερα αρνιά για κάτι φίλους του στα Σούρμενα. Όπου δηλαδή γινόταν κι αντίπραξη στο χασαπιό. Μα πάλι ο Ψαλλίδας δε μίλησε. Άμα οι καλοθελητές αρχίζανε να βάζουν λόγια: «Σπουδαία εκείνα τ' αρνιά που τα φόρτωσε ο Κηρύκος στο ποδήλατο για την ταβέρνα του Μαραγκού...» -«Κάτι νεφρεμιές, Ψαλλίδα μου, λουκούμι!» -«Αν έλειπε ο παραγιός σου, δηλαδή η ταχύτητά του, δηλαδή το ποδήλατο που το πλέρωσες εσύ κι αυτός το καβαλλάει, δε θα σου 'κοβε τη δουλειά ο Μαραγκός...». Κι ενώ πια το περίμεναν όλοι πως με το τελευταίο θ' άναβε ο σερέτης μας, στάθηκε, φούσκωσε τα στήθεια του:

-Ε, λοιπόν, μεταξύ μας... Ξαίρετε σε πόση ώρα το άτιμο τα κουβάλησε από τον Περαιά; Μια ώρα και δέκα λεφτά. Ο ίδιος ο Κώστας μου τα 'πε. Τέσσερα αρνιά πάνω του κι αυτός αστραπή, ξεπέρασε μια μοτοσυκλέττα, μια κούρσα πρώτης, τρία λεωφορεία και συνέχεια όλα τα τραμ... Αυτός

¹Δύστροπος, ευέξαπτος άνθρωπος.

16835

δεν έχει πόδια, παιδί μου, αυτός είναι ατσάλι μάκενα². Άμα ένα κατάστημα έχει έναν τέτοιο υπάλληλο, τι τα θέλει τ' αυτοκίνητα;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα οφέλη της τηλεργασίας και τις παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη νομοθετική κατοχύρωσή της, σύμφωνα με το συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο Υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί, ανάμεσα σε άλλους τρόπους οργάνωσης του λόγου του, ορισμό και αιτιολόγηση. Να επισημάνεις τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις με συντομία αυτές τις επιλογές (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο Υποερώτημα (μονάδες 15)

Στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1 να εντοπίσεις ένα σημείο στο οποίο ο λόγος του συντάκτη δηλώνει πιθανότητα και στην 3η παράγραφο ένα σημείο που δηλώνει αναγκαιότητα (μονάδες 10). Να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο το νόημα των προτάσεων ή περιόδων λόγου στις οποίες βρίσκονται. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση του «δύστροπου» Ψαλλίδα απέναντι στον Κηρύκο, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 2; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις.

Μονάδες 15

²Ιταλικής προέλευσης λέξη: Μηχανή.

16835-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οφέλη τηλεργασίας που συνιστά εναλλακτική επιλογή για πολλούς επαγγελματικούς κλάδους:

- εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων,
- μεγαλύτερη ελευθερία,
- μείωση ρύπων /προστασία περιβάλλοντος,
- οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση με έμφαση στην ουσία της παρεχόμενης εργασίας κι όχι στην φυσική παρουσία.

Παράμετροι νομοθετικού πλαισίου

- όρια ευελιξίας για τη διασφάλιση θέσεων εργασίας,
- καθορισμός τύπου εργασίας,
- διαχείριση χρόνου εργασίας από τον ίδιο τον εργαζόμενο,
- διασφάλιση δικαιωμάτων εργαζομένων (ωράριο και αργίες).

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ⓟ **Ορισμός** : «Η τηλεργασία είναι μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεσης της εργασίας χωρίς φυσική παρουσία του εργαζομένου στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης.»

Με τον ορισμό ο συντάκτης διασαφηνίζει την έννοια της τηλεργασίας προσδιορίζοντας με συντομία και σαφήνεια τον όρο.

Αιτιολόγηση : «το κέρδος για το περιβάλλον, αφού πολλές ενεργοβόρες μετακινήσεις καθίστανται περιττές, το κέρδος για την επιχειρηματικότητα και την οικονομία, αφού η τηλεργασία αναδεικνύει τη σημασία του αποτελέσματος της εργασίας έναντι της τυπικής φυσικής παρουσίας.»

16835-Λύση

Με την αιτιολόγηση ο συντάκτης αιτιολογεί τα οφέλη της τηλεργασίας τόσο για το περιβάλλον όσο και για την οικονομία.

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Πιθανότητα (2η παράγραφος): *Κίνδυνοι ενδεχομένως υπάρχουν (δεν αποκλείονται οι κίνδυνοι παρά τα φανερά οφέλη της τηλεργασίας)*

Αναγκαιότητα (3η παράγραφος) : *ο νομοθέτης πρέπει να παρέμβει ή Ασφαλώς πρέπει να ισχύουν... (αναγκαιότητα λήψης μέτρων και καθορισμού σαφή νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των τηλεργαζομένων)*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Ψαλλίδας είναι δύστροπος, οξύθυμος, απότομος, αλλά απέναντι στον Κηρύκο φέρεται με κατανόηση, υπομονή, ανεκτικότητα. Αυτό μπορεί να ερμηνευθεί διαφορετικά από το μαθητή:

- από εγωισμό ο Ψαλλίδας δε θέλει να παραδεχτεί στους άλλους ότι έχουν δίκιο που βάζουν λόγια για τον Κηρύκο, οπότε προτιμά να τον υπερασπιστεί και να αναγνωρίσει την αξία και την υπεροχή του υπαλλήλου του, ώστε να περηφανευθεί για την επιλογή του,
- από οίκτο και αγάπη για τον 16χρονο Κηρύκο, παιδί βασανισμένο, αλλά ακούραστο, εργατικό, πρόθυμο, κεφάλτο, με αυτοπεποίθηση. Ο Ψαλλίδας αναγνωρίζει τις αρετές του Κηρύκου γι'αυτό και δε δυσανασχετεί που ο παραγός του εξυπηρετεί και άλλους.

Ενδεικτικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Θύμωνε και τους έδιωχνε. Καμιά φορά σήκωνε και τη χερούκλα του...*
- *Σίγουρος, κεφάλτος κι ακούραστος, έκανε ο Κηρύκος και κάτι απόξω δουλειές*
- *Άμα ένα κατάστημα έχει έναν τέτοιο υπάλληλο, τι τα θέλει τ' αυτοκίνητα;*

Κείμενο 1

Γυναικεία εργασία, διακρίσεις και κοινωνικά στερεότυπα

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τη δικηγόρο Άννα Ιωαννίδου στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα apostaktirio.gr, στις 27 Οκτωβρίου 2011. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 7. 2. 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Ανεξάρτητα τόσο από την τυπικά θεσμοθετημένη και διακηρυγμένη ισότητα ως προς την αμοιβή και την επαγγελματική εξέλιξη ανδρών και γυναικών όσο και από τις εξαγγελίες για την ύπαρξη ίσων ευκαιριών στον εργασιακό χώρο, καθημερινά πραγματοποιούνται βάσει εθιμικών ή άγραφων νόμων ουσιώδεις διακρίσεις μεταξύ αντρών και γυναικών με τη μορφή άτυπων σχέσεων εξουσίας και εξάρτησης. Επομένως, η επαγγελματική θέση της γυναίκας χαρακτηρίζεται ακόμη και σήμερα από αντιφάσεις και αδιέξοδα, **επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας.** Εξάλλου, το ζήτημα της ίσης αμοιβής, της ίσης μεταχείρισης στις εργασιακές σχέσεις και των προστατευτικών διατάξεων που αφορούν την εργαζόμενη γυναίκα αποτελούν ένα πολύ μικρό μέρος στο σύνολο των κανόνων του Εργατικού Δικαίου, σαν να πρόκειται για μια μικρή κατηγορία εργαζομένων.

Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις στο εργασιακό περιβάλλον η εργαζόμενη γυναίκα αντιμετωπίζεται τόσο από τους ιεραρχικά προϊστάμενους όσο και από τους συναδέλφους της, με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητές της. Εκτός από αυτά, προστατευτικές θεσμικές διατάξεις, όπως η πρόωγη μειωμένη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως μηχανισμοί νομιμοποίησης και αναπαραγωγής των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των γυναικών.

Οι έντονες διαφοροποιήσεις των εργασιών κατά φύλο παγίωσαν έναν αυθαίρετο, συμβατικό διαχωρισμό των θέσεων εργασίας σε «ανδρικές» και «γυναικείες». Έτσι, υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης, οι οποίοι κυριαρχούνται συνήθως από γυναίκες, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Αντίθετα, στα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άνδρες. **Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες κατέχουν θέσεις εργασίας με ελάχιστη αυτονομία, χαμηλότερο γόητρο, λιγότερη εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ εποπτεύονται κυρίως από άνδρες.** Από την άλλη, οι άνδρες έχουν διπλάσιες πιθανότητες σε σύγκριση με τις γυναίκες να καταλάβουν θέσεις διευθυντών και τριπλάσιες ευκαιρίες για θέσεις γενικών

διευθυντών. Τέλος, οι γυναίκες απορροφήθηκαν κατά κόρον σε επίπονα, άχαρα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα, όπως αυτό της καθαρίστριας.

Η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται η γυναίκα στο εργασιακό περιβάλλον δεν είναι αποτέλεσμα του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και της ελλιπούς επαγγελματικής κατάρτισης σε σύγκριση με το εργατικό δυναμικό των ανδρών. Αντίθετα, συχνά η γυναίκα υπερέχει μορφωτικά και επομένως η ανισότητα και η αδικία που υφίσταται είναι απόρροια της διαφορετικής, υποδεέστερης κοινωνικής αντιμετώπισής της λόγω φύλου.

Κείμενο 2

[Ελένη ή ο κανένας]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη «Ελένη ή ο κανένας», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2005, που αποτελεί μυθιστορηματική απόδοση της ζωής της σημαντικής ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα Αλταμούρα, η οποία δεν δίστασε να μεταμφιεστεί σε άντρα, για να μπορέσει να σπουδάσει ζωγραφική στη σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων, που δέχονταν μόνο άντρες.

Στα είκοσι εφτά μου, είχε αποκάμει πια να μου γυρεύει η μάνα στεφανώματα. Ας έστεργα τουλάχιστον, έλεγε κάθε μέρα όλο τον χειμώνα, να μείνω, να γεράσω απάντρευτη κοντά στις παντρεμένες αδερφές μου, κι ας βουρλιζόμουν ως το τέλος της ζωής μου από τα δαιμόνια της ζωγραφικής.

Μα εγώ γύρευα Ακαδημίες και περγαμηνές. Τεκμήρια των αντρών. Για να τα κάμω τι, αναρωτιόταν. Με την προίκα μου θα μπορούσα οποιαδήποτε στιγμή να παντρευτώ καλά, επέμενε, αγνοώντας πως εγώ είχα συμφωνήσει με τον κύρη μου να με συντηρεί από το κεφάλαιο αυτής της προίκας, όσο θα έμενα για σπουδές στην Ιταλία. Καλά είχε κάμει, πρόσθετε, που ποτέ δεν αποδέχτηκε τα θέατρα και τα καλά τους. Ιδού που ο άντρας της είχε τώρα ξεσηκωθεί από τα μάγια τους και από τους επαίνους του Τσέκολι¹, και συναινούσε να πάω στα ξένα, για να δω τις πιο σπουδαίες ζωγραφιές, μα προπαντός για να σπουδάσω τα λίγα, όσα μπορούσα κι εκεί να σπουδάσω ως γυναίκα στα εργαστήρια της ζωγραφικής. Ακόμη και σ' αυτά να συμφωνούσε η μητέρα μου, ανησυχούσε πώς θα τριγύρναγε μια νέα γυναίκα μόνη κι ασυνόδευτη στα τρίστρατα της ξενιτιάς.

[. . .]

Είχα πια συνηθίσει την εικόνα της μορφής, που μου επέστρεφαν οι γεροτοί παλιοί καθρέφτες στο Καφέ Γκρέκο, ενός μοναχικού, συνεσταλμένου, άσημου μάλλον και ανήσυχου άντρα, βυθισμένου στην προοπτική των δίχως όρια ταξιδιών και των περιπλανήσεων, που θα του επέτρεπαν η αμφίεση και οι σπουδές του. Διότι κοιτάζοντας το είδωλό μου αποφάσιζα σιγά σιγά να μην

¹ Τσέκολι: μεγάλος Ιταλός ζωγράφος, υπήρξε δάσκαλος της Ελένης Αλταμούρα.

16836

ξαναγυρίσω στην Ελλάδα, ούτε στα μακριά φορέματα του φύλου μου. Θα χαιρόμουν την ελευθερία του άντρα, σκεφτόμουν παραβλέποντας το γεγονός ότι και ως άντρας έπρεπε να γυρνά νωρίς το απόγευμα στο μοναστήρι των Ναζαρηνών, για να μην παραβιάσω τους κανόνες . . .

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι είναι οι λόγοι, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, για τους οποίους η γυναίκα εργαζόμενη δεν αντιμετωπίζεται ισότιμα με τους άντρες στον χώρο εργασίας της; (50 - 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τρίτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση - αντίθεση και με παραδείγματα. Να τεκμηριώσεις τον πρώτο τρόπο ανάπτυξης επισημαίνοντας τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4) και να εντοπίσεις τα παραδείγματα (μονάδες 4). Πώς θεωρείς ότι αυτός ο συνδυασμός μεθόδων εξυπηρετεί τον στόχο της συντάκτριας του κειμένου; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

« . . . επειδή η νομοθετική ισότητα και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις δεν προεξοφλούν στην καθημερινή πρακτική την ισότιμη πρόσβαση και εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας» (1η παράγραφος)
«Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις . . . και τις ικανότητές της». (2^η παράγραφος)

«Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες . . . σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων». (3^η παράγραφος)

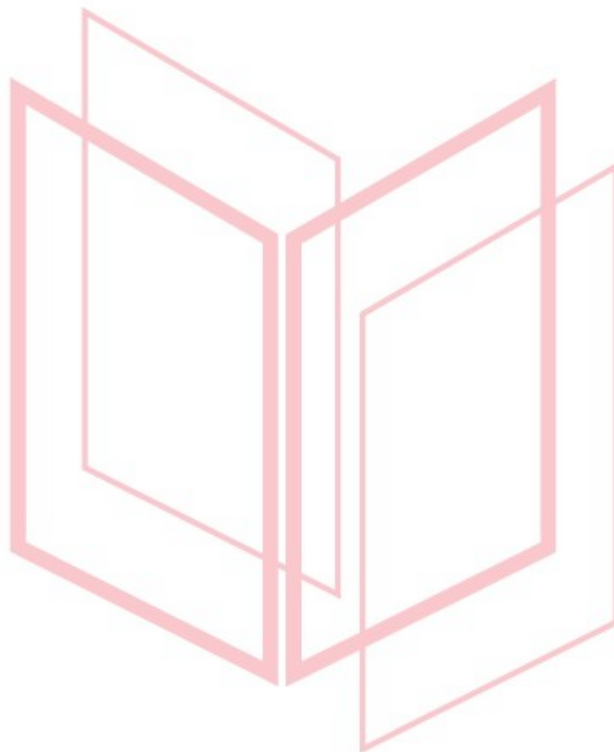
Να μετατρέψεις τα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 στην αντίθετη σύνταξη (ενεργητική – παθητική) από αυτή στην οποία βρίσκονται (μονάδες 9). Ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα εκτιμάς πως επιτυγχάνεται μετά από κάθε μετατροπή (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

16836

Πώς θα χαρακτηρίζατε τον πατέρα της ηρωίδας (της Ελένης) και πώς τη μητέρα από τις απόψεις τους για το μέλλον του παιδιού τους (Κείμενο 2); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου. Με ποια προσωπικότητα από τις δύο είσαι πιο κοντά και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16836-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει ισότιμη μεταχείριση αντρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο είναι οι εξής:

- Εθιμικοί ή άγραφοι νόμοι της (πατριαρχικής πιθανόν) κοινωνίας που επιφέρουν δυσπιστία, προκαταλήψεις και επιφυλακτικότητα για τις δεξιότητες των γυναικών στην εργασία.
- Οι προστατευτικές διατάξεις που αφορούν την ισότιμη αντιμετώπιση των γυναικών στην εργασία αποτελούν μικρό μέρος των κανόνων του Εργατικού Δικαίου.
- Η πρόωρη συνταξιοδότηση των έγγαμων μητέρων λειτουργεί ως μηχανισμός νομιμοποίησης και αναπαραγωγής στερεοτύπων για την αδυναμία του γυναικείου φύλου.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η **σύγκριση** που υπάρχει διαχωρίζει και αντιδιαστέλλει τις γυναίκες με τις αντρικές επαγγελματικές ενασχολήσεις. Τα αντίστοιχα χωρία όπου διακρίνεται η εν λόγω σύγκριση είναι τα εξής: α) «υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας . . . Αντίθετα, στα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άνδρες». Χαρακτηριστική διαρθρωτική η λέξη: **αντίθετα**.

β) «Επιπλέον, οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες . . . λήψης αποφάσεων, ενώ εποπτεύονται κυρίως από άνδρες». Χαρακτηριστικές διαρθρωτικές φράσεις: **συγκριτικά, ενώ**.

γ) «Από την άλλη οι άντρες έχουν διπλάσιες πιθανότητες . . . όπως αυτό της καθαρίστρας». Χαρακτηριστική διαρθρωτική φράση **από την άλλη/σε σύγκριση**.

Τα παραδείγματα μπορούν να εντοπιστούν στα εξής χωρία:

«όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα παραϊατρικά επαγγέλματα και η εκπαίδευση. Αντίθετα τα κατασκευαστικά επαγγέλματα, στη βιομηχανία και στις μεταφορές έχουν μεγαλύτερη διείσδυση οι άντρες».

16836-Λύση

«...επίπονα, άχαρα και κακοπληρωμένα επαγγέλματα, όπως αυτό της καθαρίστριας»

Η σύγκριση εξυπηρετεί την πρόθεση της συντάκτριας να τεκμηριώσει την άνιση μεταχείριση των γυναικών στον εργασιακό τομέα, όπου συχνά οι γυναίκες αποκλείονται άτυπα από επαγγέλματα κύρους, ενώ οι διευθυντικές θέσεις και αυτές με εξουσία και ισχύ καταλαμβάνονται αναίτια σχεδόν πάντα από άντρες. Τα παραδείγματα ενισχύουν την αποδεικτική δύναμη των προηγούμενων ισχυρισμών, διασαφηνίζουν τη σύγκριση που επιχειρείται και διευκολύνουν τον αναγνώστη να ταυτίσει προσωπικά του βιώματα και σκέψεις με όσα αναφέρονται στην παράγραφο ή και να προβληματιστεί για ανάλογες καταστάσεις.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Μετατροπές:

- «επειδή η ισότιμη πρόσβαση και η εξέλιξη των δύο φύλων στην αγορά εργασίας δεν προεξοφλούνται στην καθημερινή πρακτική από τη νομοθετική ισότητα και τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις».
- «Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις τόσο οι ιεραρχικά προϊστάμενοι όσο και οι συνάδελφοί της αντιμετωπίζουν την εργαζόμενη γυναίκα με προκατάληψη, δυσπιστία και επιφυλακτικότητα ως προς τις γνώσεις και τις ικανότητες της».
- «Επιπλέον, από τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες κατέχονται θέσεις εργασίας με ελάχιστη αυτονομία, χαμηλότερο γόητρο, λιγότερη εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων».

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιτυγχάνεται κατά την μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη (1^η και 3^η περίπτωση) είναι πως δίνεται περισσότερη έμφαση στο αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και έτσι ο λόγος γίνεται πιο σύνθετος και το ύφος πιο ουδέτερο και σοβαρό, ενώ με την μετατροπή από παθητική σε ενεργητική (2^η περίπτωση) δίνεται έμφαση σ' αυτόν που ενεργεί και ο λόγος γίνεται πιο απλός. Επίσης, με την ενεργητική σύνταξη, η οποία φαίνεται ως επικρατέστερη στο κείμενο, προβάλλεται η γυναίκα και τα προβλήματα που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σήμερα στην εργασία συγκριτικά με τον άντρα. [Η ενεργητική σύνταξη είναι καταλληλότερη για το είδος του κειμένου (άρθρο) και την πρόθεση του συντάκτη του (να περιγράψει μια δυσμενή για τη γυναίκα κατάσταση στην εργασία και να προβληματίσει /ευαισθητοποιήσει τους αποδέκτες του μηνύματος αναφορικά με τις άνισες συνθήκες σε σχέση με τους άντρες)].

16836-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η μητέρα εκπροσωπεί μια τυπική γυναίκα της εποχής, απόλυτα συμβιβασμένη με τα κοινωνικά στερεότυπα της προτεραιότητας του καλού γάμου για την κόρη της σε σχέση με την καριέρα της ζωγράφου ή της γηροκομής της από την παντρεμένη αδερφή «στα εισοσιεφτά μου . . . στεφανώματα/ να γεράσω απάντρευτη . . τα δαιμόνια της ζωγραφικής», εφόσον έμεινε στο ράφι. Είναι συντηρητική και αρνητική απέναντι στον σύζυγό της που είχε καλλιτεχνικές ανησυχίες και ως προς την προοπτική του ταξιδιού για σπουδές στο εξωτερικό για την κόρη της. Φαίνεται να την ενδιαφέρει μόνο η κοινωνική αποδοχή και όχι τόσο η ευτυχία του παιδιού της «ανησυχούσε πως . . . της ξενιτιάς». Ο πατέρας, από την άλλη, παρουσιάζεται ανεκτικός και ανοιχτόμυαλος απέναντι στις επιλογές της κόρης. Δεν διστάζει να κάνει μια μυστική συμφωνία μαζί της, ώστε η προίκα της να χρηματοδοτήσει τις σπουδές της «πως εγώ είχα συμφωνήσει . . . αυτής της προίκας». Είναι υποστηρικτικός στην κόρη του και θέλει να τη δει ευτυχισμένη και ολοκληρωμένη «και συναινούσε να πάω στα ξένα». Είναι αντίθετος με την κοινωνική και οικογενειακή καταπίεση.

Ο μαθητής / -τρια, ανάλογα με τα προσωπικά του βιώματα και τον χαρακτήρα του, μπορεί να συμφωνήσει με τον πατέρα ως πιο σύγχρονο ή με την μητέρα ως πιο παραδοσιακή, αρκεί να τεκμηριώσει την επιλογή του.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

«Νομική δεν σημαίνει απαραίτητα δικηγόρος»

Αλλάζοντας επαγγελματική ρότα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου του κ. Απόστολου Λακασά, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της Καθημερινής στις 19-4-2021.

«Σε ένα μάθημα στο πανεπιστήμιο, άκουσα τον καθηγητή μου να μιλάει για έναν παραγωγό γιαουρτιών. Ο καθηγητής πήρε τα δεδομένα της παραγωγής, τα οπτικοποίησε δημιουργώντας ένα διάγραμμα, και τα παρουσίασε στον παραγωγό, για να τον βοηθήσει να λύσει τα οικονομικά του προβλήματα. Τότε είπα, αυτό θέλω. Μού άρεσαν βέβαια από το λύκειο τα οικονομικά και η πληροφορική», θυμάται σήμερα, μιλώντας στην «Κ», ο 30χρονος Θανάσης Τσαπερλής. Τότε σπούδαζε μηχανολόγος μηχανικός, σήμερα εργάζεται στη Rabobank, την ολλανδική εταιρεία πολυεθνικών τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, και ζει στο Ντεν Μπος της Ολλανδίας.

Είναι πολλές οι ιστορίες νέων που ενώ για... άλλα ξεκίνησαν, αλλού βρίσκονται, και αυτό προσώρας. «Στην Ελλάδα έχουμε συνηθίσει από τα 17 χρόνια ένας νέος καθώς επιλέγει σπουδές, αυτόματα να επιλέγει και επάγγελμα», παρατηρεί στην «Κ» ο Σπύρος Μιχαλούλης, σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας είναι χαμένοι στη μετάφραση των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους. Ωστόσο, η πραγματικότητα απέχει πολύ. Έτσι, πολλές φορές η αλλαγή πορείας είναι απαραίτητη. «Το ότι σπουδάζεις Νομική δεν σημαίνει ότι θα γίνεις απαραίτητα δικηγόρος. Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές διεξόδους στην αγορά εργασίας.

Ωστόσο, και η δομή των πανεπιστημιακών σπουδών και των επαγγελματικών δικαιωμάτων που αντιστοιχούν στα περισσότερα προγράμματα σπουδών είναι τέτοια που ενισχύει τις παγιωμένες αντιλήψεις των γονιών, και ευρύτερα της κοινωνίας, για τις επαγγελματικές προοπτικές των παιδιών. Χαρακτηριστικό είναι ότι σήμερα περίπου 300 από τα 430 τμήματα στα ελληνικά πανεπιστήμια έχουν ως μια από τις επαγγελματικές προοπτικές (με επαγγελματικά δικαιώματα) τον διορισμό στη δημόσια εκπαίδευση.

«Υπάρχουν πάνω από 1.000 μεταπτυχιακά προγράμματα σε Ελλάδα και Κύπρο σήμερα», λέει ο κ. Μιχαλούλης, παρατηρώντας βέβαια ότι «πολλοί γονείς φοβούνται πως εάν το παιδί κάνει μεταπτυχιακό σε διαφορετικό τομέα σε σχέση με το πρώτο πτυχίο, τότε πάνε χαμένα τα 4 χρόνια

16837

των σπουδών. Αυτό φυσικά δεν ισχύει». Από την πλευρά του ο κ. Σταμάτης τονίζει προς τους νεότερους πως «το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα να μην κάνει το επάγγελμα το οποίο είχε σκεφτεί, όταν πέρασε στη σχολή του. Οι επιστημονικές εξελίξεις τρέχουν και αλλάζουν την οικονομία και την αγορά εργασίας. Άλλωστε, ήδη τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς μοιάζουν... κινέζικα.».

Κείμενο 2

Ο διορισμός

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ' Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Ένα πρωινό, δε ζωγράφιζα κείνο το πρωινό μόνο καθόμουνα στο παράθυρο κ' έπλεκα μια δαντελίτσα, έφερε ο ταχυδρόμος στ' όνομά μου ένα μεγάλο επίσημο φάκελλο. Δεν τον άνοιξα μόνη μου, τον πήρα και τον πήγα κάτω στον πατέρα. Γιατί είχαμε στο ισόγειο το τυπογραφείο και το βιβλιοπωλείο, και στο πάνω πάτωμα το σπίτι κι ό,τι ώρα ήθελα μπορούσα να φωνάξω στον πατέρα μου να του πω για τούτο ή για το άλλο. Πήρα το φάκελλο και κατέβηκα τη σκάλα τρέχοντας.

- Τούτο έφερε, πατέρα, ο ταχυδρόμος; τί' ναι, δικό μου είναι;

- Για να δούμε. Και το άνοιξε. Ήτανε διορισμός; «Η Πολιτεία δια να τονώσει τον προς την Παιδείαν ζήλον, απεφάσισε να διορίσει την κατ' έτος αριστεύουσαν άνευ προηγουμένης αιτήσεως... εντέλλεσθε¹ όθεν... αφού ομόσητε² τον όρκον της υπηρεσίας ενώπιον...»

Στάθηκα σαστισμένη. Ήτανε πολύ αναπάντεχο. Κι ο πατέρας το ίδιο κοντοστάθηκε κι' αυτός σαν να μην καταλάβαινε. Έπειτα είπτε κοιτάζοντάς με:

- Ο διορισμός δεν είναι υποχρεωτικός. Αν θέλεις τον δέχεσαι, αν δεν θέλεις, δεν τον δέχεσαι. Προφασίζεσαι μιαν οποιαδήποτε αιτία, οικογενειακές υποχρεώσεις, αρρώστια, ευχαριστείς και αποποιείσαι³.

Ένωσα μια μεγάλη ανακούφιση μ' αυτά του τα λόγια. Είχα δοκιμάσει μια στιγμή ένα αίσθημα σαν να με σέρνανε σε σκλαβιά. Εγώ τοιμαζόμουν για το Πολυτεχνείο, τ' ξερε όλος ο κόσμος... αν ήτανε δυνατόν... μπορούσα εγώ τώρα πια ν' αφήσω τη ζωγραφική να πάω δασκάλα; και τι θα 'λεγαν και παραέξω όσοι θα το άκουαν, θα λέγανε δεν πάνε καλά τα οικονομικά τους κι αναγκαστήκανε και τη διορίσανε...

¹ εντέλλεσθε : διατάσσεσθε, σας δίνεται η εντολη

² ομόσητε : ορκιστείτε

³ αποποιείσαι : αρνείσαι

16837

Μόνο πως ο πατέρας δε σταμάτησε ως εκεί. Αυτή ήταν μόνο η αρχή· γιατί σαν πέρασε κάμποση ώρα κ' εγώ νόμιζα πως είχε τελειώσει πια αυτή η δυσάρεστη έκπληξη, σίμωσε στο παράθυρο κι άρχισε να μου λέει αργά αργά κοιτάζοντας έξω:

- Φυσικά και δεν είναι υποχρεωτικός ο διορισμός. Δεν ξέρω όμως. Δε θέλω καθόλου να σε πικράνω, ούτε να νομίσεις πως το απαιτώ. Κάθε άλλο. Να κάμεις ό,τι σου λέει το κέφι σου. Αν με ρωτούσες όμως και μένα τη συμβουλή μου, θα σε συμβούλευα να το σκεφτείς καλά. Εγώ δηλαδή στη θέση σου θα δεχόμουν όχι μόνο αδίσταχτα μα με χαρά. Δεν ξέρω τι γίνεται αυτή τη στιγμή μέσα στο μυαλό σου, μα ξέρω πως είσαι άπραγη του κόσμου και δεν μπορείς να καταλάβεις ακόμη τι φτερά χαρίζει στον άνθρωπο η οικονομική ανεξαρτησία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

1. Ο αρθρογράφος παραθέτει την προσωπική ιστορία ενός νέου, προκειμένου να :

- α. επισημανθεί η πιθανότητα αλλαγής επαγγελματικής ρότας
- β. επισημανθεί η αναντιστοιχία των πανεπιστημιακών τμημάτων με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας

2. Ο σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού επισημαίνει:

- α. την εμμονή των γονέων με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- β. τη δυσκολία των 17χρονων στη λήψη κρίσιμων αποφάσεων για το επαγγελματικό μέλλον τους

3. Στο Κείμενο 1 δεν αναφέρεται :

- α. η ανάγκη ευελιξίας στον εργασιακό τομέα
- β. η αναγκαιότητα στενής διασύνδεσης των πανεπιστημιακών τμημάτων με την επαγγελματική εξέλιξη

4. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Κειμένου 1 οι νέοι σήμερα έχουν τη δυνατότητα:

- α. να επιλέξουν τις πανεπιστημιακές σπουδές που θα ακολουθήσουν έχοντας στο νου τους ότι η επαγγελματική τους εξέλιξη μπορεί να απέχει από τις αρχικές τους επιλογές.
- β. να επιλέξουν τις σπουδές που θα ακολουθήσουν μετά από μελέτη των οδηγιών σπουδών των

16837

πανεπιστημιακών τμημάτων, που προσφέρουν ξεκάθαρες πληροφορίες για τη σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας.

5. Στο Κείμενο 1 δεν επισημαίνεται :

- α. ο κορεσμός ορισμένων επαγγελμάτων
- β. η ταχεία επιστημονική εξέλιξη

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 στηρίζεται σε μια προσωπική μαρτυρία. Να ερμηνεύσεις αυτήν την επιλογή του αρθρογράφου λαμβάνοντας υπόψη ότι συνιστά τον πρόλογο του άρθρου του.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις στις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1 με άλλες λέξεις ή φράσεις νοηματικά ισοδύναμες.

1. *Οι απόφοιτοι των 430 πανεπιστημιακών τμημάτων και σχολών της Ελλάδας είναι χαμένοι στη μετάφραση των –πολλών– δυνατοτήτων που εμφανίζονται στους οδηγούς σπουδών της σχολής τους (2η παράγραφος)*
2. *Μπορεί να κάνεις μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλους τομείς (π.χ. ναυτιλιακά, διοίκηση ανθρωπίνων πόρων) και να βρεις πολλές διεξόδους στην αγορά εργασίας (2η παράγραφος)*
3. *είναι τέτοια που ενισχύει τις παγιωμένες αντιλήψεις των γονιών (3η παράγραφος)*
4. *το πιο πιθανό είναι ένας πτυχιούχος σήμερα να μην κάνει το επάγγελμα (4η παράγραφος)*
5. *τα επαγγέλματα που εκτιμάται ότι θα έχουν ζήτηση σε δέκα χρόνια σε πολλούς μοιάζουν... κινέζικα. (4η παράγραφος)*

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις το δίλημμα που αντιμετωπίζει η ηρωίδα στο Κείμενο 2; Αν ήσουν στη θέση της, τι θα επέλεγες και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

16837-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. α
2. β
3. β
4. α
5. α

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η προσωπική μαρτυρία στην αρχή του άρθρου συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του προλόγου καθώς

- λειτουργεί ως αφορμή για τον αρθρογράφο, ώστε να αποδώσει το θέμα/προβληματισμό του κειμένου,
- κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθώς πρόκειται για ζωντανή παρουσίαση σε ευθύ λόγο μιας πραγματικής ιστορίας ενός νέου ανθρώπου και
- εισάγει στο θέμα του άρθρου που είναι η επαγγελματική ευελιξία/προσαρμοστικότητα και οι εναλλακτικές επαγγελματικές ευκαιρίες στη σύγχρονη εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης που αλλάζει τα δεδομένα στην αγορά εργασίας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. μπερδεμένοι, βρίσκονται σε σύγχυση,
2. λύσεις, εναλλακτικές επιλογές,

16837-Λύση

3. καθιερωμένες, στερεότυπες, σταθερές,
4. να μην ασκεί,
5. ακατανόητα, άγνωστα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η ηρωίδα αντιμετωπίζει το δίλημμα αν θα αποδεχθεί ή όχι το διορισμό της στο δημόσιο ως δασκάλα.

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία θα στηριχθεί η απάντηση:

- *Στάθηκα σαστισμένη. Ήτανε πολύ αναπάντεχο.*
- *Ένωσα μια μεγάλη ανακούφιση μ' αυτά του τα λόγια. Είχα δοκιμάσει μια στιγμή ένα αίσθημα σαν να με σέρνανε σε σκλαβιά. Εγώ τοιμαζόμουν για το Πολυτεχνείο, τ' ξερε όλος ο κόσμος... αν ήτανε δυνατόν... μπορούσα εγώ τώρα πια ν' αφήσω τη ζωγραφική να πάω δασκάλα; και τι θα 'λεγαν και παραέξω όσοι θα το άκουαν, θα λέγανε δεν πάνε καλά τα οικονομικά τους κι αναγκαστήκανε και τη διορίσανε...*
- *Εγώ δηλαδή στη θέση σου θα δεχόμουν όχι μόνο αδίσταχτα μα με χαρά. Δεν ξέρω τι γίνεται αυτή τη στιγμή μέσα στο μυαλό σου, μα ξέρω πως είσαι άπραγη του κόσμου και δεν μπορείς να καταλάβεις ακόμη τι φτερά χαρίζει στον άνθρωπο η οικονομική ανεξαρτησία.*

Η ηρωίδα εκπλήσσεται δυσάρεστα από την πρόσκληση διορισμού της καθώς

- επιθυμεί να σπουδάσει στο Πολυτεχνείο κι όχι να διοριστεί ως δημόσιος υπάλληλος
- έχει όνειρα για το μέλλον της και θεωρεί πως ο διορισμός ισοδυναμεί με σκλαβιά
- την εποχή εκείνη ο διορισμός στο δημόσιο δεν τύχαινε ευρείας αποδοχής, συνδεόταν με τη στασιμότητα, τα οικονομικά προβλήματα και θεωρούταν λύση ανάγκης.

Από την άλλη, η ηρωίδα καλείται να αναλογιστεί τα οφέλη μιας τέτοιας θέσης, καθώς σύμφωνα με τα λεγόμενα του πατέρα της εξασφαλίζει μονιμότητα, σταθερότητα και οικονομική ανεξαρτησία.

Ⓟ Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να δώσει τη δική του/της απάντηση στο δίλημμα λαμβάνοντας υπόψη και τα σημερινά δεδομένα (ανεργία, οικονομική κρίση, άμεση επαγγελματική αποκατάσταση, σταθερός μισθός, κοινωνική καταξίωση ή όνειρα για ελεύθερο επάγγελμα, κλίση/ταλέντα κλπ) και να αιτιολογήσει την απάντησή του/της. Σ

Κείμενο 1

[Η τηλεόραση ως «φθηνή πολυτέλεια»]

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Μαριάννα Τζιαντζή και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 15.5.2011.

Πρόσφατα άκουσα τυχαία έναν άνδρα γύρω στα 35 - 40 να περιγράφει πόσο όμορφα θα περνάει τώρα που απολύθηκε. «Δεν τους έχω ανάγκη», έλεγε σαν να προσπαθούσε να δώσει κουράγιο στον εαυτό του. «Έχω την τηλεόραση plasma, 42 ίντσες όλες δικές μου, φαγητό τζάμπα, γιατί να δουλεύω για ένα κομμάτι ψωμί; Όλη μέρα ξάπλα μπρος στην plasma». Δεν ξέρω ποιος θα του εξασφαλίζει τη δωρεάν σίτιση. Ενδεχομένως οι συνταξιούχοι γονείς ή κάποιο εισόδημα στο χωριό. Όμως, ο άνθρωπος αυτός θέλοντας να δώσει κουράγιο στον εαυτό του περιέγραφε μια ονειρική ζωή αεργίας και αέναης τηλεθέασης.

Η μεγάλη έγχρωμη τηλεόραση με επίπεδη οθόνη, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το κινητό τηλέφωνο δεν είναι πια σημάδια πλούτου, αλλά βασικά αγαθά. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της φετινής απογραφής πληθυσμού στο Μεξικό, τα νοικοκυριά που έχουν τηλεόραση (93%) είναι περισσότερα από αυτά που διαθέτουν ψυγείο (82%) ή ντους (65%), «κάτι αρκετά περίεργο για μια ζεστή χώρα με φριχτή τηλεόραση», παρατηρεί σοκαρισμένος ο συντάκτης του σχετικού άρθρου στο περιοδικό «Economist».

Σε μια έρευνα για την πείνα στον κόσμο, στο τρέχον τεύχος ενός άλλου περιοδικού, του «Foreign Policy», οι μελετητές ρωτούν έναν πάμπτωχο χωρικό στην Ινδονησία γιατί αγόρασε τηλεόραση, τη στιγμή που η οικογένειά του λιμοκτονεί. Εκείνος γελάει και απαντά: «Μα, η τηλεόραση είναι πιο σημαντική από το φαγητό!». Και όχι μόνο η τηλεόραση, αλλά και το κινητό τηλέφωνο. Μετανάστες που δεν έχουν ούτε στρώμα να πλαγιάσουν χρειάζονται το κινητό, για να επικοινωνούν με συγγενείς και συμπατριώτες τους στην Ευρώπη ή στην πατρίδα τους. Η μικρή αυτή συσκευή γίνεται η πυξίδα που τους βοηθάει να μη θαλασσοπνίγονται. Οι ίδιοι οι πρόσφυγες αποτυπώνουν στο βίντεο του κινητού τους τις στιγμές του απόπλου από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής των σαπιοκάραβων που θα τους μεταφέρουν στη Λαμπεντούζα (αν σταθούν τυχεροί και δεν τους καταπιεί η φονική Μεσόγειος). Γέλια, χαρές και το καράβι σαλπάρει. [...]

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το κείμενο ανήκει στον Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) από το ομώνυμο μυθιστόρημά του και περιλαμβάνεται στο έργο του Τα σαραντάχρονα μιας χαμένης πολιτείας, Αθήνα 2007.

[...] Κάτι μας ξύπνησε μέσα στη νύχτα. Η κάψα; Οι φωνές; Σκυλιά ουρλιάζανε. Η φωτιά είτανε μακριά. Καρατάρησα¹ με το μάτι πως θα 'χε φτάσει από το Μπασμαχανέ στον Άι - Δημήτρη, αφού είχε πάρει σβάρνα ολάκερη την Αρμενιά. Μας χώριζε πάνω από ένα μίλι ακόμα. [...] Η Κατερίνα με κοίταξε στα μάτια. Μη νοιάζεσαι, της λέω, κι εδώ να 'ρθει η φωτιά, θα τη σταματήσει τ' Αλάνι². Το ξυπνητήρι έδειχνε κοντά έντεκα η ώρα. Θα 'χαμε κοιμηθεί καμιά δυο ώρες.

Σιγά σιγά, πήρε τ' αφτί μου ένα βουητό, σα να κύλαγε άγριο ποτάμι, ξεχειλούσε κατά δω, ζύγωνε ολοένα. Και ξαφνικά, μπουκάρανε απ' τα σοκάκια κοπάδι ανθρώποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε³ στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε - μονάχα σούρσιμο στο χώμα και ποδοβολητό. Μουγγοί, σκυφτοί, μ' αγριεμένα μούτρα, τραβάνε μπροστά. Φόρεσα ένα παντελόνι πάνω από τη νυχτικιά μου και κατέβηκα σ' Αλάνι. Πέσαμε πλάι τους.

- Βρε παιδιά, πού πάτε;

Δείξανε μπροστά.

- Σταθείτε, βρε παιδιά, δεν έχει φόβο εδώ, μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπείτε να ξαποστάσετε.

Δεν αποκρίνονταν, μόνο τραβάνε μπροστά.[...] Ένας παπάς οδήγαγε μπροστά ένα δεύτερο κοπάδι.

- Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;

¹ υπολόγισα

² τοποθεσία του Χατζηφράγκου που ήταν συνοικία της Σμύρνης

³ χάλκινη χύτρα

16840

Αμάν, αμάν! Η φωτιά τους είχε κάψει τη μιλιά, τους στέγνωσε το σάλιο. Κι ο ρόλος της φωτιάς ούρλιαζε τώρα, γέμιζε τον αέρα. Μπρος από τον παπά, ένα παιδάκι, ανίδεο, κύλαγε το τσέρκι του, ευτυχισμένο.

Ένα γρήγορο ποδοβολητό ακούστηκε σε κάποιο καλντερίμι. Οι Τούρκοι! [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να πυκνώσεις το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αν ληφθεί υπόψη ότι στόχοι του Προλόγου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να προσελκύσει το ενδιαφέρον του, να εξετάσεις με συντομία τον βαθμό στον οποίο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 πετυχαίνει να ανταποκριθεί στους παραπάνω στόχους.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε λέξεις ή φράσεις που προδίδουν ένα πιο απλό, καθημερινό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την επιλογή της αρθρογράφου σε σχέση με το θέμα που προσεγγίζει (μονάδες 5).

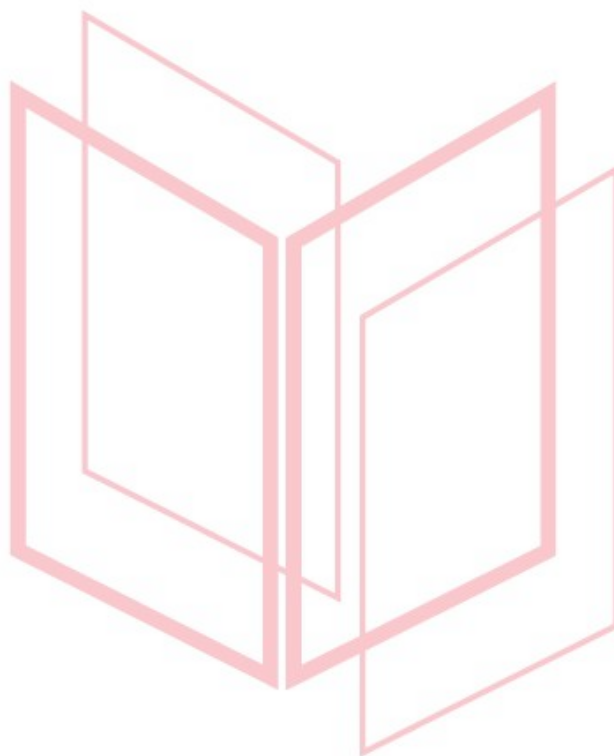
Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

16840

Στο Κείμενο 2 περιγράφεται ένα γεγονός που διαδραματίζεται μέσα στη νύχτα. Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές τη συναισθηματική αντίδραση του αφηγητή, αλλά και όσων περνούν βιαστικά από τη συνοικία του. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16840-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος προβληματίζεται με αφορμή τη δήλωση ενός άνεργου για τη θέση που έχει η τηλεόραση στη ζωή του. Αναρωτιέται για τον τρόπο που θα καλύψει τις βιοποριστικές του ανάγκες και την απογοήτευσή του από τα οικονομικά προβλήματα. Παρατηρεί ότι αποτελέσματα ερευνών αποκαλύπτουν πως οι βασικές ανάγκες δεν είναι προτεραιότητα σε χώρες, όπως το Μεξικό, αλλά αντίθετα τα τεχνολογικά μέσα επικοινωνίας θεωρούνται απαραίτητα αγαθά.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος ξεκινώντας το κείμενό της με τη δήλωση ενός άνεργου πετυχαίνει να εισάγει με άμεσο και ελκυστικό τρόπο στο κύριο θέμα που είναι ο τρόπος που η τηλεόραση έχει κυρίαρχη θέση στη ζωή των ανθρώπων καλύπτοντας κενά που δημιουργούν οι δυσκολίες της ζωής. Επιπλέον, καταφέρνει να προσελκύσει το ενδιαφέρον, να δημιουργήσει πρωτοτυπία αποφεύγοντας κοινοτοπες εισαγωγές με γενικές αναφορές στην εποχή μας. Αιφνιδιάζει τον αναγνώστη, δημιουργεί περιέργεια και κατά συνέπεια ανταποκρίνεται στους στόχους του προλόγου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

φαγητό τζάμπα
για ένα κομμάτι ψωμί

Όλη μέρα ξάπλα

ούτε στρώμα να πλαγιάσουν

να μη θαλασσοπνίγονται

Με τις παραπάνω επιλογές το νόημα του κειμένου γίνεται πιο εύληπτο και κατανοητό, καθώς πρόθεση της αρθρογράφου είναι να προβληματίσει για τη θέση που έχουν τα τεχνολογικά μέσα

16840-Λύση

επικοινωνίας στη ζωή των ανθρώπων από φτωχές χώρες. Αυτή η επιρροή είναι μεγάλη, καθώς τα μέσα αυτά έχουν υποκαταστήσει βασικές ανάγκες, έχουν καλύψει συναισθηματικά κενά και βοηθούν να ξεπεραστούν ανυπέβλητες δυσκολίες επιβίωσης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια παρατηρεί τον τρόπο που η φωτιά μέσα στη νύχτα δημιούργησε τις προϋποθέσεις, για να στηθεί με κινηματογραφικό τρόπο ένα σκηνικό αρχαίας τραγωδίας που προαναγγέλλει μια μεγάλη καταστροφή. Ο αφηγητής με ψυχραιμία καθησυχάζει τη γυναίκα του. Θεωρεί την αναστάτωση προσωρινή και με ευγένεια ψυχής προσκαλεί το πλήθος των ανθρώπων που περνούν από τη συνοικία στο σπίτι του («μπείτε στα σπίτια μας, είναι δικά σας. Μπείτε να ξαποστάσετε»). Η αγάπη του για τους λαϊκούς ανθρώπους είναι εμφανής. Είναι πρόθυμος να βοηθήσει, τους ακολουθεί και ψάχνει απαντήσεις («Πέσαμε πλάι τους. - Βρε παιδιά, πού πάτε;») Η σιωπή τους τον κάνει να αγανακτεί («Αμάν, πού πάτε, βρε παιδιά;»). Άνθρωποι κάθε ηλικίας, αναστατωμένοι, άνδρες, γυναίκες, παιδιά με τα λιγοστά υπάρχοντά τους και τον ανείπωτο βουβό πόνο, εγκαταλείπουν τις εστίες τους για να σωθούν από τη μανία της φωτιάς και των Τούρκων («κοπάδι άνθρωποι, σκυφτοί, αλαφιασμένοι, μ' ένα μπόγο στον ώμο, μ' ένα μωρό στην αγκαλιά, μ' ένα τέντζερε¹ στα χέρια ή μ' ένα μύλο του καφέ, πράματα ασυλλόγιστα, τρελά, μουγγοί, ούτε γυναίκες στριγγλίζανε ούτε γέροι να βογγάνε ούτε μωρά να κλαψαρίζουνε»). Παίρνουν ένα δρόμο χωρίς επιστροφή.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

¹ χάλκινη χύτρα

Κείμενο 1

[Οι μετανάστες να ξέρουν ότι είμαστε δίπλα τους!]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Θανάσης Αντετοκούμπο στον δημοσιογράφο Νίκο Παπαδογιάννη στις 13.10.2019 λίγο πριν ξεκινήσει το ταξίδι του για τις ΗΠΑ. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.documentonews.gr.

«Καλημέρα. Είμαι ο Θανάσης Αντετοκούμπο και γεννήθηκα στο Αρεταίειο. Το λέω για να μη νομίζει κανείς ότι από κάπου μας έφεραν ή ότι ήρθαμε από το φεγγάρι. Εδώ γεννήθηκα, εδώ πήγα νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο. Δεν είχα πλούσιους γονείς. Αν κάτι άλλαξε στη ζωή μου, αυτό έγινε με τη σκληρή δουλειά. Βρήκα κάτι που αγάπησα και το ακολουθώ σαν θρησκεία, μέχρι να γίνω η καλύτερη εκδοχή του εαυτού μου. Όλοι ξεκινάμε από την ίδια αφετηρία».

«Θα θεωρήσω ότι πέτυχα, εάν στο τέλος της καριέρας μου είμαι ο πιο βελτιωμένος αθλητής. Ποτέ δεν κάνω βήμα πίσω. Κάθε χρόνο γίνομαι καλύτερος, σωματικά και πνευματικά. Είμαι τρισευτυχισμένος, γιατί έχω αυτό που αγαπάω και αγαπάω αυτό που έχω. Ο καθρέφτης μου με γεμίζει. Ο πιο επιτυχημένος άνθρωπος του κόσμου ήταν ο πατέρας μου και σκέψου ότι δεν είχε ένα ευρώ στην τσέπη».

«Είχα δίπλα μου ανθρώπους που με βοήθησαν, όπως την κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, που την αποκαλώ «νονά». Φιλολόγος στο Αρσάκειο και ηθοποιός. Μας πήγε, παιδιά 12-13 ετών, να ακούσουμε συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη. Μας σύστησε την κυρία Μαρία Χορς, που ντύνει τις ιέριες. Μυήθηκα στην ελληνική κουλτούρα, στο αρχαίο δράμα.[...] Αυτές οι εμπειρίες με άλλαξαν, χωρίς να το καταλαβαίνω. Με βοήθησαν και στον αθλητισμό, εμένα, που ήμουν ένα παιδί μεταναστών χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτε. Δεν χρειάζεται να έχει λεφτά κάποιος για να αισθανθεί πλούσιος. Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή[...]».

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.[...]».

«Είμαι αλληλέγγυος στα παιδιά που μοχθούν. Φεύγω για τις ΗΠΑ, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι εδώ τελειώνουμε. Παρακολουθώ και προβληματίζομαι. Να το ξέρουν αυτοί οι άνθρωποι, ότι είμαι εδώ. Στο πλευρό τους! Τους σκέφτομαι. Ο καθένας αντιμετωπίζει τα δικά του εμπόδια. Όλα πιστεύω,

16841

μπορούν να ξεπεραστούν. Η χώρα μου δεν είναι η Αμερική, αλλά η Ελλάδα. Αισιοδοξώ ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες. Και δεν τα παρατάω ποτέ. Ποτέ. Ποτέ».

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη (1888 – 1974) είναι εμπνευσμένο από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στο περιοδικό Ταχυδρόμος το 1962-3. Εκδόθηκε στην Αθήνα από τον εκδοτικό οίκο Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Ο τίτλος αναφέρεται σε λαϊκή συνοικία της Σμύρνης όπου διαδραματίζονται τα περισσότερα επεισόδια του μυθιστορήματος.

Κοντεύανε δυο χρόνια που ο σιορ Ζαχαρίας ήρθε κι εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του σ' ένα σοκάκι που κατέβαινε από του Χατζηφράγκου τ' Αλάνι, κι έβγαινε, σαν έστριβες τρία σοκάκια δεξιά, λίγο πιο πάνω από τη Μπελλαβίστα. Έγινε σούσουρο, ένας Οβραίος σε ρωμιομαχαλά! Οι μαχαλιώτεσαργήσανε να το καταλάβουν, γιατί οι νεοφερμένοι μιλούσανε ρωμαίικα μεταξύ τους, με προφορά κάπως συρτή, σαν τους Εφτανσιώτες, κ' η κόρη τους πήγαινε στο ελληνικό παρθεναγωγείο, στου Κατιρτζόγλου το σοκάκι. Πέρασανε τρεις βδομάδες ώσπου ο παπα-Νικόλας, πρώτος ανακάλυψε πως ήτανε Οβραίοι.

Ένα μεσημέρι αντάμωσε στο δρόμο την κόρη τους, την Πέρλα, δεκαεξάχρονη κοπελίτσα, που γύριζε απ' το σκολειό. Της χαμογέλασε:

—Κόρη μου, είσαι Οβραιοπούλα;

—Μάλιστα, παππούλη, του αποκρίθηκε.

—Το κατάλαβα από το άστρο του Σολομώντα —κι έδειξε το χρυσό εξάχτινο άστρο, που κρεμότανε απ' το λαϊμό της με μian αλυσιδίτσα. —Ξέρεις τι γράφει απάνω; Αυτά τα χαραγμένα οβραίικα γράμματα;

—Όχι, παππούλη.

—Πώς, Οβραιοπούλα και δεν ξέρεις; Γιατί δε ρωτάς τον πατέρα σου;

—Τον ρώτησα, μα κι εκείνος δεν ξέρει.

—Α, δεν είναι σωστό. Πρέπει να ξέρεις τα θρησκευτικά σου.

Γράφει «Αδωνάι». Είναι το πιο μυστικό όνομα του Θεού. Σε ποια τάξη είσαι;

16841

—Στην τετάρτη. Του χρόνου βγάζω το γυμνάσιο.

—Α, ναι. Από τετρατάξιο, έγινε τώρα πεντατάξιο. Πληθύνανε αυτά που πρέπει να ξέρει ο άνθρωπος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς βοήθησε τον Θανάση Αντετοκούνμπο η επαφή του με την ελληνική κουλτούρα, σύμφωνα με το Κείμενο 1 (50 – 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (« Είχα δίπλα μου ανθρώπους... Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή») ο ομιλητής χρησιμοποιεί δύο παραδείγματα. Ποια είναι αυτά (μονάδες 4) και ποια θέση του ενισχύουν (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη.»

Στο παραπάνω απόσπασμα να επισημάνεις τρεις γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες ο ομιλητής επιδιώκει να προβληματίσει (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς συμβάλλουν σε αυτή του την πρόθεση (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές την αντίδραση του παπά και όσων μαθαίνουν την άφιξη των Εβραίων στη συνοικία. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16841-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο Θανάσης Αντετοκούμπο λόγω της γνωριμίας του με τη φιλόλογο του Αρσακείου, Μαριέττα Σγουρδαίου, ήρθε σε επαφή με την τέχνη και τη μουσική του Μίκη Θεοδωράκη. Η Μαρία Χορς τον μύησε στο αρχαίο δράμα. Με αυτό τον τρόπο συντελέστηκε η αλλαγή που τον βοήθησε στον αθλητισμό και τον έκανε να αντιληφθεί ότι ο πλούτος έχει πνευματικό περιεχόμενο.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Παραδείγματα: κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, κυρία Μαρία Χορς

Τα παραπάνω παραδείγματα ενισχύουν τον τρόπο που η επαφή του Θανάση Αντετοκούμπο με τον ελληνικό πολιτισμό με την αρωγή των δύο κυριών, τον βοήθησε στον αθλητισμό και στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησής του, καθώς ήταν παιδί μεταναστών. Επίσης, συνέβαλε στην κατανόηση της αξίας του πνευματικού πλούτου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Γλωσσικές επιλογές:

- υποθετικός λόγος: Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος
- προστακτική: Κοίταξέ με λίγο
- Το β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο

Πρόθεση του πομπού είναι να ευαισθητοποιήσει για το θέμα των διακρίσεων που υφίστανται οι άνθρωποι λόγω χρώματος ή εθνικότητας. Προσδίδει οικειότητα και αμεσότητα στον λόγο, καθώς δημιουργεί την αίσθηση διαλόγου, διασφαλίζει την επικοινωνία με τον δέκτη και τον καθιστά συμμετόχο στον προβληματισμό του. Συνδέεται με το προτρεπτικό – συμβουλευτικό ύφος.

16841-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Αντίδραση του παπά και όσων μαθαίνουν την άφιξη των Εβραίων στη συνοικία:

- έκπληξη,ξάφνιασμα για την άφιξή τους (Έγινε σούσουρο)
- αρχική άγνοια για τους νεοφερμένους (αργήσανε να το καταλάβουν, γιατί οι νεοφερμένοι μιλούσανε ρωμαίικα μεταξύ τους...κ' η κόρη τους πήγαινε στο ελληνικό παρθεναγωγείο)
- συμπάθεια, ενδιαφέρον για τη μικρή Εβραιοπούλα (Της χαμογέλασε...)
- αιφνιδιασμός, δυσανασχέτηση που δεν γνωρίζει τη σημασία του άστρου (Πώς, Οβραιοπούλα και δεν ξέρεις;... Α, δεν είναι σωστό...)
- μελαγχολία και πικρή ειρωνεία όταν διαπιστώνει ότι δεν γνωρίζουν όσα ο ίδιος πιστεύει (Πληθύνανε αυτά που πρέπει να ξέρει ο άνθρωπος).

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Πως τα ΜΜΕ ενισχύουν τα αρνητικά στερεότυπα

Το κείμενο (διασκευή) δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΝΕΑ ΣΕΛΙΔΑ» στις 01/08/2017 και υπογράφεται από την Νικολέττα Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, επικ. καθηγήτρια Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Local Expert στο πρόγραμμα Respect Words, Κατά της Ρητορικής του Μίσους.

Ο όρος «στερεότυπο» αναφέρεται σε «προκατασκευασμένες» πεποιθήσεις για τάξεις ατόμων, ομάδων ή αντικειμένων, που δεν προκύπτουν από μια σύγχρονη εκτίμηση του κάθε φαινομένου, αλλά από μηχανικές συνήθειες κρίσεως και προσδοκίας. Πρόκειται για ομαδικές πεποιθήσεις που είναι δυνατόν να αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία, φαινόμενο ή αντικείμενο κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση. [...]

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις. Κατά κανόνα, τα στερεότυπα προκαταλαμβάνουν τη συμπεριφορά μας, δεδομένου ότι οδηγούν στην πρόκληση συγκεκριμένων κοινωνικών στάσεων, δηλαδή στη δημιουργία προδιαθέσεων που, κατά κανόνα, επηρεάζουν τις επιλογές του ατόμου και τείνουν να δημιουργούν συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς απέναντι στις διάφορες ομάδες, αντικείμενα, αξίες, θεσμούς κ.ά. [...]

Ξεκινώντας από την αρχή ότι τα ΜΜΕ βρίσκονται σε προνομακή θέση από την άποψη της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και δύνανται να προβάλλουν πρόσωπα και αξίες αναγορεύοντάς τες σε πρότυπα, θεωρείται απαραίτητη η μελέτη της σύνδεσής τους με τη χρήση στερεοτύπων και την καλλιέργεια προκαταλήψεων. Ο δημοσιογραφικός λόγος δεν περιορίζεται στην άντληση βιωμάτων και γεγονότων από την πλευρά των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, επεκτείνεται στον σχολιασμό αυτών των δεδομένων -συχνά, μάλιστα, καθ' υπερβολή- με σκοπό άλλοτε να γίνει ο ίδιος περισσότερο θελκτικός -και επομένως εμπορικός- και άλλοτε διότι ενδεχομένως προσαρμόζεται προς επιταγές της ιδιοκτησίας του μέσου ενημέρωσης που τον μεταδίδει και επιδιώκει έτσι να διευκολύνει τη συντήρηση της ισχύουσας κατανομής δύναμης και πλούτου μέσα στην κοινωνία.

Κείμενο 2

[Οι Εβραίοι της πόλης των Ιωαννίνων]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Δημήτρη Χατζή(1913-81) «Σαμπεθάι Καμπιλής», από τη συλλογή διηγημάτων «Το τέλος της μικρής μας πόλης»(1963). Στο διήγημά του ο συγγραφέας αναφέρεται στην κοινότητα των Εβραίων στα Γιάννενα προπολεμικά, η οποία αριθμούσε περίπου τέσσερις χιλιάδες μέλη.

[...] Πλούσιοι και φτωχοί είταν όλοι τους μαζεμένοι γύρω απ' τη Συναγωγή τους, είταν όλοι θρήσκοι, κανένας δεν έπιανε φωτιά το Σάββατο και κανένας δεν δούλευε το Σάββατο. Πλούσιοι και φτωχοί, είταν όλοι τους ταχτικοί στη ζωή τους, παντρευόνταν από μικροί κ' είχαν όλοι τους ένα δεύτερο ρούχο, καλύτερο, για να το φοράνε το Σάββατο, να πάνε το πρωί στη Συναγωγή τους και να βγούνε τ' απόγευμα να κάνουν περίπατο. Οικογενειακώς. Όσοι μπορούσανε καθόντανε και στο καφενείο, πάλι οικογενειακώς. Πίνανε καφέ ή μία γκαζόζα, οι γυναίκες τους τρώγανε μία βανίλια και τα παιδιά μοιραζόντανε το λουκούμι που κοβόταν στα δυό- δεν ντρεπόνταν που τους κοιτούσαν απ' τα γύρω τραπέζια. Την Κυριακή τ' απόγευμα ξαναβγαίνανε περίπατο, πάλι οικογενειακώς ή πηγαίνανε στο καφενείο και χασμουριόνταν ώσπου να περάσει κι αυτή - μια μέρα ακόμα χαμένη.

Τέτοια ταπεινή, φρόνιμη και συμμαζεμένη είταν η ζωή ολονών τους.

Κι ωστόσο μέσα στην πόλη λέγανε γι' αυτούς πολλά και διάφορα πράγματα. Τους φορτώναν ένα σωρό κουσούρια, κακίες κι αδυναμίες, που τάχα εμείς δεν τις είχαμε – και πρώτα-πρώτα για τους παράδες που τους μαζώνανε δεκάρα-δεκάρα και που τάχα εμείς τους σκορπούσαμε. Γενικά τους παρασταίνανε σαν ανθρώπους παρακατιανούς, ράτσα τιποτένια και βρώμικια. Τους λέγανε παλιόβριους και τσιφούτηδες. Οι μεγάλοι δεν τους το φωνάζαν μπροστά τους, μα σαν τύχαινε Εβραίος να βρεθεί μία φορά έξω απ' το παζάρι και τα οβραίικα, στους μακρινούς μαχαλάδες της πόλης και τον γνωρίζανε τα παιδιά, τρέχανε πίσω του και του φωνάζαν τραγουδιστά!

Ουβριέ, παλιόβριε,
πού 'ν' η κότα πόκλεψες...

Ανοησίες δηλαδή των παιδιών και των μεγάλων που τα βγάζαν αυτά, γιατί οι Εβραίοι που 'χαμε μεις στη δική μας την πόλη δεν κλέβαν και προπαντός δεν κλέβανε κότες. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)**1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Να απαντήσεις με την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) στις παρακάτω προτάσεις που αναφέρονται σε θέσεις του Κειμένου 1:

- α. Τα στερεότυπα είναι κρίσεις που διατυπώνονται ύστερα από σκέψη και ανάλογα με τις προσδοκίες των ανθρώπων.
- β. Η γλώσσα αναπαράγει στερεότυπα με τις πληροφορίες που μεταφέρει.
- γ. Τα ΜΜΕ δεν συνδέονται με την καλλιέργεια προκαταλήψεων.
- δ. Η πραγματική εικόνα αυτών που γίνονται θύματα των προκαταλήψεων αλλοιώνεται.
- ε. Ο δημοσιογραφικός λόγος είναι οριοθετημένος και αποτυπώνει αντικειμενικά τις εμπειρίες των διάφορων κοινωνικών ομάδων.

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του ορισμού. Να επιβεβαιώσεις με σχετικές αναφορές την παραπάνω άποψη (μονάδες 6) και να αιτιολογήσεις την επιλογή της συντάκτριας του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα, έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες, να εκφράσει κοινωνική διαστρωμάτωση, αξίες, προλήψεις και άπειρους κοινωνικούς προσδιορισμούς, περιέχοντας και μεταφέροντας πολυάριθμες κοινωνικές και ιδεολογικές πληροφορίες ακόμη και με τις πιο απλές φράσεις.

Να χαρακτηρίσεις το ύφος λόγου στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 2 με έναν από τους παρακάτω προσδιορισμούς (μονάδες 5) και να τεκμηριώσεις την επιλογή σου με δύο σχετικές γλωσσικές αναφορές από το απόσπασμα (μονάδες 10).

1. ειρωνικό
2. πληροφοριακό
3. επικριτικό

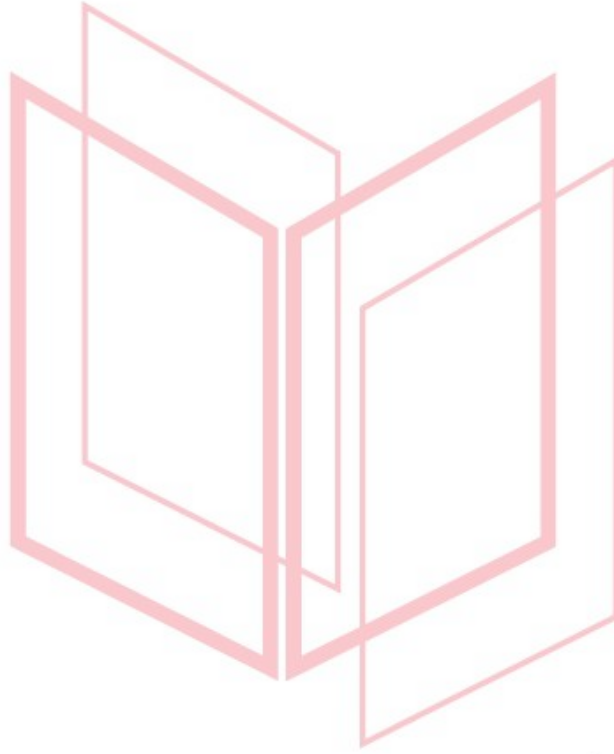
Μονάδες 15

16842

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να παρουσιάσεις και να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές του αφηγητή τη στάση των κατοίκων απέναντι στους Εβραίους στο Κείμενο 2. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16842-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Λάθος

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οριστέα έννοια: στερεότυπο

Γένος: πεποιθήσεις

Ειδιοποιός διαφορά: ομαδικές, προκατασκευασμένες, αναφέρονται σε έναν λαό, θεσμό, ιδέα, αξία κατά τρόπο μονόπλευρο, σχηματικό και γενικευτικό, σε βαθμό που οι «κρινόμενοι» να εμφανίζουν σημαντικές παραμορφώσεις και στρεβλώσεις ως προς την πραγματική τους εικόνα και κατάσταση

Επιλέγοντας τον παραπάνω τρόπο ανάπτυξης η συντάκτρια επιδιώκει να:

- οριοθετήσει την έννοια του στερεότυπου, ώστε να διαμορφώσει, εξ αρχής, κοινό πλαίσιο αναφοράς με τους αναγνώστες,
- εισάγει τους αναγνώστες στο θέμα που θα αναπτύξει και να πληροφορήσει τους αναγνώστες.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος λόγου στο ζητούμενο χωρίο είναι επικριτικό.

16842-Λύση

Γλωσσικές αναφορές:

Επικριτικό σχόλιο. : *Η γλώσσα, ως μη κοινωνικά αθώα...*

Συνοποδηλωτική χρήση της γλώσσας: *έρχεται να εξυπηρετήσει τις διάφορες σκοπιμότητες...*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής περιγράφει την ήρεμη, ταπεινή ζωή των Εβραίων στα Ιωάννινα παρουσιάζοντάς τους θρήσκους και οικογενειάρχες («είταν όλοι θρήσκοι, ... κανένας δεν δούλευε το Σάββατο... Παντρευόνταν από μικροί κ' ... να πάνε το πρωί στη Συναγωγή τους και να βγούνε τ' απόγευμα να κάνουν περίπατο. Οικογενειακώς»). Αντιμετωπίζουν με αξιοπρέπεια το καχύποπτο βλέμμα των συμπολιτών τους. Δέχονται επικριτικά σχόλια για την εντιμότητά τους καθώς τους αποδίδονται αδικήματα που δεν έκαναν («λέγανε γι' αυτούς πολλά και διάφορα πράγματα. Τους φορτώναν ένα σωρό κουσούρια, κακίες κι αδυναμίες») και σκληρούς χαρακτηρισμούς όπως «ράτσα τιποτένια και βρώμικια... παλιόβριους και τσιφούτηδες». Τους θεωρούν αναίτια κατώτερους («σαν ανθρώπους παρακατιανούς») και τους πολεμούν με τον τρόπο τους («Ουβριέ, παλιόβριε, πού 'ν' η κότα πόκληψες»). Φαίνεται ότι η παραδοσιακή κοινωνία των Ιωαννίνων δεν μπορεί να δεχτεί το καινούριο και αρνείται να εγκαταλείψει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις της. Γι' αυτό τον λόγο δυσπιστεί, περιφρονεί και αποστρέφεται το διαφορετικό.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Ο εύθραυστος θρίαμβος της πληροφορίας

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύθηκε στις 2/5/2008 στο Βήμα Ιδεών από τον διευθυντή ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών της Γαλλίας Dominique Wolton.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η επικοινωνία είναι από τα ισχυρά σύμβολα του 21ου αιώνα, όπως βεβαίως υπήρξε σημαντικό ιδεώδες προσεγγίσεως των ανθρώπων, των αξιών και των πολιτισμών τον 20ό αιώνα. Φιλοδοξία της ήταν να αποτελέσει την καρδιά του δημοκρατικού μοντέλου του περασμένου αιώνα, ωστόσο η επικοινωνία απειλείται σήμερα από σοβαρούς κινδύνους, γι' αυτό πρέπει να προστατευθεί με μια προσπάθεια να την καταλάβουμε.

Στον 20ό αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται, το όνειρο θρυμματίζεται, πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα. Συνεπώς, παρά τις τεχνικές διευκολύνσεις και την ταχύτητα μετάδοσής της, η πληροφορία σήμερα είναι τόσο αβέβαιη όσο και χθες, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Η φαινομενική επιτυχία της δεν πρέπει να μάς κάνει να ξεχνάμε ότι παραμένει σπάνια και εύθραυστη.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια το αίτημα για ελεύθερη μετάδοση της πληροφορίας μετετράπη σε πραγματικό βομβαρδισμό πληροφοριών, διότι η τεχνική επέτρεψε, προοδευτικά, να μαθαίνουμε- ή, μάλλον, να πληροφορούμαστε- πολλά πράγματα ταχύτατα. Έτσι η πληροφορία γίνεται πανταχού παρούσα και καταλήγει να είναι μια τυραννία της στιγμής. Μαθαίνουμε τα πάντα από κάθε γωνιά της Γης, χωρίς να έχουμε τον χρόνο να τα καταλάβουμε με αποτέλεσμα να αναιρείται η κριτική σκέψη. Έτσι παρά το γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι άμεση, όταν ξεσπά κάποια κρίση, εν τούτοις δεν συμβάλλει καθόλου στην κατανόηση της κρίσης. Τα γεγονότα συνθλίβουν τα πάντα. Υπό αυτήν την έννοια, οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν το κοινό που παρακολουθεί με άμεση συνέπεια να μην καταλαβαίνει τι τελικώς συμβαίνει.

Κατ' επέκταση, στις σημερινές συνθήκες, ο άθλος δεν έγκειται στην πρόσβαση στην πληροφορία, αλλά στην κατανόηση και στην ερμηνεία της. Βλέπω δεν σημαίνει καταλαβαίνω. Και αυτή είναι επικίνδυνη εξέλιξη, διότι υπονομεύει την κριτική σκέψη και, σε τελευταία ανάλυση, εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία, που είναι η ελευθερία της κριτικής σκέψης. Συνεπώς, αντί

η πληροφορία να είναι επιλογή μεταξύ πολλών γεγονότων, μετατρέπεται σε άθροισμά τους. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερα γεγονότα υπάρχουν τόσο περισσότερο απομακρύνονται οι δυνατότητες από τους αποδέκτες των πληροφοριών να μπορέσουν να τις ερμηνεύσουν.[...]

Κείμενο 2

Τα επόμενα εκατό χρόνια

Το ποίημα ανήκει στην ποιήτρια και μεταφράστρια Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη. Ανθολογία ποίησης «Μέτρα Λιτότητας». Εκδόσεις Άγρα, 2017.

Έπιασα να δω
 τι θα έπρεπε να πρωτομάθω
 για να ζωγραφίσω απ' την αρχή τον κόσμο·
 κι όλα έβγαζαν άθροισμα ηλεκτρονικό
 ούτε πουλιά ούτε ψάρια
 ούτε τα ίδια απ' την αρχή
 τίποτα όπως ήταν
 ή όπως σχεδιάζουν·
 μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών
 σ' ένα κόσμο που ζυγίζει τ' ορθολογικό
 με το κιλό και το πουλάει χύμα
 στα μανάβικα.
 Και ξέρεις τι;
 Δε φοβήθηκα. Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα.

Καιρός να μείνει το νερό για το νερό
 τα ψάρια για τα ψάρια
 κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος
 να επιστρέψει στην αστροσκοπή
 και να χαθεί· ούτε οίκτος
 ούτε περηφάνια
 ούτε δικαιοσύνη.

Μια σιωπή μονάχα, κοσμική
 κι εμείς αστράκια που ανάβουμε τις νύχτες

στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (60 - 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί για την οργάνωση της δεύτερης παραγράφου την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει τους συγκεκριμένους τρόπους (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις τρεις κειμενικές ενδείξεις στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 με τις οποίες ο λόγος αποκτά μια πιο δραματική χροιά (μονάδες 9). Δικαιολόγησε το ύφος λόγου που επιλέγει ο συγγραφέας σε συνδυασμό με το νοηματικό κέντρο της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη διαπίστωση του ποιητικού υποκειμένου ότι είναι «Καιρός ν' αλλάξουνε τα πράγματα». Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

16843-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πληθώρα των πληροφοριών υπονομεύει την κριτική σκέψη, αφού το άτομο αδυνατεί να τις κατανοήσει λόγω έλλειψης χρόνου. Οι απευθείας μεταδόσεις αποπροσανατολίζουν και το γεγονός δεν γίνεται αντιληπτό. Συνεπώς, το άτομο βομβαρδίζεται αδιαλείπτως με πληροφορίες αποσπασματικές που δεν έχει τον χρόνο να τις καταλάβει και να τις ερμηνεύσει, με αποτέλεσμα να υποσκάπτεται η πνευματική του ελευθερία. Όσα δηλαδή περισσότερα γεγονότα προβάλλονται τόσο αποδυναμώνεται η ικανότητα κριτικής διερεύνησής τους.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αιτιολόγηση: πρώτον, γιατί η πληροφορία απλοποιείται σε σχέση με την πολυπλοκότητα του πραγματικού κόσμου και, δεύτερον, διότι οι συνέπειες που γεννιούνται από την πληροφορία πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα με την ίδια ταχύτητα.

Αντίθεση: Στον 20^ο αιώνα το ιδεώδες της πληροφόρησης- «όλα να γίνονται γνωστά αμέσως και σε όλον τον κόσμο»- στις δημοκρατικές χώρες έγινε πραγματικότητα σε λιγότερο από τριάντα χρόνια. Τη στιγμή, όμως, που το ιδεώδες πραγματώνεται το όνειρο θρυμματίζεται...

Η επιλογή των παραπάνω τρόπων ανάπτυξης στοχεύει στην ανάδειξη των επιπτώσεων της υπερπληροφόρησης αιτιολογώντας την αντίθεση που υπάρχει στον 20^ο αιώνα ότι παρά την ταχύτερη διάδοση της πληροφορίας η απλοποίησή της συγκρούεται με τον πολυσύνθετο χαρακτήρα της πραγματικότητας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Κειμενικές ενδείξεις:

- επικίνδυνη εξέλιξη,

16843-Λύση

- υπονομεύει την κριτική σκέψη,
- εξουδετερώνει την προσωπική ελευθερία.

Με το δραματικό ύφος ο συγγραφέας επισημαίνει τον κίνδυνο για την πνευματική ελευθερία του ατόμου λόγω του καταγισμού των πληροφοριών, αφού το πρόβλημα δεν είναι η πρόσβαση σε αυτές, αλλά η ερμηνεία και η αξιολόγησή τους. Στόχος του είναι να αναδείξει το μέγεθος του προβλήματος και να αφυπνίσει και να κινητοποιήσει τους αναγνώστες του.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο διαπιστώνει την αναπόδραστη επίπτωση που έχει στον ψυχισμό η τεχνολογία και η εικονική πραγματικότητα («άθροισμα ηλεκτρονικό... μόνο ένα ατέλειωτο πλέγμα πληροφοριών σ' ένα κόσμο που ζυγίζει τ' ορθολογικό»), στην οποία ζει ο σύγχρονος άνθρωπος παραγκωνίζοντας όλα όσα συνιστούν τη συναισθηματική του ταυτότητα και υπόσταση. Για αυτό κάνει αυτή τη δυσσίωνα πρόβλεψη για τα επόμενα εκατό χρόνια. Αντιλαμβάνεται ότι υπάρχουν δυσκολίες και αναζητά όλα εκείνα τα στοιχεία, για να ανασυνθέσει τον κόσμο («τι θα 'πρεπε να πρωτομάθω για να ζωγραφίσω απ' την αρχή τον κόσμο»). Νιώθει απογοήτευση και απόγνωση και δηλώνει ρητά ότι είναι καιρός ν' αλλάξουν τα πράγματα. Δείχνει αποφασιστικότητα και θάρρος («Δε φοβήθηκα») για την ανάκτηση της πνευματικής διάστασης των ανθρώπων («κι ο άυλος, εναργής άνθρωπος να επιστρέψει στην αστρόσκονη»). Ωστόσο, αναγνωρίζει ότι σε αυτή την τεχνολογική πραγματικότητα τα συναισθήματα δεν έχουν χώρο («ούτε οίκτος ούτε περηφάνια ούτε δικαιοσύνη») και οι άνθρωποι στον κόσμο του μέλλοντος θα είναι «αστράκια που ανάβουν τις νύχτες στο αιώνιο κι απέραντο σκοτάδι».

Κείμενο 1

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος

Το παρακάτω άρθρο είναι της Πέπης Γρηγοριάδου και δημοσιεύτηκε στις 19 Ιουνίου 2021

<https://m.naftemporiki.gr/story/1739876/ta-epaggelmata-tou-mellontos>.

Το άρθρο είναι διασκευασμένο.

Τι θέλεις να γίνεις όταν μεγαλώσεις; Μια από τις πιο κλασικές ερωτήσεις που σχεδόν όλοι έχουμε κληθεί να απαντήσουμε στην παιδική μας ηλικία. Ατέλειωτες συζητήσεις για τα διαχρονικά επαγγέλματα, τα προσοδοφόρα, αλλά και τις αλλαγές στην αγορά εργασίας λόγω της τεχνολογίας και της αυτοματοποίησης. Κάποια επαγγέλματα μένουν ίδια στο πέρασμα του χρόνου, κάποια καταργούνται, αλλά εμφανίζονται και νέα, που άλλοτε μπορούμε να τα φανταστούμε και άλλοτε όχι.

Περισσότεροι από 100 εκατομμύρια εργαζόμενοι μόνο σε 8 χώρες ενδέχεται να χρειαστεί να αλλάξουν θέσεις εργασίας έως το 2030, σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της Mc Kinsey. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει όλες τις θέσεις εργασίας που θα μπορούν να επιλέξουν οι νέοι στο δεύτερο μισό του 21ου αιώνα, αλλά η Parental Guidance προχώρησε σε προβλέψεις για την επόμενη 15ετία.

Ορισμένα από τα επαγγέλματα του μέλλοντος φαίνεται να είναι τα ακόλουθα: Ειδικός ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, μηχανικός ρομποτικής, προγραμματιστής λογισμικού, προπονητής Esports για ανταγωνιστικά διαδικτυακά τυχερά παιχνίδια, επιδημιολόγοι και βιοεπιστήμονες, νοσηλευτικό προσωπικό, σύμβουλος ευεξίας, ειδικοί γεωπόνου στη διαχείριση του εδάφους και τη βελτίωση των καλλιεργειών, καλλιτέχνες και λογιστές. Σίγουρα τα μελλοντικά συμβόλαια εργασίας θα επηρεαστούν από τις τεχνολογικές αλλαγές - τεχνητή νοημοσύνη, ρομπότ και big data, καινοτόμα υλικά, κλιματική αλλαγή, παγκοσμιοποίηση και νέα δημογραφικά προφίλ.

Καθώς η τεχνολογία αναπτύσσεται και η διάρκεια ζωής μεγαλώνει, μπορεί να προκύψουν και επαγγέλματα που τώρα ούτε καν φανταζόμαστε. Οι συντάκτες της έρευνας αναφέρουν ως τέτοια παραδείγματα τον «νοσταλγιστή», έναν ειδικό στο να αναδημιουργεί αναμνήσεις εμπειριών για τους ηλικιωμένους, ή έναν σύμβουλο υπεραιώνωβιων για το πώς οι άνθρωποι των 100 ετών μπορούν να συνεχίσουν να απολαμβάνουν τη ζωή τους. Επίσης, μπορεί να υπάρχουν ψυχολόγοι που να βοηθούν τους ανθρώπους να συμβιβάζονται με τα συνθετικά τους όργανα.

Ενδιαφέρον έχει μία έκθεση της Bank of America με τίτλο «Future of Work», η οποία προχώρησε παραπέρα στη δημιουργία νέων μελλοντικών επαγγελμάτων με αφορμή ευρήματα του

16846

Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF) που έδειξαν ότι σχεδόν τα δύο τρίτα των παιδιών που ξεκινούν το σχολείο θα εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν έχουν ακόμη επινοηθεί ακόμη. Ο στρατηγικός αναλυτής της Bank of America, Φέλιξ Τραν, ο οποίος ήταν ο κύριος συντάκτης της έκθεσης, αναφέρει μερικά παραδείγματα πιθανών θέσεων εργασίας του μέλλοντος: ξεναγός στο διάστημα, σχεδιαστής ελεύθερου χρόνου, influencer εικονικής πραγματικότητας, ειδικοί ανασυγκρότησης της γεωργίας, διαχειριστές απόρρητων δεδομένων.

Όποια κι αν είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος, σίγουρα θα απαιτούν συνδυασμό δεξιοτήτων και επειδή όλα εξελίσσονται, θα χρειάζεται διαρκής εκπαίδευση με ευελιξία και προσαρμογή στις νέες εκάστοτε συνθήκες.

Κείμενο 2

[Ο εισπράκτορας]

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στο αφήγημα της Μαργαρίτας Μαντά (1963 -), Τα υλικά του Χρόνου, εκδ. Εστία 2021 και αναφέρεται σε μνήμες της ηρωίδας στα τέλη της δεκαετίας του 1960 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Πρώτα μπαίνεις από την πόρτα του εισπράκτορα και κρατιέσαι καλά από την κολόνα, για να μην πέσεις κάτω μόλις το λεωφορείο ξεκινήσει. Μετά πας μπροστά στον εισπράκτορα και κρατιέσαι από ένα πράγμα σαν τραπεζάκι όσο η γιαγιά βγάζει εισιτήρια.

Ο εισπράκτορας είναι πολύ σοβαρός, φοράει μια γκρι στολή κι ένα καπέλο. Κάθεται σε μια ψηλή καρέκλα που έχει ένα ελατήριο και κουνιέται, όπως κουνιέται το λεωφορείο κι ακουμπάει σ' αυτό το τραπεζάκι που πάνω του έχει τρία καταπληκτικά πράγματα: ένα στρογγυλό μηχάνημα με χερούλι, κάτι σαν πιατάκι με ένα βρεγμένο σφουγγαράκι μέσα και ένα μικρόφωνο.

Ο εισπράκτορας ρωτά «πόσα», η γιαγιά μου λέει «ένα και δύο παιδικά», ο εισπράκτορας γυρίζει γρήγορα με το χέρι του το χερούλι απ' το μηχάνημα, τραβάει ένα μακρουλό χαρτί που βγαίνει, το δίνει στη γιαγιά μου, βάζει τα λεφτά που του έχει δώσει η γιαγιά σε ένα περίεργο μασούρι με ξεχωριστές θήκες για τις δεκάρες, τα πενήνταράκια, και τις δραχμές, βουτάει το δάχτυλο του στο βρεγμένο σφουγγαράκι κι ύστερα μιλάει στο μικρόφωνο και λέει πολύ σοβαρά «Γαργαρέττα». Η φωνή του ακούγεται σε όλο το λεωφορείο που σταματάει απότομα κι ανοίγει τις πόρτες στη στάση Γαργαρέττα. Τότε η γιαγιά μάς σπρώχνει μπροστά, προς τον οδηγό, που είναι πίσω από ένα τζάμι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

16846

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι είδους είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος με βάση το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 σου φαίνεται πειστικός ο λόγος της συγγραφέα; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου χρησιμοποιώντας δύο αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αναφέρεις τρεις λέξεις ή φράσεις του κειμένου 1 που αποδίδονται με ξενικό όρο (μονάδες 6). Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με αυτή την επιλογή της (μονάδες 9);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (Μονάδες 15)

Ποια εντύπωση προκαλεί ο εισπράκτορας στο πρόσωπο που αφηγείται; Θα σου προκαλούσε και εσένα ανάλογη εντύπωση σήμερα και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

16846-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Θέμα 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος θα είναι περισσότερο σχετικά με τον τομέα της τεχνολογίας, της άθλησης και της υγείας, της βιολογίας, του περιβάλλοντος, του διαστήματος και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Θα εμφανιστούν και επαγγέλματα που θα αφορούν την τρίτη ηλικία, ενώ αρκετά δεν έχουν ακόμη επινοηθεί, καθώς θα στηρίζονται στα νέα δεδομένα που συνεχώς αλλάζουν.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο λόγος του κειμένου 1 είναι πειστικός και αυτό αποδεικνύεται από τα στατιστικά δεδομένα στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου ως αποτελέσματα έρευνας, που λειτουργούν ως τεκμήρια: «περισσότεροι από 100 εκατομμύρια ... επόμενη 15ετία».

Στην προτελευταία παράγραφο δίνονται στοιχεία μια έρευνας : «Ενδιαφέρον...ακόμη» και οι αναλύσεις του στρατηγικού αναλυτή που εδώ έχει τη θέση αυθεντίας : «Ο στρατηγικός δεδομένων»

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά :

Parental Guidance , McKinsey, Big data, Bank of America, Future of Work, Influencer.

Μέσα από καθιερωμένους όρους παγκοσμίως, ονομασίες εταιριών του εξωτερικού και ονόματα ξένων αναλυτών, η αρθρογράφος επιτυγχάνει μεγαλύτερη εμβέλεια επιρροής στην παρουσίαση των απόψεων που καταθέτει, κύρος λόγω διεθνών ονομάτων και εταιρειών μεγάλου βεληνεκούς και διεύρυνση των ορίων του τόπου σε μια διεθνή προσέγγιση.

Θέμα 4^ο (μονάδες 15)

16846-Λύση

Ο εισπράκτορας προκαλεί εντύπωση στο παιδί, καθώς πρώτη φορά μπαίνει στο λεωφορείο και δεν έχει ξαναδεί αυτόν τον επαγγελματία. Με απορία και περιέργεια καταγράφει με λεπτομέρειες την εξωτερική εμφάνισή του, τη συμπεριφορά του, τα σύνεργα που χρησιμοποιεί, καθώς και τον τρόπο που ασκεί την εργασία του.

Θα μου προξενούσε το ενδιαφέρον, αν έβλεπα εισπράκτορα σε ένα λεωφορείο, αφού είναι ένα επάγγελμα υπό εξαφάνιση, τουλάχιστον στα αστικά κέντρα, και θα προβληματιζόμουν για τις αλλαγές που έχουν υπεισέρθει στη ζωή μας τις τελευταίες δεκαετίες λόγω τεχνολογικής εξέλιξης.

ή

Δεν θα μου προξενούσε ενδιαφέρον, γιατί έχω συναντήσει εισπράκτορα σε υπεραστικά δρομολόγια και έχω διαβάσει από τα παιδικά αναγνώσματα για επαγγέλματα που έχουν χαθεί. Άλλωστε, είναι φυσικό να αλλάζουν ή να εξαφανίζονται επαγγέλματα, αφού αλλάζουν ταχύτατα οι εποχές.

Παρατήρηση: Η συμφωνία ή διαφωνία με την άποψη της συγγραφέα έγκειται στην προσωπικότητα του μαθητή. Η απάντηση όμως πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και αιτιολογημένη.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**Το αποτέλεσμα μετράει και εκεί δεν χωράνε στερεότυπα και προκαταλήψεις**

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί συνέντευξη, δημοσιευμένη στη στήλη «Κ Ηγέτιδες» της εφημερίδας «Καθημερινής» στις 29 Μαρτίου 2021, την οποία έδωσε η κ. Ελένη Βρεττού με την ιδιότητα της Ανώτερης Γενικής Διευθύντριας της Τράπεζας Πειραιώς.

Με ποια στερεότυπα και προκαταλήψεις έρχονται, ακόμα και σήμερα, αντιμέτωπες οι γυναίκες στον χώρο της εργασίας;

Δυστυχώς, ακόμη και σήμερα υπάρχουν στερεότυπα και προκαταλήψεις απέναντι στις γυναίκες, όχι μόνον όταν αυτές πρωτοεισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας, αλλά και όταν έχουν ήδη διακριθεί. Αυτό αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. Μια γυναίκα χρειάζεται να καταβάλει πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια, για να αποδείξει την αξία της και να γίνει αποδεκτή με γνώμονα την προσωπικότητα και τη δουλειά της, και καμιά φορά αναγκάζεται να γίνει πιο σκληρή, μαχητική και επίμονη. Εννοείται, βέβαια, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα, κι εκεί δεν χωράνε στερεότυπα και απαρχαιωμένες αντιλήψεις.

Μία από τις πτυχές της ανισότητας στην επαγγελματική ζωή των γυναικών είναι και το έμφυλο χάσμα στις αμοιβές, στις επενδύσεις και στη χρηματοδότηση. Πού οφείλεται αυτό;

Είναι αλήθεια ότι αυτός είναι ένας τομέας στον οποίο έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε. Σε ό,τι αφορά το επιχειρείν, το πρόβλημα είναι ότι ελάχιστες γυναίκες έχουν την ευκαιρία ή αποφασίζουν να εισέλθουν στον επιχειρηματικό στίβο, κυρίως γιατί το περιβάλλον τους ή οι συνθήκες λειτουργούν αποθαρρυντικά. Αντίστοιχα έντονο είναι το πρόβλημα των χαμηλών αμοιβών των γυναικών εξαιτίας και του μικρού αριθμού εκπροσώπησής τους σε θέσεις ευθύνης. Είναι προφανές, όμως, ότι, όσο και όπου παραμένουν τέτοιες διακρίσεις, είναι προδιαγεγραμμένες οι αρνητικές συνέπειες και αυτό θα πρέπει να το αντιληφθούν άμεσα όχι μόνο όσοι συμβάλλουν σε κάτι τέτοιο, αλλά και όσοι έχουν τη δυνατότητα να επιταχύνουν τις αναγκαίες αλλαγές, συμπεριλαμβανομένης και της Πολιτείας.

Πώς μπορούμε να μεγαλώσουμε τα νέα κορίτσια ώστε να διεκδικούν πιο αποτελεσματικά την επαγγελματική τους εξέλιξη και την οικονομική τους ανεξαρτησία;

Η αλλαγή κουλτούρας ξεκινάει από το σπίτι: μια εργαζόμενη μητέρα με φιλοδοξίες, στόχους και οικονομική ανεξαρτησία, μέσα σε ένα υγιές οικογενειακό περιβάλλον σεβασμού, με τον σύζυγο

16943

συμπαραστάτη σε όλα, λειτουργεί από νωρίς ως ένα ισχυρό πρότυπο που βοηθά να διαμορφώσει τις αξίες και τη στάση της νέας γενιάς. Όμως, το κύριο συστατικό, για να διεκδικήσουν επιτυχώς τα κορίτσια μια συνεχή επαγγελματική εξέλιξη, είναι η εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Θα πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της καριέρας τους βάζοντας ξεκάθαρους στόχους κι αυτό θα έρθει μέσα από την αγάπη για τη δουλειά, τη συνεχή αυτοβελτίωση, την αναζήτηση νέων προκλήσεων και την ουσιαστική επικοινωνία. Έχουμε και εμείς την ευθύνη να τους δώσουμε ευκαιρίες να εκτεθούν και να διαγράψουν τη δική τους πορεία, κάνοντας ακόμη και λάθη.

Κείμενο 2

Ενώπιος Ενωπίω, 31-5-1962

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ημερολογιακή σημείωση του ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο «Ενώπιος Ενωπίω: Ημερολογιακές σημειώσεις 1962», εκδόσεις «Τρία Φύλλα», Αθήνα: 1991.

Με απασχολεί πάλι η ανακάλυψη ενός θέματος και η επεξεργασία του. Το απόγευμα το περιοδικό, περιμένει αυτή τη συνεργασία. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, τέσσερες σελίδες του περιοδικού που πρέπει να γραφούν ως το μεσημέρι και να αρέσουν και στους αναγνώστες σαν κάτι ξεχωριστό. Εμπρός, λοιπόν, τέλειωνε και άρχιζε. Δεν είναι μέρα που να μην νομίζεις πως αρχίζεις, δεν είναι μέρα που να μην νομίζεις πως τελείωσες. Πολλές φορές το σκέφτομαι αυτό το πράγμα. Αν οι γραμμές που έχω γράψει έμπαιναν σε μια ευθεία γραμμή, θα έφταναν άραγε στο φεγγάρι; Κι αν αυτές οι γραμμές γίνονταν νήματα και μπερδεύαν ανάμεσά τους μιας μεγάλη πολιτεία σαν την Νέα Υόρκη, πώς θα φάνταζε αυτή η πολιτεία μες στο αραχνένιο δίκτυ της;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να παρουσιάσεις περιληπτικά σε 60-70 λέξεις τους παράγοντες που, κατά την Ελένη Βρεττού (Κείμενο 1), μπορούν να βοηθήσουν τα νέα κορίτσια να διεκδικήσουν πιο αποτελεσματικά την επαγγελματική τους εξέλιξη και την οικονομική τους ανεξαρτησία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις ακόλουθες περιόδους του Κειμένου 1 (1^η παράγραφος) να ερμηνεύσεις τη χρήση των υπογραμμισμένων λέξεων ως στοιχείων συνοχής με βάση τα συμφραζόμενα.

16943

«Αυτό αποτρέπει πολλές να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει. [...] «Εννοείται, βέβαια, πως αυτό που μετράει στον σύγχρονο κόσμο είναι το αποτέλεσμα,....»

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις δύο (2) επιρρήματα, ένα (1) ρήμα και δύο (2) επίθετα που λειτουργούν αξιολογικά στο Κείμενο 1, εκφράζουν δηλαδή ένα σχόλιο της πομπού που παραχωρεί τη συνέντευξη (μονάδες 10), και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους σε σχέση με το είδος του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2

Να υποθέσεις ότι η Ελένη Βρεττού είναι προσκεκλημένη σε μια εκδήλωση του σχολείου σου με θέμα «*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*». Με βάση όσα διάβασες στη συνέντευξή της (Κείμενο 1), ποιες συμβουλές πιστεύεις ότι θα έδινε στα παιδιά και ποιες στους καθηγητές; Να συντάξεις εκ μέρους της την ομιλία που θα εκφωνήσει σε 350-400 λέξεις.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

Να αναφέρεις δυο στοιχεία του Κειμένου 2 που επιβεβαιώνουν ότι αποτελεί ημερολογιακή σημείωση και δύο στοιχεία που «δείχνουν» ότι ο συντάκτης του είναι λογοτέχνης και μάλιστα ποιητής. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο, συνοδευόμενες από τον απαραίτητο σχολιασμό.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4

Ποια υποχρέωση έχει να φέρει σε πέρας ο Νικηφόρος Βρεττάκος στο Κείμενο 2 (μονάδες 5); Πώς αντιλαμβάνεσαι την έννοια του «πρέπει» που αναφέρει (είναι υπογραμμισμένο) και πώς θεωρείς ότι αυτό επηρεάζει τα συναισθήματά του και την απόδοση στο έργο του (μονάδες 10); Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου καταγράφοντας τις απόψεις σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

16943-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (61 λέξεις):

Η Ελένη Βρεττού, αναφερόμενη στην επαγγελματική εξέλιξη των νέων κοριτσιών, επισημαίνει τη θετική επίδραση που ασκεί σε αυτήν η οικογενειακή κουλτούρα και ειδικότερα το πρότυπο μιας εργαζόμενης μητέρας και ενός υποστηρικτικού πατέρα. Τονίζει ωστόσο ότι μια κοπέλα οφείλει να πορεύεται κατεχοχόν με αυτοπεποίθηση, υπευθυνότητα, φιλοπονία και διάθεση αυτοβελτίωσης, ενώ η κοινωνία πρέπει να της εξασφαλίζει ευκαιρίες, ακόμα κι αν γίνονται λάθη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η δεικτική αντωνυμία «Αυτό» ως στοιχείο συνοχής συνδέει την περίοδο στην οποία ανήκει (δεύτερη) με την προηγούμενη (πρώτη), αφού αντικαθιστά το περιεχόμενο εκείνης συμπυκνώνοντας σε μια λέξη το φαινόμενο της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων απέναντι σε γυναίκες, είτε όταν αυτές εισέρχονται σε έναν χώρο εργασίας είτε όταν έχουν ξεχωρίσει μέσα σε αυτόν. Η ομιλήτρια μέσω της αντωνυμίας πετυχαίνει να αξιοποιήσει το προηγούμενο νόημα χωρίς να το επαναλάβει άσκοπα, αναφέροντας παράλληλα μια βασική συνέπειά του: το φαινόμενο «αυτό» για το οποίο έγινε λόγος (δηλαδή των στερεοτύπων και της προκατάληψης σε βάρος των γυναικών) «*αποτρέπει πολλές (γυναίκες) από το να διεκδικήσουν αυτό που πραγματικά τους αξίζει*».
- Το «βέβαια» ως συνδετική λέξη δηλώνει έμφαση και ισοδυναμεί με το «*φυσικά, αδιαμφισβήτητα*». Εδώ η ομιλήτρια έχει ήδη αναφέρει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με τη σε βάρος τους εργασιακή προκατάληψη και τον προσωπικό αγώνα που δίνουν να καταξιωθούν. Τονίζει ωστόσο με έμφαση ότι *αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, είναι αυτονόητο* ότι, ανεξάρτητα από τα όποια στερεότυπα, ο καθένας κρίνεται εκ του αποτελέσματος και, εφόσον αυτό είναι καλό, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει.

16943-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Επιρρήματα: Δυστυχώς (1^η παράγραφος), αποθαρρυντικά (2^η παράγραφος)

Ρήμα: αναγκάζεται (1^η παράγραφος)

Επίθετα: απαρχαιωμένες (1^η παράγραφος), ελάχιστες (2^η παράγραφος)

Η παρουσία σχολίων/αξιολογικών κρίσεων εκ μέρους της ερωτώμενης είναι λογικό να συναντάται στο Κείμενο 1, αφού πρόκειται για συνέντευξη και επόμενο είναι στις ερωτήσεις που τις τίθενται να δίνει απαντήσεις που εμπεριέχουν τις προσωπικές της θέσεις επί του θέματος που κάθε φορά τίθεται.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** ομιλία, προσχεδιασμένος προφορικός λόγος. Ο μαθητής / Η μαθήτρια εκφωνεί ομιλία φέροντας την ταυτότητα της Ελένης Βρεττού, διευθυντικού στελέχους στην Τράπεζα Πειραιώς, δηλαδή μιας επαγγελματικά καταξιωμένης γυναίκας (πομπός). Η ομιλία εκφωνείται στο πλαίσιο σχολικής εκδήλωσης την οποία προφανώς παρακολουθούν κατεξοχήν μαθητές/-τριες και καθηγητές (δέκτες). Το περιεχόμενο της ομιλίας καθορίζεται:
α) από το γενικότερο θεματικό πλαίσιο που ορίζει ο τίτλος της εκδήλωσης («*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*») και β) από τη συνέντευξη της Ελένης Βρεττού στην «*Καθημερινή*» (Κείμενο 1), από την οποία προκύπτει η πρόθεσή της να παρουσιάσει τα προβλήματα επαγγελματικής προκατάληψης που βιώνουν οι γυναίκες, αλλά ταυτόχρονα να περάσει ένα αισιόδοξο μήνυμα για τα νέα κορίτσια ως προς το επαγγελματικό τους μέλλον, δίνοντας τις απαραίτητες συμβουλές προς όλες τις κατευθύνσεις – στην προκειμένη περίπτωση προς τους μαθητές, τις μαθήτριες και τους καθηγητές (ζητούμενα, σκοπός της ομιλίας,).
- Αναμένεται η υιοθέτηση προσωπικού και οικείου ύφους. Ενδείκνυται η χρήση β' πληθυντικού ρηματικού προσώπου (*εσείς τα κορίτσια, τα αγόρια, οι καθηγητές*) αλλά και α' ρηματικού προσώπου πληθυντικού αριθμού, όταν η ομιλήτρια διατυπώνει κάποιον ισχυρισμό εκ μέρους μιας ομάδας στην οποία ανήκει και η ίδια (των γυναικών, των γονέων, των ενηλίκων, της κοινωνίας). Προβλέπεται επίσης η χρήση προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής στο πλαίσιο του ευρύτερου συμβουλευτικού ύφους της ομιλίας, η διατύπωση ερωτημάτων προβληματισμού ή και ρητορικών, η επίκληση στη λογική, με επιχειρήματα, αλλά και η επίκληση στο συναίσθημα (π.χ. ενεργοποίηση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης των κοριτσιών).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

16943-Λύση

Κινούμενοι/-ες μέσα στο πλαίσιο της θεματικής της σχολικής εκδήλωσης «*Εργαζόμενη Γυναίκα και Στερεότυπα*» οι μαθητές/-τριες, μιλώντας εκ μέρους της Ελένης Βρεττού, θα πρέπει να διατυπώσουν τις συμβουλές τους πάνω στον άξονα του ότι μια γυναίκα πρέπει και αξίζει να εργάζεται χωρίς να πέφτει θύμα στερεοτύπων και προκαταλήψεων λόγω του φύλου της.

- **Συμβουλές προς τα παιδιά (κορίτσια-μαθήτριες)**
 - να θέτουν ξεκάθαρους και υψηλούς επαγγελματικούς στόχους,
 - να πορεύονται με αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση,
 - να διεκδικούν την ίση μεταχείριση και να απαιτούν την προστασία των δικαιωμάτων τους,
 - να είναι εργατικές και να εμπιστεύονται το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους, που δύναται να νικήσει κάθε προκατάληψη.
- **Συμβουλές προς τα παιδιά (αγόρια-μαθητές)**
 - να αγωνίζονται για την επαγγελματική τους εξέλιξη χωρίς να υποτιμούν το αντίθετο φύλο,
 - να πορεύονται με σεβασμό προς όλους χωρίς να επιδίδονται σε αθέμιτο ανταγωνισμό,
 - να μην κάνουν ή να μην ανέχονται να γίνεται σε βάρος μιας κοπέλας κάτι το οποίο οι ίδιοι δε θα ήθελαν ή δε θα ανέχονταν για τον εαυτό τους,
 - να αποδέχονται την ανωτερότητα μιας γυναίκας και να την προστατεύουν, όπως θα έκαναν για τη μητέρα, την αδερφή ή τη σύντροφό τους.
- **Συμβουλές προς τους καθηγητές**
 - να μην κάνουν διακρίσεις στην αντιμετώπιση των παιδιών στο σχολείο και να μην ανέχονται τέτοια φαινόμενα ούτε εντός ούτε και εκτός τάξης.
 - να λειτουργήσουν στους μαθητές και στις μαθήτριές τους ως πρότυπα εργαζομένων, που σέβονται ο ένας τον άλλο ανεξαρτήτως φύλου και συνεργάζονται μεταξύ τους έχοντας τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις.
 - να τους εμφυσήσουν τις αρχές της δημοκρατίας και την αξία της αυτοεκτίμησης και του αλληλοσεβασμού,
 - να τους δώσουν ένα μάθημα ζωής προετοιμάζοντάς τα για τον “έξω” κόσμο, όπως θα έκαναν στα δικά τους παιδιά ως γονείς.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στοιχείο που επιβεβαιώνει το κειμενικό είδος του ημερολογίου είναι η χρήση α' ενικού προσώπου (Με απασχολεί πάλι... Πολλές φορές το σκέφτομαι αυτό το πράγμα»), η οποία δίνει στο κείμενο ένα έντονο εξομολογητικό τόνο. Η πρόθεση μάλιστα του συντάκτη να καταγράψει τις προσωπικές του σκέψεις, όπως του έρχονται στο νου την παρούσα στιγμή, φαίνεται και από τη χρήση οριστικής ενεστώτα (Με απασχολεί..., το περιοδικό περιμένει, οι τέσσερες σελίδες πρέπει να

16943-Λύση

γραφούν...»). Πέραν αυτών, δεδομένου ότι οι ημερολογιακές σημειώσεις αποτελούν έναν διάλογο του συντάκτη τους με τον εαυτό του, στοιχείο που «προδίδει» το είδος του κειμένου θα μπορούσε να θεωρηθεί και η διατύπωση των ερωτημάτων στο τέλος του κειμένου. «*Αν οι γραμμές που έχω γράψει έμπαιναν σε μια ευθεία γραμμή, θα έφταναν άραγε στο φεγγάρι;*», διερωτάται ο Νικηφόρος Βρεττάκος. Προφανώς το ερώτημα δεν απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό, αλλά στον εαυτό του.

Τη λογοτεχνική ταυτότητα του συντάκτη του κειμένου την προδίδει ίσως το γεγονός ότι, όπως ο ίδιος αναφέρει, καλείται να συνθέσει ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων οι οποίες «*πρέπει [...] να αρέσουν στους αναγνώστες*» ενός περιοδικού «*σαν κάτι ξεχωριστό*». Αν επρόκειτο για ένα απλό δημοσιογραφικό κείμενο ή για μια έρευνα, ίσως δε θα ήταν επιβεβλημένη προδιαγραφή το «*να αρέσει*» και να είναι τόσο «*ξεχωριστό*». Από την άλλη πάλι, τη στιγμή που ο συντάκτης προβληματίζεται για τα όσα έχει να γράψει στο χαρτί του, το μυαλό του «*δραπετεύει*» σαν των ποιητών και ταξιδεύοντας φτάνει «*στο φεγγάρι*» και «*στη Νέα Υόρκη*». Οι οπτικές εικόνες μάλιστα που σχηματίζει νοερά με τη φαντασία του, έντονα μεταφορικές –«*οι γραμμές σε μια ευθεία γραμμή*» να φτάνουν «*στο φεγγάρι*» και να μετατρέπονται σε «*νήματα*» αράχνης που μπερδεύουν στο «*δίχτυ*» τους «*μια μεγάλη πολιτεία*»– μας κάνουν να ξεχνάμε ότι διαβάζουμε ένα πεζό κείμενο και να ταξιδεύουμε μαζί με τον δημιουργό του στον μαγικό κόσμο της ποίησης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος φαίνεται πως εργάζεται σε ένα περιοδικό και έχει ως υποχρέωση να συντάξει προς δημοσίευση ένα κείμενο τεσσάρων σελίδων. Πρόκειται για μια εργασία που την κάνει συστηματικά. Παρά την πρόθεσή του βέβαια να είναι συνεπής στην συνεργασία του, η έμπνευση δεν είναι κάτι εύκολο για αυτόν. Υπάρχει μάλιστα και αυτό το «*πρέπει*» που φαίνεται να τον στοιχειώνει. Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αναφερθούν στο πλαίσιο εργασίας του ποιητή, το οποίο προφανώς είναι πιεστικό και θέτει περιορισμούς στη φαντασία του. Ένας λογοτέχνης άλλωστε, πολύ δε περισσότερο ένας ποιητής, δε δημιουργεί, για «*να αρέσουν*» τα κείμενά του «*στους αναγνώστες σαν κάτι ξεχωριστό*», αλλά πρωτίστως για να εκφραστεί ο ίδιος μέσα από την τέχνη του. Υπ' αυτήν την έννοια ο ποιητής θα μπορούσε να νιώθει καταπιεσμένος και να φέρνει σε πέρας την εργασία του διεκπεραιωτικά, χωρίς να δίνει το 100% των δυνατοτήτων του, αναζητώντας την ευκαιρία να δραπετεύσει με τους στίχους του σε μια «*Νέα Υόρκη*» ή και «*στο φεγγάρι*».

Κείμενο 1

Τα άτομα με αναπηρία στη νέα εποχή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Κώστα Χρηστάκη στις 25 Ιουνίου 2019. Πηγή: <https://meallamatia.gr/ta-atoma-me-anapiria-stinea-erochi/> Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 07 02 2021. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.), άτομα με αναπηρία είναι τα άτομα που λόγω φυσικής βλάβης ή νοητικής ανεπάρκειας ή ψυχολογικής επιβάρυνσης κ.λπ. δυσκολεύονται και αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της ζωής στο βαθμό που θεωρείται κανονικός για κάθε άνθρωπο χωρίς αναπηρία. Ένας ορισμός απλός και περιεκτικός είναι ο εξής: **«άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)».** Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα!

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα άτομα με αναπηρία είναι συνάρτηση της έννοιας που δίδεται στην αναπηρία και των αντιλήψεων που επικρατούν, οι οποίες διαφέρουν από εποχή σε εποχή και από κοινωνία σε κοινωνία. Σήμερα, η αντίληψη για τα ΑμεΑ έχει βελτιωθεί, γίνονται δηλαδή αποδεκτά και διαγράφεται πλέον ένα καλύτερο μέλλον γι' αυτά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η στρατηγική της, «**Ευρώπη 2020**», στηρίζει τις πολιτικές των κρατών μελών για κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία των ΑμεΑ και ο ΟΗΕ έχει υπογράψει σύμβαση για τα δικαιώματά τους, η εφαρμογή της οποίας είναι υποχρεωτική για όλες τις χώρες του κόσμου. Όμως, χρειάζεται ακόμη δουλειά για περισσότερη αποδοχή.

Βέβαια, η γενική αρχή που ισχύει σε κάθε δημοκρατική κοινωνία είναι το δικαίωμα κάθε πολίτη για αυτόνομη, ισότιμη και ασφαλή πρόσβαση και συμμετοχή σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων (παραγωγικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς κ.ά.) της κοινωνίας. Στον τόπο μας τα δικαιώματα των ΑμεΑ είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα (**άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6**). Επιπλέον, η σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα δικαιώματα των ΑμεΑ, την οποία έχει υπογράψει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, επομένως και η Ελλάδα, μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη εφαρμογή της παραπάνω αρχής. Αλλά η αποτελεσματικότητά τους προϋποθέτει διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών και διευκολύνσεων για την άρση των εμποδίων που δημιουργεί η αναπηρία. Τέτοιες συνθήκες και διευκολύνσεις είναι, για παράδειγμα, οι ράμπες για τα άτομα με κινητικές

17048

δυσκολίες, τα ηχητικά σήματα στις διαβάσεις με φωτεινούς σηματοδότες για τα άτομα με προβλήματα όρασης, εργονομικές προσαρμογές για όλες τις κατηγορίες ατόμων με αναπηρία κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια η πολιτεία καταβάλλει προσπάθεια να στηρίξει τα ΑμεΑ, με νομοθετικές παρεμβάσεις και τη λήψη διάφορων μέτρων. Ωστόσο, η κατάσταση στον τομέα αυτό παραμένει ακόμη ανεπαρκής. Οι βασικοί λόγοι στους οποίους οφείλεται η ανεπάρκεια αυτή είναι: το υψηλό κόστος, η ελλιπής ενημέρωση των ΑμεΑ και των προσώπων του περιβάλλοντός τους για τα διαθέσιμα μέσα και τη χρήση τους και η μη πλήρης αποδοχή των ΑμεΑ από το ευρύ κοινό. Ωστόσο, οι προσπάθειες που γίνονται στους τομείς αυτούς, μάς επιτρέπουν να διατηρούμε σοβαρές προσδοκίες για τη μείωση του αποκλεισμού, την ενίσχυση της ισότιμης αντιμετώπισης, και την κοινωνική ένταξη των ΑμεΑ.

Κείμενο 2

Μιλώ...

Το ποίημα προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Άρη Ταστάνη (1953 – 2013) Τα ταξίδια μου. 2011. Αθήνα: ΚΨΜ., σ. 87. Ήταν ένας άνθρωπος που έζησε στο αναπηρικό καροτσάκι από τα 22, ήταν μεγάλος αγωνιστής για τα κοινωνικά δικαιώματα, έφυγε από τη ζωή στα 60 του κι άφησε κληρονομιά σπουδαίο ποιητικό έργο.

Θα σου μιλήσω τώρα,
για παιδιά που η αγάπη κι η στοργή,
ατμός κύλησε απ' τις τρύπιες τσέπες τους...

Τα φτερά τους είναι κολλημένα με λαθραίο μαστίχι.
Γι' αυτό ποτέ δεν θ' ανέβουν στο ιπτάμενο τρενάκι.
Ούτε ποδόσφαιρο θα παίξουν στην αλάνα της γειτονιάς.
Δεν θα μαζέψουν φλισκούνη¹ και μανιτάρια στις ράχες του Υμηττού.
Αυλόπορτα σχολείου δεν θα σκαρφαλώσουν.
Μήτε στις παρελάσεις θα δρέψουν χειροκροτήματα.
Ούτε θα γιουχάρουν τους αναπηροπατέρες στ' αμφιθέατρα.
Για της πατρίδας την υστεροφημία, θα σωπάσουν.
Να γίνουν όλα όπως γίνονται πάντα εδώ...

Θα σου μιλήσω ακόμα,
για παιδιά με πέτρινα μάτια
και παιδιά μ' αλουμινένια πόδια,
που ρολάρουν με τετράτροχες πολυθρόνες,

¹ Φλισκούνη: Αρωματικό βότανο

17048

στριγκλίζοντας,

στους καταθλιπτικούς διαδρόμους ευαγών ιδρυμάτων...

[. ...]

Κανείς δεν τα έμαθε να ζωγραφίζουν θάλασσες και καράβια.

Να χαράζουν καρδιές με βέλος στα δέντρα.

Γράμματα να στέλνουν στην Καππαδοκία παραμονή Πρωτοχρονιάς.

Άστρα να μετράνε στις αποβάθρες.

Καθαρή Δευτέρα αητό ν' αμολάνε...

Παιδιά με πίσσα στις φλέβες των ονείρων τους, που τα κορμάκια τους τα πούλησαν πριν

γεννηθούν στις πολιορκημένες νοτιοανατολικές πολιτείες...

Παιδιά που τα πυροβολούν σαν τ' αγριοπερίστερα,

ή τα στέλνουν να καθαρίσουν ναρκοπέδια,

για να έχουν επιτυχία οι τηλεμαραθώνιοι αλληλεγγύης στις Μητροπόλεις της Δύσης...

(2003)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία και πού οφείλονται οι δυσκολίες που παρατηρούνται στην ισότιμη μεταχείρισή τους (50 - 60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό. Να τεκμηριώσεις με κειμενικές αναφορές αυτή τη διαπίστωση (μονάδες 6). Τι εξυπηρετεί ως προς τον στόχο του συντάκτη αυτή η επιλογή (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τη σκοπιμότητα της χρήσης των παρακάτω σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

- «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)». (1^η παράγραφος: τα εισαγωγικά)

17048

- Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα! (1^η παράγραφος: το θαυμαστικό)
- (Π.Ο.Υ.) (1^η παράγραφος: η παρένθεση)
- «Ευρώπη 2020» (2η παράγραφος: τα εισαγωγικά)
- (άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6) (3η παράγραφος: η παρένθεση)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος εκτιμάς πως είναι ο κύριος προβληματισμός του ποιήματος; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές του Κειμένου 2. Τι αισθάνεσαι, όταν το διαβάζεις; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

17048-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο αναφέρεται πως η Ελλάδα έχει μεν τυπικά επικυρώσει διεθνείς συμβάσεις και έχει θεσμοθετήσει νόμους για τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, αλλά η υλοποίηση των δεσμεύσεων και η δημιουργία κατάλληλων υποδομών που θα διευκολύνουν τη ζωή τους είναι, παρ' όλες τις αγαθές προθέσεις, ανεπαρκής. Αυτό οφείλεται:

- Στο υψηλό κόστος των υποδομών.
- Στην ελλιπή ενημέρωση που έχουν τα άτομα ΑμεΑ και το οικογενειακό τους περιβάλλον για τα διαθέσιμα μέσα και τη χρήση υποδομών.
- Στην έλλειψη πλήρους αποδοχής αυτών των ατόμων και των δικαιωμάτων τους από τους υπολοίπους ανθρώπους.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο περιλαμβάνονται δύο ορισμοί, ένας πιο αναλυτικός: «άτομα με αναπηρία είναι τα άτομα που, λόγω φυσικής . . . κανονικός για κάθε άνθρωπο χωρίς αναπηρία» και ένας πιο συνοπτικός: «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό . . . πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)».

Προφανώς αυτή η επιλογή στοχεύει στη διευκρίνηση του όρου «άτομα με αναπηρία», που ίσως δεν είναι γνωστός σε όλους και στην επεξήγηση, εμμέσως πλην σαφώς, όλων των διαφορετικών περιπτώσεων αναπηρίας, για να γίνει κατανοητό πόσα και ποια άτομα αφορούν όλες οι επόμενες αναφορές σε νομοθεσίες και συμβάσεις δικαιωμάτων, οι οποίες προασπίζουν την ισότιμη μεταχείρισή τους.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

17048-Λύση

- «άτομο με αναπηρία είναι κάθε άτομο με κινητικό ή αισθητηριακό ή νοητικό ή ψυχικό πρόβλημα ή χρόνιο πρόβλημα υγείας (π.χ. μεσογειακή αναιμία)»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, γιατί περικλείουν έναν ορισμό.
- Με την έννοια αυτή όλοι είμαστε εν δυνάμει ανάπηρα άτομα!: Το θαυμαστικό εδώ εκφράζει τη θετική στάση και τη διάθεση συμπερίληψης στο σύνολο των ατόμων και των ΑμεΑ.
- (Π.Ο.Υ.): Η παρένθεση αποτελεί συντομογραφία της επωνυμίας του «Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας», που είναι διεθνής θεσμός.
- «Ευρώπη 2020»: Τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται, για να δηλώσουν τον τίτλο μιας διεθνούς στρατηγικής της Ευρώπης για τους ΑμεΑ.
- (άρθρο 4, 21 παρ. 2, 3 και 6): Η παρένθεση επεξηγεί με ακρίβεια το νομοθετικό πλαίσιο που υλοποιεί τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των ΑμεΑ, σε περίπτωση που ίσως κάποιος θελήσει να ανατρέξει σ' αυτό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο ποίημα είναι εμφανής ο αποτροπιασμός και η απογοήτευση του ποιητικού υποκειμένου για την παραμέληση και την περιθωριοποίηση των παιδιών με αναπηρία. Το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο και η επανάληψη του ρήματος «θα σου μιλήσω» καθιστά τη φωνή του ποιητικού υποκειμένου καταγγελία, μέσω της οποίας καταγράφεται η αδυναμία αυτών των παιδιών να χαρούν την ανεμελιά και το παιχνίδι «Γι' αυτό ποτέ δεν . . . τρενάκι», «ούτε ποδόσφαιρο . . . της γειτονιάς», αλλά ταυτόχρονα επικριτικά επισημαίνεται η απώλεια του δικαιώματος να διαμαρτυρηθούν «Για της πατρίδας την υστεροφημία, θα σωπάσουν» και καυστικά με πικρή ειρωνεία προβάλλεται η αδιαφορία όλων, όταν αυτά τα παιδιά είναι «πεταμένα» σε «ευαγή» ιδρύματα ή όταν χρησιμοποιούνται ως ανθρώπινοι στόχοι για σκοποβολή ή για καθαρισμό ναρκοπεδίων.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά: Τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα συμπόνιας, αγάπης και φιλαλληλίας γι' αυτά τα παιδιά, αλλά και θυμού και αγανάκτησης γι' αυτήν την κατάσταση.

Κείμενο 1

[Επαγγελματικές επιλογές, ανισότητες και οι «εξισωτικές» δυνατότητες του σχολείου]

Εισαγωγή στο ομότιτλο δημοσίευμα της Βασιλικής Καντζάρα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο:
http://www.isotita-epaeak.gr/iliko_sxetikes_ereunes/ekpedeusi/SEP_School%20possibilities.pdf

Σε αρκετά εγχειρίδια του «σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού», όπως και σε άλλα συναφή κείμενα, γίνεται λόγος για «σωστό» επαγγελματικό προσανατολισμό. Με τον όρο «σωστό» εννοείται συνήθως πληρότητα στις πληροφορίες που δίδονται για τις υφιστάμενες σπουδές και κατευθύνσεις, όπως και πληροφορίες για τα επαγγέλματα, που έχουν «προοπτική», δηλαδή «ζήτηση» στην αγορά εργασίας. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι το ζήτημα της επαγγελματικής επιλογής σχετίζεται μόνο με τις πληροφορίες και την ποιότητά τους. Μια δεύτερη ανάγνωση όμως ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις επιλογές σπουδών που κάνει η μαθητώσα νεολαία σε επίπεδο πανεπιστημίου σημαίνει ότι εφορμάται περισσότερο από αναζήτηση μιας «σίγουρης» θέσης, παρά στην όποια εκπλήρωση ονείρων ή ανιδιοτελών φιλοδοξιών. Αν σ' αυτά τα ζητήματα προσθέσουμε και τη διάσταση του φύλου με την έννοια ότι και επιλογές επηρεάζει, αλλά και την μετέπειτα επαγγελματική εξέλιξη, τότε, κατά τη γνώμη μας, ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός μπορεί να εμπλουτιστεί και να βοηθήσει τη μαθητεύουσα νεολαία προς τις κατευθύνσεις, που όχι μόνο χρειάζεται μια μελλοντική κοινωνία, αλλά κυρίως που η νεολαία μπορεί και θέλει να κατευθυνθεί αναζητώντας όχι μόνο την σίγουρη επαγγελματική προοπτική, αλλά την προοπτική μιας ζωής με «νόημα» και ουσία.

Προς το σκοπό αυτό θα διερευνήσουμε ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και κατόπιν θα εξετάσουμε πώς το ίδιο το σχολείο μπορεί να συμβάλει στην άρση τους με την αλλαγή διδακτικών μεθόδων και πρακτικών. Θα σκιαγραφήσουμε ειδικότερα τις πηγές που κατά τη γνώμη μας ευθύνονται για μια παραποιητική ως ένα βαθμό παρουσίαση της πραγματικότητας συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής, ώστε το σχολείο να παράσχει ίσες ευκαιρίες και να επιτυγχάνει ίσα αποτελέσματα.

Τις τελευταίες δυο δεκαετίες παρατηρούμε ότι καταβάλλονται προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο να υλοποιηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο είτε στην εκπαίδευση γενικότερα είτε στην επιλογή σπουδών και επαγγέλματος ειδικότερα. Κι αυτό γιατί θεωρείται ότι ο θεσμός της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την κοινωνία, τόσο ιστορικά όσο και σύγχρονα. Πολλοί πιστεύουν ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη μιας χώρας. Γι' αυτό και η εκπαίδευση στηρίζεται σε αρχές

17068

καθολικότητας, καθώς απευθύνεται δυναμικά σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους, λειτουργώντας επιπλέον με βάση τις αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας ευκαιριών εμπεδώνοντας έτσι δημοκρατικές αξίες.

Κείμενο 2

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ (1865-1922)

Πάσχα στα πέλαγα

Απόσπασμα από το διήγημα του Αντρέα Καρκαβίτσα που είναι αναρτημένο στον ιστότοπο http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/andreas_karkabitsas/

Το πλοίο ολοσκότεινο έσχιζε τα νερά ζητώντας ανυπόμονα το λιμάνι του. Δεν είχε άλλο φως παρά τα δύο χρωματιστά φανάρια της γέφυρας¹ ζερβόδεξα²· ένα άλλο φανάρι άσπρο ακτινοβόλο ψηλά εις το πλωριό κατάρτι και άλλο ένα μικρό πίσω εις την πρύμη του. Τίποτε άλλο. Οι επιβάτες ήσαν όλοι ξαπλωμένοι στις κοκέτες³ τους, άλλοι παραδομένοι στον ύπνο και άλλοι στους συλλογισμούς. Οι ναύτες και θερμαστές, όσοι δεν είχαν υπηρεσία εροχάλιζαν εις τα γιατάκια⁴ τους. Ο καπετάνιος με τον τιμονιέρη ορθοί στη γέφυρα, μαύροι ίσκιои, σχεδόν εναέριοι, έλεγες πως ήσαν πνεύματα καλόγνωμα, που εκυβερνούσαν στο χάος την τύχη του τυφλού σκάφους και των κοιμωμένων ανθρώπων.

Έξαφνα η καμπάνα της γέφυρας εσήμανε μεσάνυχτα. Μεσάνυχτα εσήμανε και η καμπάνα της πλώρης. Το καμpanοχτύπημα γοργό, χαρούμενο, επέμενε να ρίχνη τόνους μεταλλικούς περίγυρα, κάτω στη σκοτεινή θάλασσα και ψηλά στον αστροφώτιστο ουρανό και να κράζη όλους εις το κατάστρωμα. Και με μιάς το σκοτεινό πλοίο επλημμύρισε από φως, από θόρυβο, από ζωή. Άφησε το πλήρωμα τα γιατάκια του και οι επιβάτες τις κοκέτες τους.

Εμπρός εις την πλώρη και εις την πρύμη πίσω ανυπόμονες έφευγαν από τα χέρια του ναύκληρου⁵ οι σαΐτες,⁶ έφθαναν λες τ' αστέρια κι έπειτα έσβησαν στην άβυσσο, πρασινοκόκκινα πεφτάστερα.

¹ τμήμα του πλοίου συνήθως πάνω από το κατάστρωμα, από το οποίο ελέγχουν και καθορίζουν την πορεία του караβιού

²αριστερά και δεξιά

³κρεβάτι σε καμπίνα πλοίου

⁴το στρώμα, το κρεβάτι και γενικά το μέρος όπου κοιμάται κάποιος

⁵βαθμοφόρος του εμπορικού ή του πολεμικού ναυτικού που επιβλέπει τις εργασίες για τη συντήρηση του πλοίου, λοστρόμος

Τα ξάρτια, τα σχοινιά, οι κουπαστές έλαμπαν σαν επιτάφιοι από τα κεριά. Και δεν ήταν εκείνη τη στιγμή το καράβι παρά ένα μεγάλο πολυκάντηλο, που έφευγε απάνω στα νερά σαν πυροτέχνημα.

Η γέφυρα στρωμένη με μία μεγάλη σημαία εμοίαζε αγιατράπεζα. Ένα κανίστρι⁷ με κόκκινα αυγά και άλλο με λαμπροκούλουρα ήταν απάνω. Ο πλοίαρχος σοβαρός με ένα κεριά αναμμένο στο χέρι άρχισε να ψέλη το Χριστός Ανέστη. Το πλήρωμα κι οι επιβάτες γύρω του, ξεσκούφωτοι και με τα κεριά στα χέρια, ξανάλεγαν το τροπάρι ρυθμικά και με κατάνυξη.

- Χρόνια πολλά, κύριοι!... Χρόνια πολλά, παιδιά μου!... ευχήθηκε άμα ετέλειωσε τον ψαλμό, γυρίζοντας πρώτα στους επιβάτες και έπειτα στο πλήρωμα ο πλοίαρχος.

- Χρόνια πολλά καπετάνιε! χρόνια πολλά!... απάντησαν εκείνοι ομόφωνα.

- Και του χρόνου στα σπίτια σας, κύριοι! Και του χρόνου στα σπίτια μας παιδιά! εξαναείπε ο πλοίαρχος, ενώ ένα μαργαριτάρι εφάνη στην άκρη των ματιών του.

- Και του χρόνου στα σπίτια μας, καπετάνιε! [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

α. Με τον όρο «σωστός επαγγελματικός προσανατολισμός» εννοείται, σε μια πρώτη ανάγνωση, η πληροφοριακή επάρκεια για σπουδές, κατευθύνσεις και «προοπτικές» επαγγελμάτων.

β. Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός στοχεύει αποκλειστικά να κατευθύνει τους μαθητές να επιλέξουν τα επαγγέλματα που χρειάζεται η κοινωνία του μέλλοντος.

γ. Το σχολείο αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες και, ταυτόχρονα, διαθέτει τη δυνατότητα να σταματήσει την αναπαραγωγή τους.

⁶πυροτεχνήματα

⁷καλάθι

17068

δ. Διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο τελευταίων δεκαετιών, που έχουν ως στόχο την ισότητα με βάση το φύλο, ενισχύουν μια εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας.

ε. «Εκπαίδευση που στηρίζεται σε αρχές καθολικότητας» σημαίνει εκπαίδευση που απευθύνεται σε όλα τα παιδιά του έθνους-κράτους με δημοκρατικό πνεύμα και φιλοσοφία.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις. Τι δηλώνει η καθεμία ως μονάδα συνοχής του κειμένου;

- Προς το σκοπό αυτό
- κατόπιν
- ειδικότερα
- Κι αυτό γιατί
- Γι' αυτό

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται επανειλημμένα τα εισαγωγικά. Να εντοπίσεις πέντε διαφορετικές περιπτώσεις χρήσης τους (μονάδες 5) και να προσδιορίσεις τον ρόλο τους κάθε φορά (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 παρουσιάζεται ένα ιδιαίτερα απαιτητικό, αλλά συνηθισμένο για τους Έλληνες επάγγελμα, αυτό του ναυτικού, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και στην ευτυχισμένη στιγμή του εορτασμού του Πάσχα. Σε ποιες σκέψεις και συναισθήματα σε οδηγούν ο εορτασμός του Πάσχα από τους ναυτικούς του πλοίου, καθώς και η αντίδραση του καπετάνιου στο τέλος του αποσπάσματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

17068-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Σ

β. Λ

γ. Σ

δ. Σ

ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λειτουργία των διαρθρωτικών λέξεων/φράσεων ως προς τη συνοχή του κειμένου:

- Προς το σκοπό αυτό: σκοπός,
- κατόπιν: ακολουθία,
- ειδικότερα: εξειδικευμένη αναφορά,
- Κι αυτό γιατί: αιτιολογία,
- Γι' αυτό: αποτέλεσμα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι περιπτώσεις χρήσης των εισαγωγικών και ο ρόλος τους στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1:

17068-Λύση

- του «σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού»: τίτλος εγχειριδίων,
- για «σωστό» επαγγελματικό προσανατολισμό: χρήση της λέξης μέσα στα εγχειρίδια Σ.Ε.Π., αλλά και αποστασιοποίηση της συγγραφέα από τη σημασία που δίνει ο πολύς κόσμος στη λέξη,
- Με τον όρο «σωστό»: λέξη προς ορισμό,
- επαγγέλματα, που έχουν «προοπτική»: λέξη όπως παρατίθεται στα εγχειρίδια Σ.Ε.Π. και χρησιμοποιείται ευρέως, που ακολούθως σχολιάζεται ερμηνευτικά από τη συγγραφέα,
- δηλαδή «ζήτηση» στην αγορά εργασίας: λέξη που χρησιμοποιείται ευρέως,
- από αναζήτηση μιας «σίγουρης» θέσης: λέξη όπως χρησιμοποιείται ευρέως αλλά και αποστασιοποίηση της συγγραφέα από τη σημασία που δίνει ο πολύς κόσμος στη λέξη, μεταφορική απόδοση της λέξης,
- μιας ζωής με «νόημα» και ουσία: λέξη που χρησιμοποιείται μεταφορικά και ως συνώνυμη με τη διπλανή της (ουσία).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Οι ναυτικοί του κειμένου είναι αρχικά παραδομένοι στον ύπνο μετά από μια ακόμη κουραστική ημέρα στο πλοίο. Το «ξαφνικό» χαρμόσυνο χτύπημα της καμπάνας της γέφυρας του πλοίου και της καμπάνας της πλήρης τα μεσάνυχτα του Πάσχα τούς βγάζει από τη ρουτίνα, την κούραση και την περισυλλογή, τους εισάγει στον εορτασμό της Ανάστασης του Χριστού και τους συγκεντρώνει στο κατάστρωμα. Καθώς τα πυροτεχνήματα του ναύκληρου εκτοξεύονται σαν πολύχρωμα πεφταστέρια, το «σκοτεινό» πλοίο γεμίζει ζωή, γίνεται ένα ονειρικό γιορτινό πυροτέχνημα, ένας επιτάφιος, ένα «πολυκάντηλο», ένας ναός, τιμή στη Θυσία και την Ανάσταση του Θεανθρώπου. Κόκκινα αυγά και λαμπριάτικα κουλούρια είναι τοποθετημένα πάνω σε τραπέζι καλυμμένο με την ελληνική σημαία, ναυτικοί και επιβάτες με πρώτο τον καπετάνιο ψάλλουν με κατάνυξη το «Χριστός Ανέστη» και ανταλλάσσουν ευχές με κυρίαρχη την ευχή «Και του χρόνου στα σπίτια μας».

17068-Λύση

Ο εορτασμός του Πάσχα και η συνακόλουθη χαρά και συγκίνηση των ναυτικών αποτελούν μια χαρούμενη παρένθεση στις δυσκολίες του επαγγελματικού τους βίου και τη στέρηση του σπιτιού και των οικογενειών τους (η έντονη επιθυμία τους να φτάσουν στο λιμάνι υποδηλώνεται ήδη στην αρχή συνεκδοχικά με το επίρρημα «ανυπόμονα»). Η κατανυκτική και συγκινημένη στάση τους υποδηλώνει, επιπλέον, τη βαθιά θρησκευτική τους πίστη, ενώ η αναφορά στη σημαία υποδηλώνει την εθνική τους συνείδηση. Η ευχή του καπετάνιου, που το πλήρωμα επαναλαμβάνει, εκφράζει την ανάγκη και τη νοσταλγία των ναυτικών για τις οικογένειές τους, οι οποίες υπογραμμίζονται από το δάκρυ του, το «μαργαριτάρι... στην άκρη των ματιών του», παραπέμποντας στα μεγάλα διαστήματα που οι ναυτικοί παρέμεναν στη θάλασσα μακριά από τα σπίτια τους στερούμενοι τη δυνατότητα να ζουν μαζί με τους οικείους τους.

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να παραθέσουν συναφείς με τις παραπάνω και τεκμηριωμένες σκέψεις και να εκφράσουν τα συναισθήματα που τους δημιουργούνται σε ελεύθερο στοχαστικό λόγο.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Τα Μεγάλα Δεδομένα σε παρακολουθούν

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Yuval Noah Harari «21 μαθήματα για τον 21ο αιώνα» (μετάφραση Μ. Λαλιώτη, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2018)

Η λέξη «τηλεόραση» συντίθεται από τα αρχαιοελληνικά «τηλε-» και «ορώ». Επινοήθηκε αρχικά σαν μια συσκευή που μας επιτρέπει να βλέπουμε κάτι από μακριά. Σύντομα όμως μπορεί να μας επιτρέπει να μας βλέπουν από μακριά. Όπως το οραματίστηκε ο Τζορτζ Όργουελ στο «1984», η τηλεόραση μπορεί να μας παρακολουθεί καθώς την παρακολουθούμε. Όταν θα έχουμε δει πια όλη τη φιλμογραφία του Ταραντίνο, εμείς μπορεί να έχουμε ξεχάσει τα πιο πολλά πράγματα. Όμως, το Netflix¹ και το Amazon² ή όποιος άλλος διαθέτει τον αλγόριθμο³ της τηλεόρασης, θα ξέρουν τον τύπο της προσωπικότητάς μας και τον τρόπο να πατάνε τα συναισθηματικά μας κουμπιά. Τα δεδομένα αυτά θα επιτρέπουν στο Netflix και το Amazon να επιλέγουν ταινίες για εμάς με απίστευτη ακρίβεια, αλλά θα μπορούσαν επίσης να τους επιτρέπουν να παίρνουν για λογαριασμό μας τις πιο σημαντικές αποφάσεις της ζωής μας - όπως τι να σπουδάσουμε, πού να δουλέψουμε και ποιον θα παντρευτούμε. [...]

Καθώς οι επιστήμονες κατανοούν καλύτερα τον τρόπο με τον οποίο παίρνουν αποφάσεις οι άνθρωποι, ο πειρασμός να βασιζόμαστε στους αλγόριθμους μάλλον θα αυξάνεται. Η αποκωδικοποίηση του ανθρώπινου τρόπου λήψης αποφάσεων δεν θα κάνει απλώς πιο αξιόπιστους τους αλγόριθμους Μεγάλων Δεδομένων, θα κάνει συγχρόνως και τα ανθρώπινα συναισθήματα λιγότερο αξιόπιστα. Καθώς οι κυβερνήσεις και οι εταιρείες θα καταφέρνουν να χακάρουν⁴ το ανθρώπινο λειτουργικό σύστημα, θα βρεθούμε εκτεθειμένοι σε κύματα χειραγώγησης, διαφήμισης και προπαγάνδας τεράστιας ακρίβειας. Η χειραγώγηση των απόψεων και των συναισθημάτων μας μπορεί να γίνει τόσο εύκολη, που θα αναγκαστούμε να βασιζόμαστε σε αλγορίθμους με τον ίδιο τρόπο που όταν ένας πιλότος

¹ συνδρομητική υπηρεσία τα μέλη της οποίας έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν τηλεοπτικές εκπομπές, ταινίες και σειρές μέσω μιας συσκευής με σύνδεση στο διαδίκτυο.

² εταιρεία ηλεκτρονικού εμπορίου η οποία παρέχει και συνδρομητικές υπηρεσίες.

³ σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται για την επίλυση ενός προβλήματος.

⁴ κατορθώνω να έχω με παράνομο τρόπο πρόσβαση σε υπολογιστικό σύστημα ή διαδικτυακό τόπο, με σκοπό το προσωπικό όφελος ή την πρόκληση καταστροφών σε αρχεία ή προγράμματα.

17109

παθαίνει κρίση ιλίγγου πρέπει να αγνοήσει τις αισθήσεις του και να βασιστεί απόλυτα στα μηχανικά όργανα που διαθέτει.

Σε κάποιες χώρες και σε κάποιες περιπτώσεις, οι άνθρωποι μπορεί να μην έχουν καν την επιλογή και να είναι αναγκασμένοι να υπακούν στις εντολές των αλγορίθμων Μεγάλων Δεδομένων. Ωστόσο, ακόμα και στις ελεύθερες - υποτίθεται - κοινωνίες, οι αλγόριθμοι μπορεί να πάρουν την εξουσία επειδή θα μάθουμε από την εμπειρία μας να τους εμπιστευόμαστε σε ολοένα και περισσότερα ζητήματα και θα χάσουμε σταδιακά την ικανότητα να αποφασίζουμε μόνοι μας. Σκεφτείτε απλώς ότι μέσα σε δυο μόλις δεκαετίες δισεκατομμύρια άνθρωποι έφτασαν να εμπιστεύονται τον αλγόριθμο αναζήτησης του Google σε μια από τις σημαντικότερες εργασίες που υπάρχουν: την αναζήτηση σχετικών και αξιόπιστων πληροφοριών. Δεν ψάχνουμε πια για πληροφορίες. Αντίθετα, γκουγκλάρουμε. Και καθώς βασιζόμαστε όλο και περισσότερο στο Google για να βρούμε τις απαντήσεις που θέλουμε, η ικανότητά μας να αναζητούμε οι ίδιοι πληροφορίες μειώνεται. Ήδη σήμερα η «αλήθεια» ορίζεται από τα κορυφαία αποτελέσματα μιας αναζήτησης στο Google.

Κείμενο 2

Το δίχτυ

Το τραγούδι του Νίκου Γκάτσου μελοποιήθηκε από τον Σταύρο Ξαρχάκο και κυκλοφόρησε στο άλμπουμ «Ρεμπέτικο» το 1983.

Κάθε φορά που ανοίγεις δρόμο στη ζωή
μην περιμένεις να σε βρει το μεσονύχτι,
έχε τα μάτια σου ανοιχτά βράδυ πρωί
γιατί μπροστά σου πάντα απλώνεται ένα δίχτυ.

Αν κάποτε στα βρόχια⁵ του πιαστείς
κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει,
μονάχος βρες την άκρη της κλωστής
κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.

⁵ Θηλιά που χρησιμοποιείται ως παγίδα για τη σύλληψη πτηνών ή μικρών ζώων

Αυτό το δίχτυ έχει ονόματα βαριά
που 'ναι γραμμένα σ' εφτασφράγιστο κιτάπι⁶,
άλλοι το λεν του κάτω κόσμου πονηριά
κι άλλοι το λεν της πρώτης άνοιξης αγάπη.

Αν κάποτε στα βρόχια του πιαστείς
κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει,
μονάχος βρες την άκρη της κλωστής
κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο την ένδειξη Σωστή (Σ) ή Λανθασμένη (Λ) για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1:

1. Η χρήση της τηλεόρασης δεν φαίνεται να αλλάζει.
2. Η αποκωδικοποίηση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις θα οδηγήσει σε χειραγώγηση και προπαγάνδα ακριβείας.
3. Οι ανθρώπινες αισθήσεις πάντα θα θεωρούνται πιο αξιόπιστες από τους αλγορίθμους.
4. Οι άνθρωποι είτε ακούσια είτε εκούσια θα εκχωρήσουν εξουσία στους αλγορίθμους.
5. Η χρήση των μηχανών αναζήτησης θα επηρεάσει την ικανότητα λήψης αποφάσεων των ανθρώπων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

⁶ τα κατάστιχα, τα εμπορικά ή λογιστικά βιβλία, τα βιβλία λογαριασμών και συχνά ειρωνικά οι σημειώσεις, τα χαρτιά, τα χειρόγραφα ή και τα οργανωμένα στοιχεία πληροφοριών ενός οργανισμού, μίας υπηρεσίας ή και ενός ατόμου

17109

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης επιλέγει να οργανώσει το κείμενό του με αίτιο - αποτέλεσμα και αναλογία. Να εντοπίσεις τα συγκεκριμένα σημεία στο κείμενο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις για ποιον λόγο γίνεται η παραπάνω επιλογή (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιος ρηματικός χρόνος κυριαρχεί στην παράγραφο 2 του κειμένου 1; (μονάδες 4) Να εντοπίσεις τρία παραδείγματα (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους, σε σχέση με την πρόθεση του συντάκτη στα συγκεκριμένα σημεία του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Στο σχολείο σου διοργανώνεται μια διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα την Ψηφιακή Χειραγώγηση. Ως εκπρόσωπος των μαθητών/-τριών του σχολείου αναλαμβάνεις να γράψεις μια επιστολή (350-400 λέξεις) στον Haragi, τον συντάκτη του Κειμένου 1, προκειμένου να τον προσκαλέσεις ως κεντρικό ομιλητή της εκδήλωσης. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο 1, να αναφερθείς αρχικά στην επιστολή σου στους κινδύνους που εγκυμονεί, κατά τη γνώμη σου, η επεξεργασία των προσωπικών μας δεδομένων από τα ψηφιακά μέσα και στη συνέχεια να προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορεί να διαφυλαχθεί η ιδιωτικότητά μας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσεις το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί στο Κείμενο 2 (μονάδες 8) και να εξηγήσεις πώς η συγκεκριμένη επιλογή επηρεάζει το ύφος του κειμένου (μονάδες 12).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σου, το δίχτυ; Πώς προτείνει το ποιητικό υποκείμενο να αντιμετωπίσουμε το δίχτυ ή ό,τι αυτό συμβολίζει; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του Κειμένου 2 (μέχρι 150 λέξεις).

Μονάδες 15

17109-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Σ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αίτιο - αποτέλεσμα:

«Καθώς οι επιστήμονες κατανοούν ... προπαγάνδας τεράστιας ακρίβειας.»

Το πρώτο μέρος της παραγράφου οργανώνεται με αίτιο - αποτέλεσμα, προκειμένου να αναδειχθεί η βαρύτητα της αποκωδικοποίησης του ανθρώπινου τρόπου λήψης αποφάσεων από τους αλγορίθμους (αίτιο) και οι δραματικές επιπτώσεις τις οποίες θα επιφέρει στο μέλλον (αποτελέσματα):

- ευρεία χρήση των αλγορίθμων
- μείωση της αξιοπιστίας των ανθρώπινων συναισθημάτων
- εκτεταμένη χειραγώγηση, διαφήμιση και προπαγάνδα ακριβείας

Αναλογία:

«Η χειραγώγηση των απόψεων και των συναισθημάτων μας στα μηχανικά όργανα που διαθέτει.»

17109-Λύση

Όπως ο πιλότος που παθαίνει κρίση λιγγού πρέπει να αγνοήσει τις αισθήσεις του και να βασιστεί απόλυτα στα μηχανικά όργανα που διαθέτει, έτσι και οι άνθρωποι στο μέλλον θα βασίζονται απόλυτα στους αλγορίθμους, αγνοώντας τα συναισθήματά τους.

Πρόθεση του συντάκτη είναι να βοηθήσει τον/ την αναγνώστη/-τρια να συλλάβει με απλό και παραστατικό τρόπο κάτι το οποίο προς το παρόν φαίνεται αδιανόητο, την τυφλή υπακοή των ανθρώπων στους αλγορίθμους, όπως αυτή επίκειται στο μέλλον.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο κυρίαρχος ρηματικός χρόνος στην παράγραφο 2 του κειμένου 1 είναι ο μέλλοντας.

Παραδείγματα: μάλλον **θα αυξάνεται**, δεν **θα κάνει** απλώς, **θα κάνει** συγχρόνως, **θα καταφέρνουν** να χακάρουν, **θα βρεθούμε** εκτεθειμένοι, **θα αναγκαστούμε** να βασιζόμαστε σε αλγορίθμους.

Με τη χρήση του μέλλοντα δηλώνονται όλα αυτά που πρόκειται να γίνουν στο μέλλον και αναδεικνύονται με emphaticό τρόπο οι μακροπρόθεσμες δραματικές συνέπειες της χρήσης αλγορίθμων.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος**: Επίσημη επιστολή (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της επιστολής: κατάλληλη προσφώνηση, αποφώνηση κτλ.).
- **Συντάκτης**: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης**: Ο συντάκτης του κειμένου 1.
- **Ύφος λόγου**: Επίσημο, λιτό (χρήση α' και γ' ρηματικού προσώπου, προσεγγμένο λεξιλόγιο).

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Κίνδυνοι επεξεργασίας των προσωπικών μας δεδομένων από τα ψηφιακά μέσα (μπορούν να αντληθούν από το Κείμενο 1):

- απώλεια ιδιωτικότητας,
- αποκωδικοποίηση ανθρώπινου τρόπου λήψεων αποφάσεων / ανθρώπινης προσωπικότητας,

17109-Λύση

- χειραγώγηση, παραπληροφόρηση, διαφήμιση και προπαγάνδα ακριβείας,
- κυριαρχία μηχανών / τεχνητής νοημοσύνης, σταδιακή απώλεια ανθρώπινης ικανότητας λήψης αποφάσεων,
- έλεγχος από όσους διαθέτουν τους αλγορίθμους επεξεργασίας των Μεγάλων Δεδομένων,
- ουσιαστική απώλεια ελευθερίας κ.ά.

Τρόποι διαφύλαξης ιδιωτικότητας στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή:

- εκσυγχρονισμός νομοθετικού πλαισίου και λογοδοσία του τρόπου διαχείρισης των προσωπικών πληροφοριών από τις εταιρείες που παρέχουν ψηφιακές υπηρεσίες και επεξεργάζονται ψηφιακά δεδομένα,
- καλλιέργεια ψηφιακού γραμματισμού (ευαισθητοποίηση για ασφαλή χρήση διαδικτύου, συστηματική ενημέρωση για τους ψηφιακούς κινδύνους, γόνιμη και ουσιαστική ενσωμάτωση ψηφιακών μέσων στην εκπαίδευση),
- ατομική ευθύνη (υπεύθυνη χρήση ψηφιακών μέσων, προστασία προσωπικών δεδομένων, κατανόηση τρόπου επεξεργασίας προσωπικών προτιμήσεων π.χ. χρήση τοποθεσίας, λειτουργία cookies κ.ά.).

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο συγκεκριμένο τραγούδι κυριαρχεί το δεύτερο ενικό πρόσωπο (*ανοίγεις, μην περιμένεις, έχε κ.ά.*). Το ποιητικό υποκείμενο είτε ανοίγει έναν νοητό διάλογο με τον δέκτη είτε απευθύνεται στον ίδιο του τον εαυτό, εκφράζοντας μια διάθεση εξομολόγησης ή αναστοχασμού και δημιουργώντας κλίμα οικειότητας. Η χρήση του συγκεκριμένου προσώπου σε συνδυασμό με τη χρήση υποτακτικής και προστακτικής έγκλισης (*μην περιμένεις, έχε, βρες, ξεκίνα*) προσδίδει στο τραγούδι συμβουλευτικό, παραινετικό, διδακτικό τόνο, ίσως και προστακτικό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπωθεί από τους / τις μαθητές /-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- το δίκτυο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβολίζει όλες τις παγίδες που μπορεί να συναντήσει ένας άνθρωπος στη ζωή, π.χ. ερωτική απογοήτευση, δόλιες συμπεριφορές, κ.ά. (*άλλοι το λεν του κάτω κόσμου πονηριά / κι άλλοι το λεν της πρώτης άνοιξης αγάπη.*)

17109-Λύση

- το ποιητικό υποκείμενο συμβουλεύει:
 - να είμαστε προνοητικοί και προσεκτικοί (*μην περιμένεις να σε βρει το μεσονύχτι*),
 - να είμαστε σε διαρκή επαγρύπνηση (*έχε τα μάτια σου ανοιχτά βράδυ πρωί*),
 - να βασιζόμαστε στις δικές μας δυνάμεις (*κανείς δε θα μπορέσει να σε βγάλει, / μονάχος βρες την άκρη της κλωστής*),
 - να μην εγκαταλείπουμε τον αγώνα και την πίστη μας στη ζωή (*κι αν είσαι τυχερός ξεκίνα πάλι.*) κ.ά.

Κείμενο 1

Το δίλημμα «καριέρα ή οικογένεια»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο της Ελίζας Τριανταφύλλου, το οποίο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» στις 2/12/2007.

«Οικογένεια ή καριέρα»; Το δίλημμα των σύγχρονων γυναικών είναι περισσότερο έντονο για τις Ελληνίδες. Πολλές δεν κάνουν καν χρήση ολόκληρης της άδειας μητρότητας ή της ευελιξίας ωραρίου για τις νέες μητέρες που προβλέπεται από το νόμο, ενώ αρκετές αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη δουλειά τους, όταν κάνουν οικογένεια.

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι νέες μητέρες τελικά αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την εργασία τους είναι οι περιορισμένες διευκολύνσεις που προσφέρονται σε αυτές από τους εργοδότες τους. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, μόλις το 29% των εδώ εταιριών δίνουν τη δυνατότητα στους υπαλλήλους τους να ρυθμίσουν το χρόνο εργασίας τους τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%!

Βέβαια, όταν ένα στέλεχος γένους θηλυκού αποφασίσει να επιστρέψει στον επαγγελματικό στίβο ύστερα από ένα διάλειμμα στην καριέρα της, συχνά καλείται να συμβιβαστεί με μια δουλειά κατώτερη των προσόντων της. Όμως, δε σπανίζουν οι περιπτώσεις γυναικών που δυσκολεύονται ακόμη και σε αυτό. Ο λόγος είναι ότι κουβαλάνε εμπειρία και πτυχία που οι εργοδότες δεν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν, προτιμώντας έτσι τους νεότερους και πιο άπειρους υποψηφίους για μια θέση καθηκόντων. «Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα σου από την αρχή, καθώς, όταν φεύγεις από μια δουλειά για κάποια χρόνια, φεύγεις μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου, επικεφαλής μιας πολυεθνικής εταιρίας εύρεσης στελεχών.

Στον αντίποδα υπάρχουν πολλά στελέχη γένους θηλυκού που διστάζουν να διακόψουν την εργασία τους, έστω και για αυτές τις μέρες που προβλέπει ο νόμος για τις ιδιωτικές υπαλλήλους ως άδεια μητρότητας, ή να χρησιμοποιήσουν τα ευέλικτα προγράμματα εργασίας που ενδεχομένως προσφέρει η επιχείρησή τους για τις εργαζόμενες μητέρες, ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους.

17110

Από την άλλη, συνήθως οι εταιρίες που διαθέτουν πρακτικές εξισορρόπησης οικογένειας και δουλειάς είναι μεγάλες πολυεθνικές και χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστον από ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, κάτι που κάνει τις νέες μητέρες – στελέχη ακόμη πιο διστακτικές να απουσιάσουν ή να πάρουν το βάρος από τη δουλειά τους.

Κείμενο 2

Ο βασιλεύς Δημήτριος

Το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη δημοσιεύθηκε στις 30 Ιουνίου 1906 στο περιοδικό «Παναθήναια»¹.

*Ὡσπερ οὐ βασιλεύς, ἀλλ' ὑποκριτής, μεταμφιέν-
νυται χλαμύδα φαιάν ἀντί τῆς τραγικῆς
ἐκείνης, καὶ διαλαθὼν ὑπεχώρησεν.²*

Πλούταρχος, Βίος Δημητρίου

Σαν τον παραίτησαν οι Μακεδόνες
κι απέδειξαν πως προτιμούν τον Πύρρο
ο βασιλεύς Δημήτριος (μεγάλην
είχε ψυχή) καθόλου — έτσι είπαν —
δεν φέρθηκε σαν βασιλεύς. Επήγε
κι έβγαλε τα χρυσά φορέματά του,
και τα ποδήματά του πέταξε
τα ολοπόρφυρα. Με ρούχ' απλά
ντύθηκε γρήγορα και ξέφυγε.

¹ Πρόκειται για ένα ιστοριογενές ποίημα του Καβάφη. Πρωταγωνιστής είναι ο πολεμόχαρος βασιλιάς της Μακεδονίας Δημήτριος Α' (337-283 π.Χ.), ο επιλεγόμενος Πολιορκητής για την επίδοσή του στις πολιορκητικές μηχανές. Στα 288 π.Χ. οι Μακεδόνες στρατιώτες του τον εγκατέλειψαν, βαριεστημένοι να πολεμούν για να αυξάνουν την επικράτειά του, και αυτομόλησαν στο αντίπαλο στρατόπεδο, του Ηπειρώτη βασιλιά Πύρρου. (Από τις σημειώσεις του Γ. Π. Σαββίδη στο Κ. Π. Καβάφη, *Τα ποιήματα*, Ίκαρος, 1963.)

² Μετάφραση του χωρίου του Πλούταρχου, το οποίο χρησιμεύει ως επιγραφή του ποιήματος: Όχι σαν βασιλιάς, αλλά σαν ηθοποιός, άλλαξε την βασιλική του φορεσιά με μια σκούρα χλαμύδα, και έφυγε κρυφά.

17110

Κάμνοντας όμοια σαν ηθοποιός
που όταν η παράστασις τελειώσει,
αλλάζει φορεσιά κι απέρχεται.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- α. Οι Ελληνίδες εργαζόμενες μητέρες αντιμετωπίζουν το ίδιο έντονο δίλημμα με τις υπόλοιπες Ευρωπαίες.
- β. Στην Ελλάδα προσφέρονται περισσότερες διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.
- γ. Οι γυναίκες που επιστρέφουν στον εργασιακό χώρο μετά από διακοπή συμβιβάζονται πάντα με δουλειές που δεν ανταποκρίνονται στα προσόντα τους.
- δ. Αρκετές γυναίκες δεν εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που παρέχονται από την εταιρία τους, από φόβο για την μελλοντική τους σταδιοδρομία.
- ε. Το περιβάλλον στις εταιρίες που παρέχουν διευκολύνσεις στις εργαζόμενες μητέρες είναι συνήθως πολύ ανταγωνιστικό.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Οικογένεια ή καριέρα»;Να εξηγήσεις πώς συμβάλλει η χρήση του ερωτήματος στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

17110

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

...τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%! (παράγραφος 2),

«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα [...] μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου (παράγραφος 3),

...ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους (παράγραφος 4).

Να εξηγήσεις τη λειτουργία του θαυμαστικού, των εισαγωγικών και της παύλας αντίστοιχα στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο Καβάφης εμπνέεται από την Ιστορία, για να αναδείξει θέματα που απασχολούν τους ανθρώπους διαχρονικά. Ποιο θέμα, κατά τη γνώμη σου, αναδεικνύεται μέσα από την ποιητική απόδοση της ιστορίας του Βασιλιά Δημητρίου του Πολιορκητή; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου προκαλεί η στάση του Βασιλιά Δημητρίου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 -150 λέξεις.

Μονάδες 15

17110-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Λ
- γ. Λ
- δ. Σ
- ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λειτουργία ερωτήματος στην οργάνωση του κειμένου:

Εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα του κειμένου, προσελκύοντας εξ αρχής το ενδιαφέρον του, προκαλώντας την απορία και τον προβληματισμό του για το δίλημμα που φαίνεται να αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες εργαζόμενες Ελληνίδες, το οποίο αναλύεται στη συνέχεια. Με αυτόν τον τρόπο, ο αναγνώστης κατατοπίζεται από την εισαγωγική παράγραφο με άμεσο τρόπο για το θέμα του κειμένου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

τη στιγμή που ο μέσος όρος των συνολικά 21 ευρωπαϊκών χωρών που ερευνήθηκαν βρίσκεται κοντά στο 50%!: χρήση θαυμαστικού > έντονο συναίσθημα / έκπληξη / αγανάκτηση / ειρωνεία,
«Είναι σα να ξεκινάς την καριέρα σου από την αρχή, καθώς, όταν φεύγεις από μια δουλειά για κάποια χρόνια, φεύγεις μακριά από τις εξελίξεις» σχολιάζει η Κατερίνα Διαμαντοπούλου: χρήση εισαγωγικών > αυτούσια παράθεση λόγων ενός προσώπου, ώστε να μη θεωρηθούν από τους ανωτέρους τους μη παραγωγικές ή μη αφοσιωμένες στην εργασία τους – κάτι που μελλοντικά μπορεί να τις κάνει να χάσουν κάποια προαγωγή ή και τη θέση τους: χρήση παύλας > προσθήκη συμπληρωματικών / επεξηγηματικών πληροφοριών με τη μορφή σχολίου/αξιολογικής κρίσης της αρθρογράφου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

17110-Λύση

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να εντοπίσει το συμβολικό επίπεδο του ποιήματος και να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- τη στάση ενός ηγέτη ή ενός ανθρώπου σε θέση ευθύνης ή ενός ανθρώπου γενικά, όταν έρχεται αντιμέτωπος με κρίσιμες καταστάσεις,
- το δίλημμα ανάμεσα σε μια θρασύδειλη, καιροσκοπική, τυχοδιωκτική στάση και σε μια γενναίοψυχη, συνεπή στάση ζωής, η οποία μπορεί μεν να οδηγεί στη συντριβή, αλλά εξασφαλίζει την υστεροφημία.

Κείμενο 1

Μαμά, μην κλαις, θα τα λέμε στο «skype»...

Το κείμενο είναι άρθρο που δημοσίευσε ο Απόστολος Λεκασάς στην Εφημερίδα «Έθνος».

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της ανέχειας. Κουβαλούσαν τις αναμνήσεις τους σαν ξόρκια για τους δράκους της ξενιτιάς κι έσερναν, εκτός από τους ταπεινούς τους μπόγους, πιότερο την υπόσχεση για επιστροφή. Νοσταλγία για μια αγαπημένη όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη. Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλεινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή: «Και θα τη φκιάσουμε έτσι και μια πατρίδα για μας – εκεί στην πατρίδα μας την Ελλάδα». Τώρα φεύγουν οργισμένοι. Στις βαλίτσες κουβαλάνε τα πτυχία τους, βουβό θυμό κι ένα δακρυσμένο αί σιχτήρ για την πατρίδα που τους αποβάλλει σαν ανεπιθύμητα μπάσταρδα. Φεύγουν νέοι με μεταπτυχιακά αλλά και απελπισμένοι μεσήλικες. Όπως ο γιατρός, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, που πήγε στην Αγγλία αγανακτισμένος με όσα βίωσε στα ελληνικά νοσοκομεία. Σαν την Ξένια που γύρισε δυο φορές την Ευρώπη και τώρα ζει ως περιζήτητη εργαζόμενη στη Ζυρίχη πριν ακόμη γίνει 25 χρονών. Άριστη στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, για τους Ελβετούς. Η πατρίδα της όμως της έκοβε την ανάσα με λαβή επιδέξιου στραγγαλιστή.

Αναχωρούν όχι πια για ταξίδι με φτηνό αεροπορικό εισιτήριο. Η γενιά της ξέφρενης ανεμελιάς συνεντρίβη κατά την προσγείωση στην πραγματικότητα. Φεύγουν νιώθοντας τυχεροί αν καταφέρουν και βρουν χώρα υποδοχής: μηχανικοί και επαγγελματίες από τον χώρο της υγείας, λογιστές και φοροτεχνικοί, ναυπηγοί και αρχιτέκτονες, γεωπόνοι και χημικοί, κτηνίατροι και φυσιοθεραπευτές, τεχνολόγοι πυρηνικής ιατρικής και οδοντίατροι, λογοθεραπευτές και μαίες, μηχανικοί αυτοκινήτων και συγκολλητές, κλειδαράδες και χτίστες, ξυλουργοί και υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και ψυκτικοί. Κάθε οικογένεια και ένας μετανάστης.

Παρηγορούν τους δικούς τους «μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ». Η θέση όμως στο κυριακάτικο τραπέζι θα είναι άδεια. Σε πέντε ηλεκτρονικά λεπτά τι να πεις; Για ποιο καημό, ποιο όνειρο και πόνο, πώς να τσουγκρίσεις το ποτήρι στη χαρά; Θα περιμένουν όλοι το καλοκαίρι. Αν η εταιρεία δώσει άδεια. Αλλά ποιος τα σκέφτεται αυτά τώρα που στο μυαλό υπάρχει το σχέδιο -και η όποια ευκαιρία- για δραπέτευση.

Ποιες λέξεις άραγε και ποια χρώματα θα περιγράψουν το περιεχόμενο της νοσταλγίας του μέλλοντος; Παπαδιαμαντικές «ελάτε, παιδιά, να τραγουδήσετε» ή του Χατζή «...κι ας είναι λίγο για την Ελλάδα»;

Κείμενο 2

Η γυναίκα και ο Λάθος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το θεατρικό έργο του Ιάκωβου Καμπανέλη «Πρόσωπα για Βιολί και Ορχήστρα» (2^ο μέρος: Η γυναίκα και ο Λάθος), Θέατρο, τόμος Γ, εκδόσεις Κέδρος, 1981.

Αρχιφύλακας: Εσύ, ξέρεις τι θα πει η ώρα της αλήθειας; Κάθισε κάτω και δεν θέλω πολλά λόγια, ερώτηση – απάντηση. Πού γεννήθηκες;

Μάνα: Στη Σμύρνη, τότε...

Αρχιφύλακας: Σμύρνη; Άσχημα αρχίζουμε.

Μάνα: Ήτανε κούκλα πριν καεί...

Αρχιφύλακας: Τα 'χουμ' ακούσει αυτά. Άμα κουβαληθήκατε στην Ελλάδα πού έμενες;

Μάνα: Δεν έμενα, γιατί ερχότανε οι άνθρωποι του βασιλιά και βάνανε φωτιά στις παράγκες, γιατί, λέει, θα τρώγαμε το ψωμί τους.

Αρχιφύλακας: Άσ' την πολιτική στην άκρη, εγώ σε ρώτησα πού έμενες.

Μάνα: Με δώσανε δουλάκι σ' ένα σπίτι στην Αθήνα.

Αρχιφύλακας: Τι σπίτι;

Μάνα: Είχανε ένα χαλί μεγάλο σα χωράφι και το σηκώνανε τέσσερις δούλες και τ' απλώνανε στην ταράτσα. Μου δίνανε μια σκούπα να καθαρίζω το χαλί, αλλά ήτανε όλο σχέδια και λουλούδια, και μονοπάτια, και εγώ θυμόμουνα το χωριό μας στη Σμύρνη και γονάτιζα απάνω και έκλαιγα...

Αρχιφύλακας: Στο θεό σου, ρε χριστιανή μου, τι με ενδιαφέρει το χαλί...;

Μάνα: Γι' αυτό δεν έμεινα. Είπε η κυρία, «αυτή η πρόσφυγιά είναι ακαμάτρα» και με δώσανε σε μια γερόντισσα που ήταν άρρωστη.

Αρχιφύλακας: Στάσου! Πόσω χρονώ ήσουνα;

Μάνα: Κοντά στα ενενήντα.

Αρχιφύλακας: Εσύ πόσω χρονών ήσουνα...;

Μάνα: Δώδεκα – δεκατριών...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο φύλλο σου δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- α. Οι Έλληνες μετανάστες διαχρονικά βιώνουν τα ίδια συναισθήματα για την Ελλάδα, φεύγοντας από τη χώρα.
- β. Οι σύγχρονοι Έλληνες μετανάστες δεν διαθέτουν πανεπιστημιακούς τίτλους σπουδών.
- γ. Η μετανάστευση πλήττει διάφορες επαγγελματικές ειδικότητες.
- δ. Το φαινόμενο της σύγχρονης μετανάστευσης δεν είναι τόσο εκτεταμένο.
- ε. Οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας δεν μπορούν να αναπληρώσουν το κενό που αφήνουν στην οικογένειά τους οι μετανάστες.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Δύο από τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 είναι η σύγκριση - αντίθεση και τα παραδείγματα. Να επιβεβαιώσεις με συντομία την παραπάνω διαπίστωση (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι επιτυγχάνεται με τις συγκεκριμένες επιλογές του συντάκτη (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

θα τα λέμε στο «skype» (τίτλος),

το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή (παράγραφος 1),

17113

«μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ» (παράγραφος 3):

Να εξηγήσεις τη λειτουργία των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες στάσεις απέναντι στους πρόσφυγες αναδεικνύονται μέσα από τον διάλογο της μάνας με τον αρχιφύλακα; Ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου δημιουργούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε περίπου 100 -150 λέξεις, τεκμηριώνοντάς την με συγκεκριμένες αναφορές στο Κείμενο 2.

Μονάδες 15

17113-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Λ
- γ. Σ
- δ. Λ
- ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύγκριση - αντίθεση:

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της ανέχειας. - Τώρα φεύγουν οργισμένοι.

Παραδείγματα:

...όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη.

Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλεινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή...

Όπως ο γιατρός ... στα ελληνικά νοσοκομεία.

Σαν την Ξένια που γύρισε.... 25 χρονών.

Με τη σύγκριση - αντίθεση αναδεικνύονται οι διαφορές ανάμεσα στη μετανάστευση του χθες και του σήμερα.

Με τη χρήση παραδειγμάτων από τη λογοτεχνία και την καθημερινή ζωή ενισχύεται η θέση του συντάκτη και αισθητοποιούνται οι διαφορές ανάμεσα στη μετανάστευση του χθες και του σήμερα. Γίνεται πιο ξεκάθαρο το θέμα της σημερινής μετανάστευσης.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Θα τα λέμε στο «skype» (τίτλος): ξένος όρος,

το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή (παράγραφος 1): τίτλος λογοτεχνικού βιβλίου,

«μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ» (παράγραφος 3): αυτούσια παράθεση λόγων άλλων.

17113-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε άποψη διατυπώνεται από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να αναδείξει μέσα από την απάντησή του/της τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της σε σχέση με:

- την ύπαρξη αρνητικών στερεοτύπων αναφορικά με τους Μικρασιάτες πρόσφυγες, και ειδικά τους Σμυρνιούς, την περίοδο μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή των πληθυσμών (*Σμύρνη; Άσχημα αρχίζουμε ... Τα 'χουμ' ακούσει αυτά.*),
- την αντίληψη ότι οι πρόσφυγες επιβαρύνουν τη χώρα (*Άμα κουβαληθήκατε στην Ελλάδα πού έμενες*), ότι δεν είναι εργατικοί ή δεν είναι αποτελεσματικοί στη δουλειά τους (*Είπε η κυρία, «αυτή η πρόσφυγια είναι ακαμάτρα» και με δώσανε σε μια γερόντισσα που ήταν άρρωστη.*),
- τη βίαιη και επιθετική στάση κάποιων κοινωνικών ομάδων εναντίον των προσφύγων (*ερχότανε οι άνθρωποι του βασιλιά και θάνανε φωτιά στις παράγκες, γιατί, λέει, θα τρώγαμε το ψωμί τους*),
- την εργασιακή εκμετάλλευση των προσφύγων και μάλιστα των ανηλίκων (*Με δώσανε δουλάκι σ' ένα σπίτι στην Αθήνα, Δώδεκα – δεκατριών...*).

Κείμενο 1**Παράγοντες στην επιλογή επαγγέλματος**

Απόσπασμα από το άρθρο του Μιχάλη Κατσιμίτση (18/8/2010), το οποίο έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της εξέτασης, <https://www.in.gr/2010/08/18/greece/paideia/paragontes-stin-epilogai-epaggelmatos/>

Όσο παράδοξο και να φανεί, η επιλογή επαγγέλματος από τον νέο άνθρωπο είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων. Στην πραγματικότητα, αποτελεί συλλογική απόφαση. Βέβαια, η κλίση του νέου είναι βασικός παράγοντας. Αλλά αυτή αποτελεί μόνο μια γενική κατεύθυνση (ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση). Από κει και πέρα, σημαντική είναι η επίδραση της στάσης και της εμπειρίας των γονιών, μαζί με τα όποια όνειρα ή προσδοκίες έχουν από το παιδί τους, καθώς και της παρέας του νέου, αλλά και - αυτό δεν θα πρέπει να λησμονιέται - των τάσεων της ίδιας της κοινωνίας. Για παράδειγμα, σε όσους αρέσει η διδασκαλία την εποχή αυτή είναι πιο εύκολο να προσληφθούν ως δάσκαλοι παρά ως καθηγητές. Ή, αν κάποιος έχει καλλιτεχνικές ανησυχίες, είναι πιθανότερο να θελήσει να γίνει ηθοποιός ή τραγουδιστής παρά αγγειοπλάστης, επειδή σήμερα η κοινωνία εστιάζει σε αυτές τις δύο ομάδες καλλιτεχνών.

Η επιλογή του επαγγέλματος με βάση τα προσωπικά ενδιαφέροντα αποτελεί την εύκολη και απλούστερη φάση της συνολικής διαδικασίας. Τα δύσκολα είναι οι άλλες, οι επιμέρους παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας στο αντικείμενο που πρόκειται κανείς να ειδικευθεί. Είναι προφανές πως δεν έχει απολύτως κανένα νόημα να πάει και να σπουδάσει κανείς κάτι, για το οποίο δεν υπάρχει ζήτηση στην αγορά εργασίας. Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να σπουδάζει κάποιος ένα αντικείμενο, θεωρώντας ότι δεν θα έχει εργασιακό πρόβλημα και μετά να διαπιστώνει ότι η αγορά εργασίας είναι κορεσμένη από την ειδικότητα αυτή. Επομένως, θα πρέπει να έχει μια, γενική έστω, άποψη του χώρου, στον οποίο θα κινηθεί επαγγελματικά, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων τις δυσκολίες που θα συναντήσει και, εφόσον επιθυμεί να συνεχίσει προς εκείνη την κατεύθυνση, να είναι οπλισμένος και με την απαραίτητη επιμονή και υπομονή. Από την άλλη, μπορεί πάντα να διαλέξει ένα παραπλήσιο (της αρχικής επιλογής του) επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά.

Κείμενο 2

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Χανς Φάλαντα (1893-1947) «Λύκος ανάμεσα σε λύκους», Α΄ τόμος, μετάφραση-εισαγωγή: Ιωάννας Αβραμίδου, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2020 (Προσαρμογή του κειμένου στις ανάγκες της εξέτασης)

Το πρώτο άτομο που συνάντησε στο χολ του ξενοδοχείου ήταν, φυσικά, ένας γνωστός [...] Αυτή τη φορά επρόκειτο ακριβώς για έναν συνάδελφο από το σύνταγμα του, τον υπολοχαγό φον Στούντμαν.

Ο χερ φον Στούντμαν στεκόταν όρθιος στο χολ με ατσαλάκωτη ρεντιγκότα¹ και λουστραρισμένα παπούτσια (πρωί πρωί!) και για μια στιγμή μόνο η συνάντηση αυτή φάνηκε να του δημιουργεί αμηχανία. Όμως ο ίλαρχος ήταν τόσο χαρούμενος που είχε βρει κάποιον για να περάσει τις δύο ώρες αναμονής που δεν παρατήρησε τίποτα.

«Στούντμαν, παλιόφιλε, μα – είναι υπέροχο που σε ξαναβλέπω! Έχω δυο ώρες χρόνο για σένα. Ήπιες καφέ; [...] έλα, λοιπόν, αν θυμάμαι καλά, εκεί πέρα μπορούμε να καθίσουμε αναπαυτικά».

Ο υπολοχαγός φον Στούντμαν είπε με σιγανή και καθαρή, αλλά λίγο κουρασμένη φωνή: «Ευχαρίστως, Πράκβιτς, μόλις βρω λίγο χρόνο. Είμαι βλέπεις, - αχ! - ο προϊστάμενος της ρεσεψιόν σ' αυτό το ξενοδοχείο. Θέλω πρώτα να τακτοποιήσω τους ταξιδιώτες του τρένου των εννέα και σαράντα».

[...] Ο φον Πράκβιτς προσπάθησε να ανακαλέσει στη μνήμη του το χαρούμενο, χαμογελαστό αποφασιστικό, κατά οχτώ χρόνια νεότερο πρόσωπο αυτού του ίδιου Στούντμαν, αλλά εκείνος έλεγε ήδη: «Ναι, θυρωρέ, έρχομαι αμέσως». [...]

Για λίγο, ο φον Πράκβιτς κοίταξε τον φίλο του που στεκόταν εκεί, υποκλινόμενος ελαφρώς, και άκουγε με σοβαρό αλλά ευγενικό ύφος τις επιθυμίες ή τα παράπονα που εξέφραζε με πάθος η κυρία. Μια βαθιά λύπη τον πλημμύρισε, μια απροσδιόριστη λύπη που τον διαπέρασε πέρα για πέρα. «Τι στο καλό; Ο άμοιρος Στούντμαν! δεν μπορούσε να κάνει τίποτα καλύτερο;», αναρωτήθηκε. Ένα αίσθημα ντροπής τον κυρίευσε, σαν να είχε πιάσει τον φίλο του να κάνει κάποια ανήθικη, ανέντιμη πράξη. Έκανε απότομα μεταβολή και μπήκε στο καφέ του ξενοδοχείου. [...] Προσπάθησε να καταλάβει για ποιο λόγο ένιωθε πάλι αυτό το αίσθημα της ντροπής, λες και ο φίλος του είχε διαπράξει κάτι απαγορευμένο, κάτι ανάρμοστο.

Είναι μια δουλειά, όπως όλες οι δουλειές, σκέφτηκε έκπληκτος. Σήμερα δεν είμαστε πια τόσο στενοκέφαλοι, ώστε να θεωρούμε πως υπάρχουν αξιοφρόνητα επαγγέλματα. Στο κάτω κάτω, κι εγώ κάθομαι εδώ μόνο χάρη στην καλοσύνη του πεθερού μου από το Νόιλοε και μαζεύω τα λεφτά του μισθώματος που πρέπει να του καταβάλω, με πολλά βάσανα όμως! Τότε γιατί νιώθω έτσι;

Ξαφνικά του πέρασε από το μυαλό η ιδέα πως η διάθεσή του αυτή ίσως να οφειλόταν στο γεγονός ότι ο φον Στούντμαν έκανε αυτή τη δουλειά από ανάγκη. Σίγουρα, πρέπει κανείς να δουλεύει

¹Ανδρικό επίσημο σακάκι, σταυρωτό, στενό στη μέση και μακρύ, το οποίο φοριόταν ως πανωφόρι

17124

για να δικαιολογήσει την ύπαρξή του. Αλλά υπάρχει η ελεύθερη βούληση και σύμφωνα μ' αυτή μπορούμε να επιλέγουμε τη δουλειά. Η μισητή εργασία που γίνεται αποκλειστικά για τα χρήματα είναι ατιμωτική. Ο φίλος του δεν θα είχε ποτέ επιλέξει αυτοβούλως να κάνει αυτή τη δουλειά. Προφανώς, δεν είχε άλλη επιλογή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, οι βασικές παράμετροι, βάσει των οποίων ο νέος άνθρωπος μπορεί να επιλέξει το μελλοντικό του επάγγελμα; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η αλληλουχία των νοημάτων ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 πρόθεση του πομπού είναι κυρίως να πληροφορήσει τον/την αναγνώστη/-στρια. Να εντοπίσεις (μονάδες 6) και να αναλύσεις με συντομία (μονάδες 9) τρεις γλωσσικές επιλογές (ρηματικό πρόσωπο, λειτουργία της γλώσσας, ρηματική έγκλιση, σύνταξη, σημεία στίξης κ.ά.) με τις οποίες επιχειρεί να πετύχει τον στόχο του.

Μονάδες 15

4^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές ενδείξεις τη συναισθηματική αντίδραση του Πράκβιτς, όταν συνειδητοποιεί τον λόγο της παρουσίας του Στούντμαν στο ξενοδοχείο. Παράλληλα, να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τις σκέψεις που διατυπώνει ο Πράκβιτς για την εργασία.

Μονάδες 15

17124-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Βασικές παράμετροι είναι:

- η κατανόηση ότι η επιλογή επαγγέλματος είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων και συλλογική απόφαση,
- η κλίση του νέου ατόμου, η οποία είναι μία γενικής κατεύθυνσης παράμετρος, ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση,
- η επίδραση της στάσης και της εμπειρίας των γονέων, σε συνδυασμό με τα όνειρα ή τις προσδοκίες που έχουν αυτοί από το παιδί τους,
- η επιρροή των φίλων (της νεανικής παρέας),
- οι κοινωνικές τάσεις και, γενικότερα, το κοινωνικό περιβάλλον,
- τα προσωπικά ενδιαφέροντα κάθε νέου/νέας.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η **αλληλουχία των νοημάτων** ανάμεσα στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 επιτυγχάνεται με:

- Το νοηματικό περιεχόμενο των δύο παραγράφων (οι παράγραφοι σχετίζονται νοηματικά π.χ. 2^η παράγραφος *οι άλλες, επιμέρους παράμετροι*, 3^η παράγραφος *Μια τέτοια παράμετρος είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας*,)
- Η μια σκέψη/ιδέα μεταβαίνει στην άλλη με ομαλό τρόπο. Υπάρχει ορθότητα των ιδεών που αναφέρονται στο κείμενο, χωρίς λογικά χάσματα, αντιφάσεις και αυθαίρετα συμπεράσματα
- Η διάταξη των ιδεών λαμβάνει υπόψη τη σπουδαιότητα των δεδομένων (ιεραρχική σειρά) κ.ά.

Όπως γνωρίζουμε, η αλληλουχία των νοημάτων ενισχύεται και υποστηρίζεται μέσω της συνохής. Ως εκ τούτου, ο/η μαθητής/-τρια εστιάζει στη συνοχή, αναφέροντας ότι οι δύο παράγραφοι

17124-Λύση

συνδέονται μεταξύ τους **λεκτικά** με διαρθρωτικές ή συνοχής λέξεις/φράσεις (γλωσσικά στοιχεία). Οι άλλες παράμετροι (2^η παράγραφος)- Μια τέτοια παράμετρος από τις προαναφερθείσες (3^η παράγραφος).

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Ρηματικά πρόσωπα:

Γ' ενικό και Γ' πληθυντικό πρόσωπο: (το θέμα προβάλλεται με αντικειμενικότητα- αποστασιοποίηση, χωρίς την άμεση συμμετοχή ή εμπλοκή στα δρώμενα π.χ.)

- Λειτουργία της γλώσσας

Παρατηρείται αναφορική -κατά κύριο λόγο- λειτουργία της γλώσσας

- Λεξιλόγιο:

-επιστημονικό/ειδικό λεξιλόγιο, λόγω της ειδικής φύσης του εξεταζόμενου θέματος (π.χ. *εργασιακός, κορεσμός, αγορά εργασίας*)

-απλό/καθημερινό λεξιλόγιο, προκειμένου να γίνει το κείμενο κατανοητό και εύληπτο από ένα ευρύτερο κοινό π.χ. *ηθοποιός ή τραγουδιστής, παρέα του νέου*)

- Σημεία στίξης:

παρενθέσεις, κατά κύριο λόγο, για να επεξηγήσει ή συμπληρώσει τα λεγόμενά του π.χ. *(ενώ το επάγγελμα είναι μια συγκεκριμένη ενασχόληση)*.

- Εγκλίσεις:

Κυριαρχεί η οριστική με την οποία καταγράφονται οι παράμετροι επιλογής της εργασίας με αντικειμενικό τρόπο. Γενικότερα, δίνεται έμφαση σε διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας των καταστάσεων *(όσο παράξενο και να φανεί, βέβαια, να διαλέξει ένα παραπλήσιο... επάγγελμα, το οποίο θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά)*

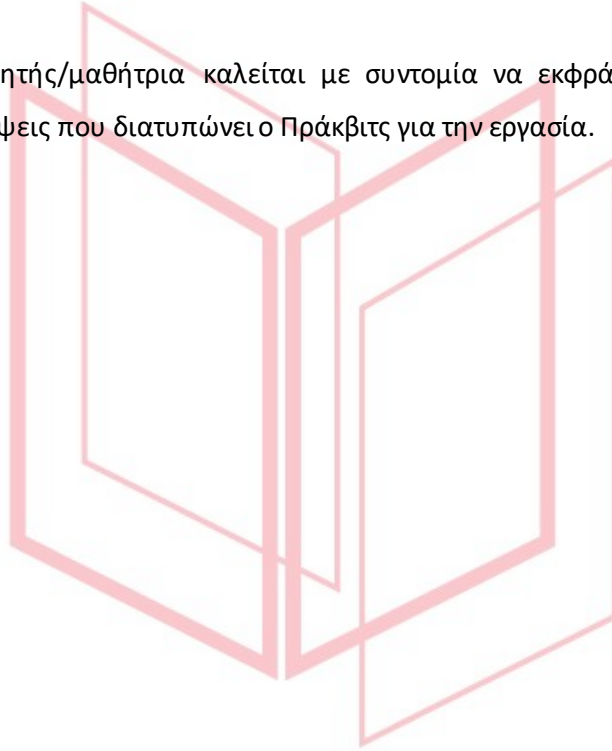
ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η συναισθηματική αντίδραση του Πράκβιτς, όταν συνειδητοποιεί τον λόγο της παρουσίας του Στούντμαν στο ξενοδοχείο, είναι η έκπληξη και λύπη *(Μια βαθιά λύπη τον πλημμύρισε, μια απροσδιόριστη λύπη που τον διαπέρασε πέρα για πέρα. «Τι στο καλό; Ο άμοιρος Στούντμαν! δεν μπορούσε να κάνει τίποτα καλύτερο;», αναρωτήθηκε.)*. Νιώθει σαν να έχει παραστεί μάρτυρας σε μια ανάρμοστη πράξη του φίλου του *(Ένα αίσθημα ντροπής τον κυρίευσε, σαν να είχε πιάσει τον φίλο του να κάνει κάποια ανήθικη, ανέντιμη πράξη.)* Στη συνέχεια, ωστόσο, του αποσπάσματος φαίνεται ότι ξεπερνά την αρχική του έκπληξη, καθώς αναλογίζεται ότι δεν υπάρχουν εργασίες για τις οποίες θα πρέπει να αισθανόμαστε ντροπή, αρκεί να μην είναι ανάρμοστες και ανέντιμες *(Σήμερα δεν είμαστε πια τόσο στενοκέφαλοι... τα επαγγέλματα, Η μισητή εργασία που γίνεται*

17124-Λύση

αποκλειστικά για τα χρήματα είναι ατιμωτική). Συνειδητοποιεί ότι ο φίλος του, πιθανότατα από ανάγκη, κάνει αυτή την εργασία και η σύγκριση με τον ίδιο, ο οποίος δε χρειάζεται να εργαστεί, γιατί συντηρείται από τα χρήματα του πεθερού του, είναι αναπόφευκτη (Στο κάτω κάτω, κι εγώ κάθομαι εδώ μόνο χάρη στην καλοσύνη του πεθερού μου από το Νόλιοε και μαζεύω τα λεφτά του μισθώματος που πρέπει να του καταβάλω, με πολλά βάσανα όμως!).

Στη συνέχεια ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται με συντομία να εκφράσει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του με τις σκέψεις που διατυπώνει ο Πράκβιτς για την εργασία.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Δεν υπάρχει καλή και κακή Ελλάδα/Brain Gain¹

Συνέντευξη του επιχειρηματία Μάρκου Βερέμη στον δημοσιογράφο Δημήτρη Καραϊσκό, η οποία δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Κ», 16/01/2022, <https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/561673177>, (Διασκευή)

Όποιος προσπαθεί στο δικό του χωράφι, στο δικό του μαγαζί, στο δικό του σχολείο, να μεταφέρει τις αξίες της δικαιοσύνης και της αξιοκρατίας, αυτό από μόνο του είναι ένα μικρό θαύμα. Και αν μαζευτούν αρκετά τέτοια μικρά θαύματα, σιγά σιγά αλλάζει η χώρα. Η αλλαγή έρχεται από κάτω προς τα πάνω και όχι ανάποδα, όπως είχαμε συνηθίσει στη χώρα μας να πιστεύουμε, ότι δηλαδή όλα θα τα κάνει το κράτος. Δεν δουλεύει έτσι το πράγμα, τελικά. Και να το αποτέλεσμα: ένας τομέας που δεν υπήρχε δέκα χρόνια πριν, αυτή τη στιγμή έχει αξία περίπου 7 δισ. [...]

Ο γιος σας σύντομα τελειώνει το σχολείο και βγαίνει εκεί έξω, στην αγορά και την κοινωνία. Τι συμβουλή ζωής θα του δίνετε;

Θα του έλεγα κάποια πράγματα που λέει ο Αριστοτέλης στα *Ηθικά Νικομάχεια* και τα οποία συνοψίζουν οποιαδήποτε συμβουλή ζωής θα μπορούσα να δώσω σε οποιονδήποτε, ανεξαρτήτως ηλικίας. Λέει πως στη ζωή δεν πρέπει να κυνηγάμε την ευτυχία, γιατί την ευτυχία –την «καλή τύχη»– δεν την ορίζουμε. Πρέπει να κυνηγάμε την ευδαιμονία – που η λέξη σημαίνει να βρίσκουμε πάντοτε τους καλούς μας δαίμονες [...]². Και δίνει πολύ συγκεκριμένους κανόνες για το πώς να το πετύχεις αυτό, δίνοντας τέσσερις ποιότητες που πιστεύει ότι πρέπει να κατέχει ο καθένας μας. Η πρώτη είναι μια εγγενής αίσθηση δικαιοσύνης – να μην αδικείς δηλαδή ποτέ τους άλλους ούτε και τον εαυτό σου. Η δεύτερη είναι η ενσυναίσθηση, να μπαίνεις στη θέση των άλλων, να συνεργάζεσαι μαζί τους. Η τρίτη είναι το μέτρο και η τέταρτη ποιότητα είναι η τόλμη: μια ζωή που ζεις χωρίς θάρρος είναι μισή ζωή. [...]

Αυτές οι διδαχές του Αριστοτέλη ακούγονται σαν να μπορούσαν να είναι χρήσιμες και για ολόκληρη τη χώρα.

¹ κέρδος-προσέλκυση εγκεφάλων.

² να βρίσκουμε «την ευημερία, απόλυτη ικανοποίηση, συνεχή ψυχική ηρεμία, ηθική τελείωση»

17128

Ναι, βέβαια, είναι ένας καλός οδηγός και για μια χώρα ολόκληρη. Σκέψου, π.χ., πόσο μας λείπει το μέτρο στην Ελλάδα, μια χώρα αμετροπέπειας, αλλά και πόσο επίπονα μας λείπει η ενσυναίσθηση. Είμαστε μια χώρα όπου το 80% των επιχειρήσεων απασχολεί κάτω από οκτώ άτομα. Είναι δομικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας αυτό: δεν ξέρουμε να συνεργαζόμαστε. Δεν υπάρχει λοιπόν καλή και κακή Ελλάδα, απλώς έχουμε όλοι μας τον καλό και τον κακό μας εαυτό. Και αυτό το διχαστικό πράγμα, [...] να χωρίζουν τους ανθρώπους σε «καλούς» και «κακούς», σε «έτσι» και «αλλιώς», μου μοιάζει εντελώς λάθος, με την έννοια ότι όλοι οι άνθρωποι (και αυτό το έχω βιώσει κι εγώ, κι εσύ, και όλοι μας) έχουν μια καλή και μια κακή πλευρά. Και πόσο ωραίο είναι όταν το περιβάλλον τούς ενθαρρύνει να βγάζουν, όσο περισσότερο γίνεται, τον καλό τους εαυτό.

Κείμενο 2

Νίκος Καζαντζάκης (1883–1957)

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα του Ν. Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», Θ' Λαχτάρα φυγής (Εκδόσεις Καζαντζάκης, 2014, Επιμέλεια: Ν. Μαθιουδάκης, σ. 80-81)

Κι όταν ακόμα αργότερα διάβασα τον ήρωα του Θεοβάντες, ένας άγιος μεγαλομάρτυς μου φάνηκε ο Δον Κιχώτης, που, πέρα από την ταπεινή καθημερινή ζωή, κίνησε, μέσα στα γιουχαητά και τα γέλια, να βρει, πίσω από τα φαινόμενα, την ουσία. Ποια ουσία; Τότε δεν ήξερα, αργότερα κατάλαβα, μια η ουσία, πάντα η ίδια, και δε βρήκε ακόμα ο άνθρωπος άλλον τρόπο να υψωθεί: η κατατρόπωση της ύλης κι η υποταγή του ατόμου σ' ένα υπερατομικό σκοπό, ας είναι και χίμαιρα. Όταν η καρδιά πιστεύει κι αγαπάει, χίμαιρα δεν υπάρχει· υπάρχει μονάχα αντρεία, εμπιστοσύνη και γόνιμη πράξη.

Πέρασαν χρόνια. Προσπάθησα να βάλω τάξη στο χάος αυτό της φαντασίας μου· μα πάντα η ουσία τούτη, όπως μου παρουσιάστηκε, θαμπά ακόμα, όταν ήμουν παιδί, μου φαίνεται πως είναι η καρδιά της αλήθειας: χρέος έχουμε, πέρα από τις ατομικές έγνοιες, πέρα από τις βολικές μας συνήθειες, πιο πάνω από τον εαυτό μας, να θέσουμε ένα σκοπό, κι αυτόν, μέρα και νύχτα, αψηφώντας τα γέλια, την πείνα ή το θάνατο, να μοχτούμε να τον φτάσουμε. Όχι να τον φτάσουμε· μια περήφανη ψυχή, ευτύς ως φτάσει στο σκοπό της, τον μετατοπίζει ακόμα πιο πέρα· όχι να τον φτάσουμε, παρά να μη σταματήσουμε ποτέ στον ανήφορο. Έτσι μονάχα αποχτάει η ζωή ευγένεια κι ενότητα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

17128

Με βάση το Κείμενο 1, να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο απαντητικό σου φύλλο δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος.

- α. Τη μοναδική ευθύνη για τα θέματα ανάπτυξης μιας χώρας την έχει μόνον το κράτος.
- β. Ο Αριστοτέλης στο έργο «Ηθικά Νικομάχεια» δίνει συμβουλές που αφορούν όλες τις ηλικιακές ομάδες.
- γ. Δεν πρέπει να αδικούμε τους άλλους, ακόμη κι αν χρειαστεί να αδικήσουμε τον εαυτό μας.
- δ. Η διάκριση σε «κακούς» και σε «καλούς» είναι φυσική και αποδεκτή από τον συνεντευξιαζόμενο.
- ε. Ο καλός μας εαυτός μπορεί να αναδειχτεί και με τη βοήθεια των άλλων.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ερωτώμενος στη δεύτερη παράγραφο (*Θα του έλεγα κάποια πράγματα... είναι μισή ζωή.*) του Κειμένου 1 αξιοποιεί τις μεθόδους του ορισμού και της διαίρεσης. Να εντοπίσεις τα χωρία που εμφανίζεται η καθεμία μέθοδος (μονάδες 6) και να γράψεις τι επιτυγχάνεται από τη χρήση τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε (5) περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης του λόγου (μονάδες 10). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται αυτή η λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του κειμένου 2, να ερμηνεύσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα του συγγραφέα για τη στάση ζωής που επέλεξε ο ήρωας του Θερβάντες, ο Δον Κιχώτης. Να συμπεριλάβεις στην απάντησή σου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση του αποσπάσματος ως προς τη συμπεριφορά του Δον Κιχώτη και τους σκοπούς που, γενικότερα, θα πρέπει να θέτει ο άνθρωπος στη ζωή του (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15

17128-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Σ
- γ. Λ
- δ. Λ
- ε. Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Δεύτερη παράγραφος-Απάντηση στο ερώτημα: *Ο γιος σας σύντομα... Τι συμβουλή ζωής θα του δίνετε;*

Εντοπισμός των χωρίων:

- **Ορισμός:** η λέξη ευδαιμονία σημαίνει/είναι να βρίσκουμε πάντοτε τους καλούς μας δαίμονες [...], να βρίσκουμε «την ευημερία, απόλυτη ικανοποίηση, συνεχή ψυχική ηρεμία, ηθική τελείωση».
- **Διάρθρωση:** η ευδαιμονία επιτυγχάνεται μέσω συγκεκριμένων κανόνων –τέσσερις ποιότητες.

Οι 4 ποιότητες είναι:

- Ⓟ ✓ Η πρώτη/μία εγγενής αίσθηση δικαιοσύνης – να μην αδικείς δηλαδή ποτέ τους άλλους ούτε και τον εαυτό σου
- ✓ Η δεύτερη/η ενσυναίσθηση, να μπαίνεις στη θέση των άλλων, να συνεργάζεσαι μαζί τους
- ✓ Η τρίτη/είναι το μέτρο
- ✓ Η τέταρτη/η τόλμη: μια ζωή που ζεις χωρίς θάρρος είναι μισή ζωή.

Επισήμανση: Είναι πιθανόν ο/η μαθητής/-τρια να συμπεριλάβει στην απάντησή του ως ορισμό και τη λέξη ευτυχία –την «καλή τύχη». Στην περίπτωση που αναφέρονται και όλα τα παραπάνω για τον ορισμό της λέξης ευδαιμονία, η απάντηση δε θα βαθμολογηθεί αρνητικά.

17128-Λύση

Μέσω του ορισμού, η έννοια της λέξης «ευδαιμονία» μπορεί να:

- νοηματοδοτείται, αφού αναλύονται, δηλώνονται, επεξηγούνται, περιγράφονται οι βασικές ιδιότητες και τα διακριτά χαρακτηριστικά της,
- διευκρινίζεται σε ποια ευρύτερη έννοια ανήκει και ποια είναι η ειδοποιός διαφορά της από τη λέξη *ευτυχία*,
- εντάσσεται στο πλαίσιο των βασικών επιδιώξεων του ανθρώπου,
- προσθέτει στη σχετική πρόταση (καθώς και σε ολόκληρο το κείμενο) ακρίβεια, σαφήνεια, πληρότητα κ.ά.

Μέσω της διαίρεσης, η έννοια της λέξης «ευδαιμονία» (διαιρετέα έννοια) μπορεί να:

- διαιρείται σε υποκατηγορίες,
- αναλύεται με βάση τα στοιχεία από τα οποία αυτή αποτελείται (οι 4 ποιότητες της),
- γίνεται αντικείμενο μελέτης και διεργασιών με βάση τα δομικά της στοιχεία (τη διαιρετέα βάση και τα μέλη-είδη της διαίρεσης/τα αποτελέσματα της διαίρεσης) κ.ά. Έτσι:
- επιτυγχάνεται η λογική οργάνωση και η κατανόηση του κειμένου
- εντοπίζεται ευκολότερα το κύριο θέμα της παραγράφου
- δίνονται λεπτομέρειες για όσα αναφέρονται από τον ομιλητή κ.ά.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια επιλέγει πέντε από τις παρακάτω περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης του λόγου.

1^η παράγραφος: να μεταφέρει, αν μαζευτούν, Δεν δουλεύει έτσι το πράγμα,

Ερώτηση δημοσιογράφου: βγαίνει εκεί έξω,

2^η παράγραφος: να κυνηγάμε την ευτυχία/την ευδαιμονία, να μπαίνεις στη θέση του άλλου, οι διδαχές ακούγονται, μισή ζωή

3^η παράγραφος: να βγάζουν τον καλό τους εαυτό κ.ά.

Στη συνέχεια, ο/η μαθητής/μαθήτρια αναπτύσσει τις απόψεις του/της ως προς το γιατί έχει επιλεγεί αυτή η λειτουργία της γλώσσας. **Ενδεικτικά:**

- Οι λέξεις ή και οι φράσεις αποκτούν μέσα στο γλωσσικό περιβάλλον που εντάσσονται αλληγορική/συμβολική σημασία, προσλαμβάνονται με συγκινησιακή/συναισθηματική βαρύτητα, υπονοούνται/υποδηλώνονται (αντί να δηλώνονται ρητά) τα νοήματά τους,
- Τα νοήματα του κειμένου συνδέονται με διαισθητικό και συνειρμικό τρόπο, δημιουργείται πολυσημία - χωρίς να αποκλείεται η προσωπική ερμηνεία-,

17128-Λύση

- Η ποιητική λειτουργία της γλώσσας αξιοποιείται κατάλληλα και το ύφος του λόγου γίνεται πιο άμεσο,
- Ο σκοπός του πομπού (εδώ του συνεντευξιαζόμενου) να προσελκύσει το ενδιαφέρον και τη συναισθηματική κινητοποίηση του/της αναγνώστη/-στριας επιτυγχάνεται.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο/η μαθητής/-τρια ερμηνεύει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Καζαντζάκη για τη στάση ζωής του ήρωα του Θερβάντες. Ο συγγραφέας θαύμαζε τον άνθρωπο-ήρωα επειδή αυτός (ο Δον Κιχώτης):

- έζησε μια απλή και ταπεινή ζωή,
- υπέστη πολλά δεινά (μαρτύρησε) εξαιτίας της διαφορετικότητας του και, γενικότερα, της δυσκολίας κατανόησης και αποδοχής του διαφορετικού ανθρώπου στην κοινωνία που ζούσε,
- χλευάστηκε από το κοινωνικό σύνολο για τα ιδανικά του, το μεγαλείο της ψυχής του και το θάρρος του.

Επιπροσθέτως, η συμπεριφορά και οι επιλογές του Δον Κιχώτη εντάσσονται στο αξιολογικό εκείνο πλαίσιο, το οποίο ο Ν. Καζαντζάκης θεωρεί καθοριστικό για την ανθρώπινη πορεία. Τέτοια στοιχεία είναι:

- η αναζήτηση με πάθος της «ουσίας» της ζωής,
- η προσπάθεια να κατατροπωθεί η ύλη,
- η υποταγή σε έναν υπερατομικό σκοπό,
- η πάλη να αναδειχθεί η μαγεία της χίμαιρας (δηλαδή του απραγματοποίητου ονείρου) σε δημιουργική πραγματικότητα κλπ.

Η απάντηση θα θεωρηθεί πλήρης εάν, επιπροσθέτως, ο/η μαθητής/-τρια εκφράσει και αναπτύξει και τις δικές του/της σκέψεις και τα δικά του/της συναισθήματα για τις παραπάνω θέσεις, οι οποίες αφορούν αφενός τον Δον Κιχώτη και αφετέρου την πορεία του ανθρώπου διαχρονικά.

Κείμενο 1

[Για το ήθος των εργαζομένων, μια άλλη άποψη]

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή δοκιμίων του Κώστα Τσιρόπουλου «Δοκίμια ευθύνης», (εκδόσεις Αστήρ). Συνομεικμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ένα νέο «ιδανικό» ανυψώνεται στις μέρες μας, από τις καρδιές των αγριεμένων ανθρώπων, των βαριεστημένων και βιαστικών της εποχής μας: ζωή χωρίς εργασία. Το γεγονός δεν είναι τυχαίο. Γεννήθηκε από την **ανυποληψία** στην οποία έπεσε, για τον άνθρωπο του αιώνα μας, η εργασία, αφότου ο άνθρωπος έπαψε να έχει ευγενείς και υψηλούς σκοπούς στη ζωή του και ξέπεσε στον ευδαιμονισμό. Ο **ευδαιμονισμός**, λοιπόν, εμποδίζει να δεις τη ζωή σ' όλο το πλάτος και το βάθος της, ερεθίζει τον εγωισμό σου και σε κάνει να ζεις μόνο για το παρόν, αδιαφορώντας συχνά για το παρελθόν και το μέλλον.

Και όμως η εργασία δεν ήταν πάντα ένα μέσο βιοπορισμού για τον άνθρωπο. Ήταν και μια βαθιά **υπαρξιακή ανάγκη** που **παγίωνε** και την ισορροπία του ως όντος, ως σκεπτόμενου ανθρώπου και κοινωνικού ατόμου, δείγμα σαφές του ενδιαφέροντός του για τον κόσμο. Σ' αυτόν τον κόσμο που όλα έγιναν από το χέρι του Θεού «καλά λίαν», ο άνθρωπος πλάστηκε ελεύθερος, αφού του δόθηκε η δυνατότητα να κινείται ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό και να διαλέγει όχι μόνον το «επιτήδειον» αλλά και το ευχάριστο για τη ζωή του. Ένα από τα μέσα αυτής της ελευθερίας ήταν και η εργασία.

Σήμερα, όμως, η αρχή της ήσσοнос προσπάθειας έχει γίνει κανόνας ζωής. Η εργασία, περιφρονημένη, έχει γίνει βάρος, κι όταν ο άνθρωπος αναγκάζεται από τη ζωή να την ασκήσει, δεν διαθέτει κανένα μεράκι, αφήνει έξω από την εργασία την προσωπικότητά του. Και τούτο, ακόμη και σε είδη εργασίας που η προσωπική σφραγίδα **διαδραματίζει** σημαντικό ρόλο.

Αυτό το κατάντημα οφείλεται σε δύο λόγους: Τον έναν τον αναφέραμε, είναι η απουσία υψηλών σκοπών στη ζωή. Ο άλλος λόγος είναι η φύση της εργασίας που συμβαίνει μέσα στην απέραντη, διαρκώς επεκτεινόμενη εξειδίκευση της εποχής, που γίνεται ανούσια για τον άνθρωπο που την ασκεί. Ο εργάτης ενός μεγάλου εργοστασίου που έχει αναλάβει να σφίγγει μια βίδα, εύκολα αποβλακώνεται και γίνεται έρμαιο προπαγάνδας κι απογοήτευσης. Αυτά όλα χωρίς να λογαριάσουμε πως πολλοί άνθρωποι περνούν ολόκληρη τη ζωή τους χωρίς να έχουν βρει, χωρίς να έχουν πετύχει την εργασία που τους ταιριάζει. Έτσι με μόνους τους ευδαιμονιστικούς στόχους σ' αυτήν την ανισόρροπη εποχή, το μέγιστο κατόρθωμα είναι αυτό: πολλά χρήματα με ελάχιστο κόπο.

17932

Είναι ανάγκη, λοιπόν, της παρούσας στιγμής να ξανατιμηθεί η εργασία ως καθαυτό εργασία και όχι μόνο βάσει του χρήματος που αποδίδει ως αμοιβή. Τούτο θα συμβεί, αν την αντικρίσουμε ως καθαρό υπαρξιακό μας χρέος, ως βασικό συστατικό της οικονομίας της ζωής και της ισορροπίας του κόσμου, ως μια έστω και μικρή, έστω και έμμεση, αλλά με καρδιά εισφορά στο γενικό καλό. Τότε ίσως αντιμετωπιστεί με αποτελεσματικότερο τρόπο αυτή η διάλυση της σημερινής ζωής.

Κείμενο 2

«Γραφιάς»

Το κείμενο προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Κώστα Καρυωτάκη «Νηπενθή»

Οι ώρες μ' εχλώμιαναν, γυρτός που βρέθηκα ξανά

στο αχάριστο τραπέζι.

(Απ' τ' ανοιχτό παράθυρο στον τοίχο αντικρινά

ο ήλιος γλιστράει και παίζει.)

Διπλώνοντας το στήθος μου, γυρεύω αναπνοή

στη σκόνη των χαρτιών μου.

(Σφύζει γλυκά και ακούγεται χιλιόφωνα η ζωή

στα ελεύθερα του δρόμου.)

Απόκαμα, θολώσανε τα μάτια μου και ο νους,

όμως ακόμη γράφω.

(Στο βάζο ξέρω δίπλα μου δυο κρίνους φωτεινούς.

Σα να 'χουν βγει σε τάφο.)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

αλληλεγγύη

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 – 70 λέξεις την θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 για την εργασία σήμερα και τους λόγους για τους οποίους εκτιμά πως ο άνθρωπος έχει αυτήν την σχέση με την εργασία του.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υπάρχει ένας ορισμός. Να τον εντοπίσεις, να βρεις τα συστατικά του μέρη (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί η παρουσία του ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ανυποληψία, ευδαιμονισμός, παγίωση, υπαρξιακή ανάγκη, διαδραματίζει. Με καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις και φράσεις του Κειμένου 1 να σχηματίσεις από μία πρόταση στην οποία θα καταδεικνύεται η σημασία τους. Μπορείς να αλλάξεις πρόσωπο ή χρόνο εκφοράς ή αριθμό και πτώση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη σχετικές κειμενικές ενδείξεις να ερμηνεύσεις τη στάση που υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο στην εργασία του. Ποιον προβληματισμό για τη σχέση του ανθρώπου με την εργασία σου γεννά η ανάγνωση του ποιήματος; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

17932-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας στο δοκίμιό του αναφέρεται στην αλλοτρίωση του ατόμου από την εργασία που χαρακτηρίζεται από την αρχή της περιορισμένης προσπάθειας γι' αυτήν και την έλλειψη πάθους. Εντοπίζει αρχικά ως αίτιο του φαινομένου την απαξίωση της εργασίας ηθικά και την έλλειψη υψηλών στόχων στη ζωή, όταν το άτομο αποβλέπει μόνον στον υλικό ευδαιμονισμό και στη συνέχεια αποδίδει το φαινόμενο και στην εξειδίκευση, που οδηγεί στην ανία και στην πλήξη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ορισμός της εργασίας

Οριστέα έννοια: εργασία

Γένος: βαθιά υπαρξιακή ανάγκη

Είδος / ειδοποιός διαφορά: παγίωσε και την ισορροπία του ως όντος, ως σκεπτόμενου ανθρώπου και κοινωνικού ατόμου.

Ο στόχος του ορισμού είναι να δείξει με ξεκάθαρο τρόπο τη διαφορά στη σημασία της εργασίας για τον άνθρωπο παλαιότερα και σήμερα, διαπίστωση που διατρέχει όλο το κείμενο, για να ευαισθητοποιήσει και να προβληματίσει τον σημερινό αναγνώστη για την κατάντια αυτής της σχέσης, που παλαιότερα έδινε νόημα στη ζωή του ανθρώπου και ήταν βασικός κοινωνικοποιητικός παράγοντας. Σ' αυτό στοχεύει εξάλλου και η χρήση των παρελθοντικών χρόνων στα ρήματα μέσα στον ορισμό (ήταν, παγίωσε).

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Τα χειρωνακτικά επαγγέλματα όλο και περισσότερο αντιμετωπίζονται με **ανυποληψία** από τη σύγχρονη νεολαία.

17932-Λύση

- Η στροφή σήμερα στα υλικά αγαθά καλλιεργεί ένα πρότυπο ευτυχίας στον άνθρωπο, τον υλικό **ευδαιμονισμό**.
- Η επιχειρηματική του ευφυΐα και ο σωστός επιχειρησιακός του προγραμματισμός **παγίωσαν** τη θέση του ως διευθυντή στην εταιρία.
- Το να αγαπάει και να αγαπιέται αποτελεί πάντα για τον άνθρωπο μια βαθιά **υπαρξιακή ανάγκη**.
- Με την εισβολή του στρατού **διαδραματίστηκαν** σφοδρές συγκρούσεις με χιλιάδες απώλειες σε ζωές και περιουσίες.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το θέμα του ποιήματος ξεδιπλώνει την αίσθηση του εγκλωβισμού και της ασφυκτικής ζωής που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο μέσα στον καταπιεστικό χώρο ενός γραφείου, όντας γραμματέας. Οι αντιθέσεις («Οι ώρες μ' εχλώμιαναν / ο ήλιος γλιστράει και παίζει» - «θολώσανε τα μάτια μου / δυο κρίνους φωτεινούς») αισθητοποιούν τη βίωση της εργασίας ως μιας καταναγκαστικής δραστηριότητας που το φθείρει ψυχικά και σωματικά, ενώ η ακουστική εικόνα «σφύζει γλυκά και ακούγεται . . . ελεύθερα του δρόμου» δείχνει την απογοήτευση και την υπαρξιακή «ασφυξία» που αντιπαραβάλλεται με τους ήχους του περιβάλλοντος, στο οποίο υπάρχει η πραγματική ζωή και η ελευθερία. Ακόμα και οι φωτεινοί κρίνοι στο βάζο του τραπεζιού δεν μπορούν να του δώσουν κουράγιο και με την παρομοίωση «σα να 'χουν βγει σε τάφο» εκφράζεται ο επερχόμενος ψυχικός του μαρασμός και η απαισιοδοξία που το διακατέχει.

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Τα συναισθήματα αυτά δεν είναι ξένα σε κάποιους εργαζόμενους και σήμερα, όταν η εργασιακή ανασφάλεια και η έλλειψη ενδιαφέροντος δημιουργούν αίσθημα καταπίεσης και «πνιγμού» στο εργαζόμενο. Γι' αυτό είναι διαχρονική αξία η ανάγκη να ανταποκρίνεται η εργασία στις βαθύτερες επιθυμίες και ανάγκες του ανθρώπου και να του προσφέρει τη χαρά της δημιουργίας και της κοινωνικής προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο. Ο προβληματισμός που αναδεικνύει το ποίημα είναι επίκαιρος.

Κείμενο 1

Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον [...]

Το κείμενο της Μαρίας Κορακά προέρχεται από την ιστοσελίδα Psychologos-mariakoraka.gr (Διασκευή)

Όσο δυνατοί και έξυπνοι και να θέλουμε να θεωρούμαστε, η ανθρώπινη φύση είναι γενικά αδύναμη όσον αφορά στις σκέψεις. **Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό** τις πιο ανήκουστες στιγμές και σαν τον συνήγορο του διαβόλου σε κάνουν να δεις τα πράγματα και τις καταστάσεις αλλιώς, μερικές φορές ακόμα και πέρα από τη λογική.

Γι' αυτό, κατά μεγάλο μέρος ευθύνονται οι προκαταλήψεις που θρέφουμε ως κοινωνίες. Είναι εκείνες οι ακλόνητες πεποιθήσεις που δεν στηρίζονται σε καμία λογική επιχειρηματολογία. Παρόλα αυτά, επειδή τις πιστεύουν οι πολλοί, υπολαμβάνονται¹ ως ολόκληρη θεωρία, μια που έχει σχηματιστεί με την πάροδο του χρόνου κατά έναν μη επιστημονικό τρόπο, ο οποίος όμως είναι κοινώς αποδεκτός και βασιίζεται σε πολλά αρνητικά συναισθήματα, όπως η περιφρόνηση και η απέχθεια. Με απλά λόγια, είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία επειδή έτσι πιστεύουν οι πολλοί ξαφνικά γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι». Μα δεν είναι όλοι έτσι. Υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα. Φτάνει να θέλουμε να τις δούμε.

Μεγαλώνουμε με τόσες προκαταλήψεις γύρω μας – τόσα λανθασμένα πιστεύω – που αν δεν τα ερευνήσουμε, κρίνουμε, αμφισβητήσουμε εμείς οι ίδιοι, απλά αυτές θα συνεχίσουν να διαιωνίζονται από γενιά σε γενιά. Και όση εκπαίδευση και να έχουμε, **αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω.**

Ζούμε σε έναν κόσμο που γρήγορα σε κρίνει και βγάζει τα συμπεράσματά του χωρίς καν να σε γνωρίσει. Δυσκολευόμαστε να επικοινωνήσουμε γιατί μιλάμε, για να ακουγόμαστε, όχι για να ακούμε. Και έπειτα παραπονιόμαστε για παρεξηγήσεις. Συχνά ο αποδέκτης παρερμηνεύει ή και λαμβάνει λάθος ένα μήνυμα, γι' αυτό όμως δεν πρέπει να θεωρείται από τους άλλους υπεύθυνος μόνον ο αποδέκτης, αλλά και ο αποστολέας του μηνύματος αυτού.

Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων που μας έχουν μάθει[...]. **Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι**, χωρίς να κάνουμε καν τον κόπο να κρίνουμε από μόνοι μας τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά που έχουμε απέναντί μας.

¹θεωρούνται

17998

Ωστόσο, κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με άλλον. Είμαστε διαφορετικοί και μοναδικοί κι αυτό είναι το ωραίο, αυτό κάνει τον κόσμο μας ενδιαφέροντα. Φτάνει να προσπαθούμε να γίνουμε εμείς αυτοί οι άνθρωποι που θα θέλαμε να απαρτίζουν την κοινωνία μας, ειλικρινείς και ευγενικοί, ό,τι κι αν πιστεύουν οι άλλοι, όσες προκαταλήψεις κι αν έχουν. **Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας,** από την διαύγεια του μυαλού μας και την καθαρότητα της σκέψης μας.

Κείμενο 2

Τέλος καλό όλα καλά (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο έργο του Ουίλιαμ Σέξπιρ (1564-1616), το οποίο περιλαμβάνεται στα Αριστουργήματα του Άγγλου ποιητή και θεατρικού συγγραφέα, ενός από τους σημαντικότερους συγγραφείς δραματουργούς παγκοσμίως. Ειδική έκδοση για την εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ σε μετάφραση από τα αγγλικά του Ερρίκου Μπελιέ, Εκδόσεις Κέδρος (Διασκευή)

ΒΑΣΙΛΙΑΣ: [...] Είναι παράξενο: τα αίματά μας, αν τα βάλει κάποιος όλα μαζί, δεν έχουνε καμιά διαφορά, στο χρώμα, στο βάρος, και στη θερμοκρασία, όμως, τα μυαλά πολλών κάνουν μεγάλες διακρίσεις. Αν η κοπέλα είν' ενάρετη -εκτός από αυτό που εσύ αντιπαθείς, πως δηλαδή είναι κόρη φτωχού γιατρού- φτάνει ν' αντιπαθείς την ίδια την αρετή, επειδή δεν σ' αρέσει το οικογενειακό όνομα της κοπέλας: αυτό που κάνεις δεν είναι σωστό. Από μέρη χαμηλά βγαίνουν έργα που καταξιώνουν το μέρος μέσα από το έργο εκείνου που το κατόρθωσε.

Αντίθετα, εκεί όπου μεγάλοι τίτλοι παραφουσκώνουν τον άνθρωπο, αλλά δεν υπάρχει αρετή καμιά, το ίδιο το αξίωμα δεν αξίζει παραπάνω από φουσκωμένο ασκί. Το καλό είναι καλό από μόνο του, δεν έχει όνομα, το ίδιο και το κακό: η ποιότητα του ανθρώπου εκτιμάται από αυτό που είναι ουσιαστικά ο χαρακτήρας του, όχι απ' το αξίωμά του, το δωσε η ίδια η φύση, δεν τα κληρονόμησε (τα χαρίσματα) από προγόνους, είναι χαρίσματα εκ γενετής. Και είναι γελοίο ν' αρνιέσαι χαρίσματα, γιατί είσαι τάχα απόγονος κάποιου χαρισματικού, χωρίς να έχεις τα προσόντα του προγόνου σου. Η αξία του ανθρώπου εκπηγάει από τις ίδιες του τις πράξεις, όχι από τα έργα των προγόνων του.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς κατασκευάζονται τα στερεότυπα στο κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με το Κείμενο 1; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γί' αυτό (2η παράγραφος), **Με απλά λόγια** (2^η παράγραφος), **Ωστόσο** (6η παράγραφος): Ποιος είναι ο ρόλος των παραπάνω λέξεων - φράσεων στη συνοχή των νοημάτων του κειμένου 1 (μονάδες 4); Ποια νοηματική σχέση, κατά τη γνώμη σου, εκφράζει η καθεμία (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό (1^η παράγραφος),
αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω (3^η παράγραφος),
Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων (5^η παράγραφος),
Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι (5^η παράγραφος),
Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας (6^η παράγραφος)

Οι παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 είναι διατυπωμένες σε μεταφορική γλώσσα. Να τις μεταγράψεις, χρησιμοποιώντας κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. Να κάνεις τις αλλαγές που κρίνεις απαραίτητες, αλλά προσέχοντας, ώστε να μην αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται ο ομιλητής του αποσπάσματος (μονάδες 10) και να εκθέσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στις απόψεις που αυτός εκφράζει (μονάδες 5). Ανάπτυξε την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

17998-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Γεννώνται σκέψεις που κυριεύουν το μυαλό και επηρεάζουν αρνητικά και παράλογα τη ζωή του ατόμου, ανεξαρτήτως της σωματικής και πνευματικής δύναμης,
- θρέφονται διαχρονικά προκαταλήψεις/πεποιθήσεις, στερεότυπα που δεν τεκμηριώνονται επιστημονικά, αλλά γίνονται ανεξήγητα αποδεκτές/-ά. Στοιχεία που γεννούν αρνητικά συναισθήματα, ομογενοποιούν τις αντιδράσεις - χωρίς κατά περίπτωση διαφοροποίηση,
- δεν καθιστούν αντιληπτή τη διαφορετικότητα του άλλου, καθώς δεν υπάρχει πάντα διαύγεια του μυαλού και καθαρότητα της σκέψης. Το άτομο δεν μπορεί να εμπλουτίσει τον «κόσμο» του και να γίνει το ίδιο καλύτερο.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ρόλος των διαρθρωτικών-μεταβατικών αυτών λέξεων/φράσεων είναι να:

- συνδέουν γλωσσικά τις προτάσεις, τις περιόδους λόγου και τις παραγράφους μεταξύ τους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στην οργάνωση – διάρθρωση – συνοχή του λόγου. Οι λέξεις/φράσεις αυτές – μαζί με την οργάνωση του κειμένου – συμβάλλουν στην αντίληψη του περιεχομένου και τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα του κειμένου,
- εξασφαλίζουν τη συνέχεια των νοημάτων, δε διακόπτουν τη ροή της σκέψης του γράφοντος, μεταδίδουν τα μηνύματα με ευκολία, συντελούν στην ομαλή μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη,

17998-Λύση

- καθιστούν ταχύτερα αντιληπτή τη μετάβαση από τη μια ιδέα στην άλλη, το κείμενο καθίσταται ευκολότερα κατανοητό κ.ά.

Γι' αυτό = αιτιολόγηση (γιατί, εξαιτίας, επειδή...) ή και αποτέλεσμα (αυτό είναι το αποτέλεσμα, απότοκο όλων των παραπάνω είναι...). Αιτιολογείται γιατί και ποιες σκέψεις τρυπώνουν στο μυαλό.

Επίσης, δεκτή μπορεί να είναι και η απάντηση ότι οι σκέψεις αυτές είναι αποτέλεσμα των προκαταλήψεων.

Με άλλα λόγια= εισαγωγή επεξήγησης – διασάφησης. Επεξηγεί/διασαφηνίζει ποια είναι εκείνα τα στερεότυπα, τα οποία πιστεύουν οι πολλοί και έτσι γίνονται το «κανονικό», αυτό που απλά και ανεξήγητα «έτσι είναι».

Ωστόσο= Αντίθεση – εναντίωση, εστιάζει στο γεγονός ότι κανένας από τους ανθρώπους, τους οποίους ξεχωριστά έχουμε απέναντί μας, δεν είναι ίδιος με τον άλλον.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής/-τρια θα πρέπει να επαναδιατυπώσει/μεταγράψει τις φράσεις, φροντίζοντας να τις διατυπώσει με κυριολεκτική γλώσσα. Δεκτές γίνονται οι αλλαγές που δε διαφοροποιούν το νόημα του κειμένου και το συγκεκριμένο των συγκεκριμένων φράσεων.

(Ενδεικτικά:)

- Αυτές που τρυπώνουν στο μυαλό (1^η παράγραφος) = Αυτές οι σκέψεις που κάνουμε συνεχώς, που μας απασχολούν έντονα (επίμονα).
- [...] αυτές οι πεποιθήσεις είναι που θα μας κρατούν πάντα πίσω (3^η παράγραφος)=
[...] αυτές οι πεποιθήσεις είναι που πάντα θα μας περιορίζουν, δεν θα επιτρέπουν τη βελτίωσή μας.
- Βλέπουμε το κάθε τι με τον φακό των στερεοτύπων (5^η παράγραφος) = τα στερεότυπα επιδρούν/επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές μας, τα στερεότυπα επηρεάζουν τον τρόπο που εξάγουμε συμπεράσματα, που διαμορφώνουμε απόψεις ...
- Βάζουμε τους πάντες στο ίδιο καζάνι (5^η παράγραφος) = τους θεωρούμε όλους ίδιους.
- Η ομορφιά ξεκινά από μέσα μας (6^η παράγραφος) = η ομορφιά σχετίζεται με τον εσωτερικό μας κόσμο, η ομορφιά εξαρτάται από τον εσωτερικό μας κόσμο κ.ά.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η απάντηση θεωρείται πλήρης, όταν ο/η μαθητής/μαθήτρια αναδείξει ότι το ποιητικό υποκείμενο είναι φορτισμένο συναισθηματικά, επειδή:

17998-Λύση

- διαφωνεί με τον συνομιλητή του, ο οποίος αρνείται να παντρευτεί μια νεαρή που δεν ανήκει στην ίδια με αυτόν κοινωνική τάξη. Για το ποιητικό υποκείμενο (τον βασιλιά της χώρας), είναι ανεπίτρεπτο να υπάρχουν διαφορές κοινωνικής/ταξικής φύσεως,
- αξιολογεί τις ανθρώπινες σχέσεις, λαμβάνοντας υπόψη την πείρα της ζωής και το δεοντολογικό/ιδεολογικό πλαίσιο στο οποίο έχει διδαχτεί να ζει και να σέβεται,
- έχει πειστεί ότι το αίμα που κυλά στις φλέβες όλων των ανθρώπων είναι το ίδιο,
- θεωρεί ότι οι διακρίσεις που προέρχονται από οικογενειακά ονόματα, αξιώματα, χαρίσματα των προγόνων κλπ. δεν εξασφαλίζουν σε κάποιον/κάποια ότι θα έχει, οπωσδήποτε, αρετή και προτερήματα. Μόνον οι πράξεις του ίδιου του ατόμου είναι αυτές που αποδεικνύουν την ποιότητα του/της χαρακτήρα/ προσωπικότητάς του και την πραγματική αξιοποίηση των χαρισμάτων του.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να εκφράσει προσωπική θέση στις παραπάνω απόψεις/θέσεις που διατυπώνονται στο κείμενο.

αθιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Οι νέες τεχνολογίες και η πρόκληση για τους εργαζομένους.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Χρ. Πισσαρίδη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ στις 29-12-2019 (διασκευή).

Από το κίνημα των Λουδιτών¹ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, που έσπασαν τις μηχανές για να μη χάσουν τη δουλειά τους μέχρι σήμερα, η προοπτική της αυτοματοποίησης γεννά σοβαρές ανησυχίες για την απασχόληση. Τρία ερωτήματα εγείρονται για τις επιπτώσεις των σημερινών ψηφιακών τεχνολογιών στην αγορά εργασίας: Θα υπάρχουν αρκετές δουλειές για τους εργαζόμενους; Πού θα βρίσκονται οι δουλειές του μέλλοντος; Θα είναι οι αμοιβές αρκετά υψηλές, για να αποφύγουμε την έκρηξη της φτώχειας και των ανισοτήτων;

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ξεκάθαρη. Ιστορικά έχει αποδειχτεί ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες που αντικαθιστούν θέσεις εργασίας δεν επιφέρουν μακροπρόθεσμες αλλαγές στην απασχόληση στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Ωστόσο, ο φόβος της τεχνολογικής ανεργίας παραμένει, επειδή ουδείς είναι βέβαιος ότι θα συνεχίσουν να δημιουργούνται νέες δουλειές σε άλλους τομείς της οικονομίας. Όταν συγκρίνουμε τις ικανότητες των μηχανών και των ανθρώπων, πολλές φορές βλέπουμε ότι η πλάστιγγα γέρνει προς τις μηχανές. Αλλά οι άνθρωποι έχουν μια αποδεδειγμένη ικανότητα δημιουργίας νέων αντικειμένων δουλειάς.

Το πρόβλημα δεν είναι ότι οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν λίγες θέσεις εργασίας, αλλά το ότι ελάχιστοι εργαζόμενοι έχουν τις δεξιότητες να καλύψουν τις θέσεις αυτές. Άρα, όσον αφορά στο δεύτερο ερώτημα, η πρόκληση για τους εργαζόμενους είναι είτε να στραφούν σε επαγγέλματα συμπληρωματικά των νέων τεχνολογιών, όπως είναι ο προγραμματισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών ή η ρομποτική, είτε σε επαγγέλματα που δεν μπορούν να προγραμματιστούν, όπως οι υπηρεσίες συμβούλων ή νοσοκομειακής περίθαλψης. Μάλιστα, η μεταβατική περίοδος σε ό,τι αφορά τον εκσυγχρονισμό της απασχόλησης είναι ευκολότερη εκεί που τα εκπαιδευτικά συστήματα ευνοούν την

¹ Λουδισμός ή Λουδιτισμός είναι κίνημα που ξεκίνησε τον 19ο αιώνα στην Αγγλία, από υφαντουργούς οι οποίοι εξεγέρθηκαν κατά των νεοκατασκευασθέντων μηχανημάτων της βιομηχανικής επανάστασης, που σκοπό είχαν τη μείωση του εργατικού προσωπικού και κατά συνέπεια την έκλειψη της εργασίας τους ως τεχνιτών.

19478

ανάπτυξη ενός εύρους δεξιοτήτων και όπου οι ευέλικτες αγορές εργασίας εξασφαλίζουν τη δυνατότητα επανεκπαίδευσης των εργαζομένων.

Το τρίτο ερώτημα, το σχετικό με την ανισότητα, είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί, διότι αφορά ως επί το πλείστον πολιτικές επιλογές. Μελέτες σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς έδειξαν ότι η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες. Εν προκειμένω, το ερώτημα – κλειδί δεν είναι αν κάποιοι γίνονται πολύ πλούσιοι, αλλά πώς οι χαμηλότεροι μισθοί θα εξασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση.

Γενικά η Ευρώπη φροντίζει περισσότερο για την άμβλυνση των ανισοτήτων από όσο οι ΗΠΑ, εφαρμόζοντας πολλά προγράμματα αναδιανομής του πλούτου. Όσο για τις πολιτικές που μπορούν να εφαρμοστούν, για να καταπολεμηθεί η φτώχεια, είναι πολλές. Οι σκανδιναβικές χώρες, για παράδειγμα, βασίστηκαν στην υψηλή φορολόγηση, για να χρηματοδοτήσουν εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής στήριξης. Ένας υποχρεωτικός κατώτατος μισθός ή οι φοροαπαλλαγές στα χαμηλά εισοδήματα ίσως είναι απαραίτητα μέτρα. Εν κατακλείδι, το ζητούμενο είναι να μη δώσεις στους ανθρώπους αφορμές, για να αντιταχθούν στις τεχνολογικές καινοτομίες.

Κείμενο 2

Οδηγία στους ανώτερους

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Μπέρτολντ Μπρέχτ (1898-1956) και δημοσιεύτηκε το 1927. Εδώ παρατίθεται σε μετάφραση Μάριου Πλωρίτη από την ανθολογία «Ποιήματα» του Μπρεχτ (Αθήνα 1983, Εκδ. Θεμέλιο).

Τη μέρα που ο άγνωστος νεκρός στρατιώτης
με τιμητικές θάφτηκε ομοβροντίες,
την ίδιαν ώρα του καταμεσήμερου,
απ' το Λονδίνο κι ως τη Σιγγαπούρη,
ανάμεσα δώδεκα και δύο και δώδεκα και τέσσερα,
για δυο λεπτά ολόκληρα, κάθε δουλειά σταμάτησε
μόνο και μόνο για να τιμηθεί
ο νεκρός Άγνωστος Στρατιώτης.

Μα ωστόσο

διαταγές θα 'πρεπε ίσως να δοθούν
και για μian άλλην επιτέλους τελετή που να τιμά

τον Άγνωστο Εργάτη

απ' τις κοσμοπλημμυρισμένες πολιτείες των ηπείρων.

Κάποιον μέσ' απ' τ' ανθρώπινο το κουρνιαχτό²

που τη μορφή του κανένας δεν την πρόσεξε

15

που η μυστική του ύπαρξη πέρασε απαρατήρητη

που ποτέ τ' όνομά του δεν ακούστη καθαρά.

Ένας τέτοιος άνθρωπος θα 'πρεπε,

για ολονών μας το καλό,

να τιμηθεί με σοβαρή μια τελετή,

20

μ' ένα ραδιοφωνικό μήνυμα

«Στον Άγνωστο Εργάτη»

και

με σταμάτημα κάθε δουλειάς από την ανθρωπότητα όλη

πέρα για πέρα στον πλανήτη.

25

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Κατά τους δύο τελευταίους αιώνες υπάρχει ανησυχία για τις επιπτώσεις της εργασιακής αυτοματοποίησης στις θέσεις απασχόλησης.
2. Στις βιομηχανοποιημένες χώρες οι εργαζόμενοι πάντα φοβούνται ειδικότερα την επίδραση των νέων τεχνολογιών στις θέσεις εργασίας.
3. Είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι μηχανές μπορούν να αναλάβουν πολλές εργασίες, αλλά περισσότερο ικανός είναι ο άνθρωπος.
4. Οι εργαζόμενοι δεν κινδυνεύουν από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, αν επαν-εκπαιδεύονται διαρκώς στο αντικείμενό τους.

² Σύννεφο σκόνης που σηκώνεται από την κίνηση πολλών ανθρώπων

19478

5. Το πόσο θα οξυνθούν οι κοινωνικές ανισότητες από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών είναι ζήτημα πολιτικής επιλογής.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το περιεχόμενο (μονάδες 4) και ποιος ο δομικός ρόλος των 3 ερωτημάτων (μονάδες 6) στο Κείμενο 1; Για την απάντηση να λάβεις υπόψη σου και τη θέση των ερωτημάτων στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις 2 εξαρτημένες προτάσεις διαφορετικού είδους στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), να τις χαρακτηρίσεις (μονάδες 6) και να προσδιορίσεις τον τρόπο, με τον οποίο υπηρετούν τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου. (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος πρέπει να τιμάται, σύμφωνα με το Κείμενο 2, παράλληλα με τον άγνωστο στρατιώτη, και γιατί; Εσύ ποια στάση τηρείς απέναντι σε μια τέτοια πρόταση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19478-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1 Σ

2 Σ

3 Λ

4 Λ

5 Σ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 1^η παράγραφος – ο πρόλογος – του Κειμένου 1 καταλήγει σε τρία (3) βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με τις συνέπειες της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, με το πρώτο ερώτημα ο αρθρογράφος αναρωτιέται αν πρόκειται να υπάρξουν αρκετές θέσεις εργασίας στο τεχνολογικά εξελιγμένο μέλλον, με το δεύτερο προβληματίζεται σε ποιους τομείς θα βρίσκονται οι θέσεις αυτές, ενώ με το τρίτο θίγει το θέμα των αμοιβών, προκειμένου να αποφευχθεί η έκρηξη της φτώχειας και ο πολλαπλασιασμός των ανισοτήτων.

Ο ρόλος των ερωτημάτων αυτών είναι πολύ σημαντικός, εφόσον δεν αποτελούν απλώς ένα ρητορικό τέχνασμα που θα προσελκύσει την προσοχή του αναγνώστη, αλλά συνιστούν το βασικότερο δομικό χαρακτηριστικό του κειμένου, υπό την έννοια ότι απαντώνται στις επόμενες παραγράφους, και μάλιστα κατ' απόλυτη αντιστοιχία: το πρώτο ερώτημα απαντάται στη δεύτερη παράγραφο, το δεύτερο στην τρίτη και το τρίτο στην τέταρτη. Με άλλα λόγια, στο συγκεκριμένο άρθρο παρατηρείται το εξής δομικό σχήμα: στον πρόλογο ο αρθρογράφος θέτει τα βασικά ζητήματα, τα οποία πρόκειται να επεξεργαστεί,

19478-Λύση

σε μορφή ερωτημάτων, και στη συνέχεια απαντά στο καθένα από αυτά ανά παράγραφο. Μ' αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η συνεκτικότητα (νοηματική αλληλουχία) του κειμένου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 δύο εξαρτημένες προτάσεις διαφορετικού είδους είναι:

- *διότι αφορά ως επί το πλείστον πολιτικές επιλογές* → δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση που εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *διότι*.
- *ότι η δυνατότητα πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες* → δευτερεύουσα ειδική πρόταση που εισάγεται στον λόγο με τον ειδικό σύνδεσμο *ότι* και εξαρτάται από ρήμα δεικτικό (*έδειξαν*).
[αν κάποιος γίνεται πολύ πλούσιος → δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, ολικής αγνοίας, που εισάγεται στον λόγο με το ερωτηματικό *αν* και εξαρτάται από ρηματική έκφραση ερωτηματικής σημασίας (*το ερώτημα – κλειδί δεν είναι*)].

Οι εξαρτημένες αυτές προτάσεις υπηρετούν, καθεμία ανάλογα με το είδος και το περιεχόμενό της, τον πληροφοριακό χαρακτήρα του κειμένου:

- η αιτιολογική πρόταση εξηγεί γιατί το τρίτο από τα ερωτήματα, που θέτει ο αρθρογράφος, είναι και το πιο δύσκολο να απαντηθεί και με αυτόν τον τρόπο εισάγει τον αναγνώστη στο τελευταίο μέρος του κειμένου,
- η ειδική πρόταση συνιστά το απαραίτητο, από νοηματική άποψη, συμπλήρωμα του ρήματος «έδειξαν» και άρα συμβάλλει στην πληρότητα του κειμένου,
- αν επιλεγεί μια από τις δύο πλάγιες ερωτήσεις, μπορεί να τονιστεί ότι αποσαφηνίζει τους προβληματισμούς του αρθρογράφου και εισάγει ομαλά τον αναγνώστη στην τελευταία παράγραφο του κειμένου, στην οποία αναλύονται τα ζητήματα που τίγονται σε καθεμία από αυτές.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο προτείνει ότι, παράλληλα προς την επέτειο μνήμης του άγνωστου στρατιώτη, η οποία έχει θεσπιστεί παγκοσμίως, για να τιμώνται οι πεσόντες των πολέμων (στ. 1-8), χρειάζεται να καθιερωθεί και ένας παρόμοιος εορτασμός με απόδοση τιμών στον άγνωστο εργάτη (στ. 9-12), από όποια πολιτεία του κόσμου και αν προέρχεται (στ. 13). Αυτός ο εορτασμός θα αφιερωθεί στα τεράστια ανώνυμα πλήθη των καθημερινών ανθρώπων (στ. 14), σε όλους όσους περνούν απαρατήρητοι μέσα στη ζωή (στ. 16), γιατί δεν

19478-Λύση

τους προσέχει κανείς (στ. 15) – άρα ούτε οι ισχυροί του κόσμου – και το όνομά τους ούτε καν ακούγεται καθαρά (στ. 17) – με άλλα λόγια δεν γίνονται γνωστοί.

Αυτοί οι άνθρωποι προτείνει το ποιητικό υποκείμενο ότι πρέπει να τιμηθούν με μία τελετή που θα έχει επίσημο χαρακτήρα (στ. 20) και θα περιλαμβάνει ραδιοφωνικό μήνυμα με ειδική αφιέρωση (στ. 21-22) και προσωρινή διακοπή κάθε εργασίας από όλους τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο (στ. 23-25). Μάλιστα, τονίζει ότι η διαδικασία αυτή θα γίνει όχι για λόγους ιδεολογικούς ή ηθικούς, αλλά για το καλό όλων μας (στ. 18-19), με άλλα λόγια, για να ωφεληθούμε, πρακτικά και ουσιαστικά, εμείς οι ανώνυμοι που εργαζόμαστε αθόρυβα, χωρίς να αναγνωρίζεται πάντα – τουλάχιστον όχι όσο πρέπει – το προϊόν του μόχθου μας.

Αναμένεται η συμφωνία του/της μαθητή/-τριας με την πρόταση: τον κόσμο δεν τον κινούν οι ισχυροί – αυτοί παίρνουν μόνο αποφάσεις, πολλές φορές καταστροφικές ή επικίνδυνες – αλλά οι απλοί άνθρωποι του μόχθου, που δεν τους προσέχει κανείς.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Διαδίκτυο και μάθηση

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το άρθρο των Ι. Κεκέ και Η. Μυλωνάκου 2001. «Διαδίκτυο και μάθηση: Οι στρατηγικές για την «πλοήγηση» και η διδακτική τους αξία» που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Επιθεώρηση εκπαιδευτικών θεμάτων» (διασκευή)

Το διαδίκτυο (Internet) αποτελεί ένα από τα νεότερα, δυναμικότερα, αλλά και πιο πολυδιάστατα αποκτήματα της εκπαιδευτικής εργαλειοθήκης. Θεωρείται σήμερα ένα μέσο πλοήγησης σε κάθε πληροφορία που αφορά τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό και μάλιστα μ' ένα τρόπο διερευνητικό και σαφώς αντίθετο με τη μοναδική γνώση του σχολικού βιβλίου.

Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα, βάσει των οποίων μαθητές και εκπαιδευτικοί διευρύνουν την πληροφορία, την ανακαλούν, όποτε τη χρειαστούν και, κυρίως, μπορούν να την ανασύρουν από πολλές πηγές, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, αντίποδας της αυθεντίας και της μοναδικότητας της γνώσης.

Συγκεκριμένα, το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης, γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα, πιο δελεαστική από τη γραφή και την έντυπη εικόνα, επιτρέπει την εξερεύνηση της γνώσης και, τέλος, παρακινεί και στην τυχαία μάθηση μέσα από τα παράθυρα ή τις συναφείς ιστοσελίδες που «ανοίγει» ο ενδιαφερόμενος, για να ψάξει το αντικείμενο που διερευνά. Η έρευνα μάλιστα στους ταξιδιώτες του διαδικτύου καταλήγει στο ότι όσο γενικότερους στόχους θέτει κανείς αρχικά τόσο περισσότερους κόμβους και παράθυρα επισκέπτεται, προκειμένου ν' αποκτήσει μια ιδέα για το αντικείμενο που τον απασχολεί, και άρα τόσο περισσότερο ενημερώνεται για πολλά συναφή αντικείμενα.

Σε κάθε περίπτωση όμως τίθεται επιτακτικά το ζήτημα της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πηγών του διαδικτύου και κατά πόσο το περιβάλλον αυτό εγκυμονεί κινδύνους. Είναι λογικό μέσα σ' έναν απέραντο χάρτη πληροφοριών να εγκλείεται, πέρα από την επικοινωνιακή και τεχνολογική διάσταση, και η εμπορική. Από την άλλη πλευρά, γνωρίζουμε ότι η γνώση δεν ήταν ποτέ ουδέτερη. Η ιδεολογία του φορέα της πάντα

στιγματίζει τη γνώση, μπορεί να συνδέεται με συμφέροντα και να προάγει αυτό που η κάθε κυρίαρχη ομάδα ή τάξη θεωρεί «σωστό».

Σε αυτό το περιβάλλον προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές, για να προφυλαχθούμε από κάθε είδους διαδικτυακή πληροφορία που δεν πληροί τα κριτήρια της ευπρέπειας και της έγκυρης καταχώρησης. Ειδικά οι μαθητές θα πρέπει, με την αρωγή και την υποστήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος, να καλλιεργήσουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τη χρήσιμη από την άχρηστη ή την επιβλαβή γνώση (π.χ. ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών, κρίνοντας τυχόν επιχειρήματα που περιέχουν κ.λπ.). Τελικά, προστίθεται ένα νέο και ενδιαφέρον ζήτημα στην εκπαιδευτική διαδικασία: η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος για τη λειτουργική σχέση της μάθησης με το συνεχώς εξελισσόμενο γνωστικό περιβάλλον του διαδικτύου.

Κείμενο 2

Ο Στάθης ακούει ραδιόφωνο

Το κείμενο αποτελεί την αρχή του κεφαλαίου XVIII (=18) από το σπονδυλωτό μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου (1943- _) «Ελαφρά Ελληνικά Τραγούδια» (Αθήνα 2018,, εκδ. Μεταίχμιο).

Στο αριστερό πλάι του ραδιοφώνου έχει ένα μεγάλο, στρογγυλό κουμπί με περιφέρεια οδοντωτή και ένα μικρό βούλιαγμα στην κυρτή του επιφάνεια, υποδοχή για το δάχτυλο που βοηθά στο γύρισμα. Με αυτό διαλέγεις σταθμό. Στα μεσαία. Η παλιά, προπολεμική συσκευή είναι από λουστραρισμένο ξύλο με νερά , η πρόσοψή της από υφαντό διακοσμημένο με χρυσοκλωστή, που αφήνει να διαγράφεται το κυλινδρικό σχήμα του μεγαφώνου και βουλιάζει στην πίεση του δακτύλου. Το φωτισμένο καντράν έχει αμέτρητα ονόματα πόλεων από όλο τον κόσμο, όπου μπορείς να σταματήσεις τη βελόνα και να ακούσεις τη μουσική και τις άγνωστες γλώσσες των εκφωνητών. Ο Στάθης, που περνά πολλές ώρες μπρος στο ραδιόφωνο, αφήνει τον επιλογέα στα μεσαία και στέλνει τη βελόνα από τη μια γνωστή «διεύθυνση» στην άλλη: στο Εθνικό Πρόγραμμα και στο Ενόπλων Δυνάμεων. Ξέρει όλα τα ελαφρά ελληνικά τραγούδια που παίζουν και κάμποσα ξένα, και μαθαίνει να ξεχωρίζει τα όργανα της ορχήστρας. Κάποια από τα λόγια τα μαθαίνει στρεβλά, παρακούοντας τη φωνή του τραγουδιστή, και τα κρατά λάθος η μνήμη του, πάντως καμιά σημασία δεν έχει, το τραγούδι είναι τραγούδι και αν ο Στάθης ακούει να λένε για «μάτια με μπλε φαρίδες», διόλου δεν τον απασχολεί τι να 'ναι οι φαρίδες αυτές τις οποίες ποτέ ξανά δεν έχει ακούσει ή τι να είναι η μυστηριώδης «μαρπαγέρα» που έχει

19479

απομείνει στη μνήμη της ακοής του με τη φωνή της Δανάης ή της Σοφίας Βέμπο ή καν της Στέλλας Γκρέκα¹.

Τα απογεύματα, καθώς το φως στην τραπεζαρία λιγοστεύει και οι ανταύγειες της δύσης πάνω από τις χαμηλές κεραμοσκεπές των σπιτιών στη γωνία με τη Φειδίου γράφουν με χρώματα τη μετάβαση από τη μέρα στη νύχτα, συχνά μπλέκει στη μουσική κάποια εξωτική φωνή από σταθμό αραβικό, που επιμένει να μιλά ακατάπαυστα, συνοδεύοντας τα τραγούδια ή τις περιπέτειες των παιδικών ηρώων στην εκπομπή της Θείας Λένας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις τις δυνατότητες και τους κινδύνους που συνεπάγεται η εμπλοκή του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο η 2^η παράγραφος συνδέεται, νοηματικά και γλωσσικά, με την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις τα ακόλουθα αποσπάσματα του Κειμένου 1, αρχίζοντας με τον τρόπο που προτείνεται σε κάθε περίπτωση και φροντίζοντας, ώστε το νόημα να παραμείνει το ίδιο:

1) Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα.

Τα πολυμέσα ... (μονάδες 2)

2) Το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα.

Στο διαδίκτυο λόγω (μονάδες 4)

3) ... προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές

.... προβάλλει ως ανάγκη η ... (μονάδες 3)

¹ Δημοφιλείς τραγουδίστριες της δεκαετίας του 1950.

19479

4) ... ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών ...

με ... (μονάδες 3)

5) η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος...

το ότι ... (μονάδες 3)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι προσφέρει στον ήρωα του Κειμένου 2 η ακρόαση εκπομπών στο ραδιόφωνο; Πώς ερμηνεύεις εσύ τη σχέση που αναπτύσσει το παιδί με το ραδιόφωνο; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αξιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19479-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση βρίσκεται στην 3^η και την 4^η παράγραφο του Κειμένου 1:

Το διαδίκτυο προσφέρει δυνατότητες που σχετίζονται με εναλλακτικές μορφές μάθησης:

- προβολή εικόνων που δελεάζουν·
- περιθώριο για εξερεύνηση της γνώσης·
- παρακίνηση στην τυχαία μάθηση·
- ενημέρωση για συναφή αντικείμενα, ανάλογα με το εύρος της πλοήγησης.

Από την άλλη μεριά, εμπερικλείει κινδύνους, εφόσον

- περιλαμβάνει και την εμπορική διάσταση όσων προβάλλει, όχι μόνο την επικοινωνιακή και τεχνολογική·
- η γνώση που περιέχει είναι ιδεολογικά χρωματισμένη και μπορεί να συνδέεται με κυρίαρχα συμφέροντα ή αντιλήψεις.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2^η παράγραφο οι συγγραφείς υποστηρίζουν τη γενική θέση ότι τα πολυμέσα διαθέτουν πολλά μαθησιακά και διδακτικά πλεονεκτήματα· με τα πλεονεκτήματα αυτά μαθητές και εκπαιδευτικοί αποκτούν συγκεκριμένες δυνατότητες (*διεύρυνση, επιλεκτική ανάκληση και ανάσυρση της πληροφορίας*), οι οποίες, με τη σειρά τους, οδηγούν προς την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης που αντιτίθεται στην αυθεντία και τη μοναδικότητα της γνώσης. Στη συνέχεια, στην 3^η παράγραφο οι συγγραφείς παρουσιάζουν αναλυτικά ποια είναι τα πλεονεκτήματα αυτά και τα αιτιολογούν – μάλιστα, τα εντοπίζουν στο διαδίκτυο και τα συνδέουν με τις εναλλακτικές μορφές μάθησης. Με τη χρήση του κειμενικού δείκτη / της

19479-Λύση

συνδυαζόμενης λέξης «συγκεκριμένα» δείχνουν στον αναγνώστη ότι η προηγούμενη γενική θέση τώρα θα εξειδικευτεί με συγκεκριμένες αναφορές. Άρα, οι δύο παράγραφοι (2^η και 3^η) συνδέονται νοηματικά μεταξύ τους με βάση το σχήμα: *γενική θέση – αποτέλεσμα – συγκεκριμένες αναφορές που τεκμηριώνουν και αιτιολογούν τη γενική θέση και το αποτέλεσμα*, πράγμα το οποίο αποτυπώνεται και γλωσσικά με τον δείκτη «συγκεκριμένα».

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Οι μετασχηματισμοί έχουν ως ακολούθως:

1) Μια σωρεία πλεονεκτημάτων χαρακτηρίζουν τα πολυμέσα.

Τα πολυμέσα χαρακτηρίζονται από μια σωρεία πλεονεκτημάτων.

2) Το διαδίκτυο προσφέρει εναλλακτικές μορφές μάθησης γιατί προβάλλει την εικονική πραγματικότητα.

Στο διαδίκτυο προσφέρονται εναλλακτικές μορφές μάθησης λόγω προβολής της εικονικής πραγματικότητας.

3) ... προβάλλει ως ανάγκη να διαμορφώσουμε κατάλληλες στάσεις και συμπεριφορές

Προβάλλει ως ανάγκη η διαμόρφωση κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών.

4) ... ελέγχοντας τις πηγές και τους φορείς των πληροφοριών ...

...με τον έλεγχο των πηγών και των φορέων των πληροφοριών...

5) η ευθύνη των φορέων του εκπαιδευτικού συστήματος...

Το ότι ευθύνονται οι φορείς του εκπαιδευτικού συστήματος...

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ελαφρά Ελληνικά Τραγούδια» ο αφηγητής παρουσιάζει τον ήρωα να ασχολείται με το αγαπημένο του μέσο εκτόνωσης και ψυχαγωγίας, το ραδιόφωνο. Ο Στάθης πρώτα – πρώτα αξιοποιεί τη δυνατότητα του ραδιοφώνου να έχει περισσότερους του ενός «σταθμούς», τους οποίους και απολαμβάνει («Ο Στάθης, που περνά πολλές ώρες ... *Ενόπλων Δυνάμεων*»). Ακούει κυρίως μουσικές εκπομπές και γνωρίζει όλα τα ελληνικά τραγούδια της εποχής και πολλά ξένα («Ξέρει όλα ... *όργανα της ορχήστρας*»), άρα το ραδιόφωνο αποτελεί γι' αυτόν μια βασική μορφή διασκέδασης. Ο αφηγητής επισημαίνει ότι ο μικρός ήρωας δεν διακρίνει πάντοτε καθαρά τα λόγια των τραγουδιών και κάποτε τα απομνημονεύει λανθασμένα («*Κάποια από τα λόγια ... Στέλλας Γκρέκα*»), αλλά αυτό καμία σημασία δεν έχει διότι «το τραγούδι είναι

19479-Λύση

τραγουδι», δηλαδή οι εκπομπές του ραδιοφώνου αποτελούν για τον Στάθη απόδραση από τη ρουτίνα, ταξίδι στο όνειρο και φυγή από τα καθημερινά. Μερικές φορές οι σταθμοί μπλέκονται μεταξύ τους ή ξένοι σταθμοί κάνουν παράσιτα στους ελληνικούς, και έτσι η αγαπημένη εκπομπή των παιδιών εκείνης της εποχής («στην εκπομπή της Θείας Λένας») ακούγεται μαζί με φωνές εξωτικές και άγνωστες γλώσσες («συχνά μπλέκει στη μουσική ... τις περιπέτειες των παιδικών ηρώων»). Ο αφηγητής δεν αναφέρει ότι κάτι τέτοιο ενοχλεί τον Στάθη · αντιθέτως, μάλλον αποτελεί ένα ακόμη παράθυρο στον κόσμο που ανοίγεται στη φαντασία του μέσω του ραδιοφώνου.

Άρα, ο μικρός ήρωας αναπτύσσει στενότερη σχέση με το ραδιόφωνο: κινητοποιεί τη φαντασία του, περνά τον ελεύθερο χρόνο του, διασκεδάζει, ψυχαγωγείται, γνωρίζει τον κόσμο μέσα από τα ονόματα των πόλεων στο καντράν και τις άγνωστες γλώσσες που φτάνουν στο αφτί του. Το ραδιόφωνο εκείνης της εποχής μοιάζει, τηρουμένων των αναλογιών, με το σημερινό διαδίκτυο, πράγμα που αποδεικνύεται και από τον κειμενικό δείκτη «διεύθυνση». Το πόσο σημαντικό είναι για το μικρό παιδί – και γενικά για τους ανθρώπους της εποχής – προκύπτει και από την εξονυχιστική περιγραφή του επίπλου του ραδιοφώνου στην αρχή του αποσπάσματος («Στο αριστερό πλάι άγνωστες γλώσσες των εκφωνητών»): πρόκειται για κάτι πολύτιμο, τεχνολογικά εξελιγμένο που αποτελεί, ταυτόχρονα, και στοιχείο διακόσμησης για το σπίτι.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον – επιπτώσεις και τρόποι χειρισμού από τους γονείς.

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Ευαγγελίας Χατζημιχαήλ, Ψυχολόγου του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά. Αναρτήθηκε στις 18-02-2020 στον ιστότοπο του Δήμου Ρόδου: <https://www.rhodes.gr> (διασκευή).

Ο ρατσισμός αντιπροσωπεύει την τάση των ανθρώπων να εντάσσονται σε ομάδες και, κατ' επέκταση, να διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι από το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ικανότητες κλπ. . Υπό την έννοια αυτή ο όρος ρατσισμός αναφέρεται στα λόγια, στις πράξεις, τις συμπεριφορές (από πρόθεση ή όχι) εκ μέρους μιας μερίδας ανθρώπων εναντίον όσων είναι «διαφορετικοί».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και τους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις, που αποτελούν καθρέφτη της κοινωνίας, διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον. Σε όλα τα δημόσια σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα **έθιμα**, τις ειδικές ικανότητες, τις **μαθησιακές** δυσκολίες κλπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε πολλές περιπτώσεις, μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός **εκφράζεται** με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία.

Οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις του ρατσισμού είναι αναρίθμητες και πλήττουν όλες τις πλευρές ανεξαιρέτως. Στο σχολικό περιβάλλον το παιδί – θύμα κλείνεται στον εαυτό του και γίνεται καχύποπτο και εσωστρεφές, χάνοντας με τον τρόπο αυτό το αίσθημα της αυτοεκτίμησης. Από τους άλλους **βιώνει** χλευασμό, εμπαιγμό και επαγγελματικό αποκλεισμό αργότερα, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες αναγκάζεται να διακόψει τη φοίτησή του στο σχολείο. Γενικά, ο ρατσισμός προάγει τον σχολικό εκφοβισμό, τη βία και την εγκληματικότητα, μέσα στην τάξη και έξω από αυτήν.

Μετά απ' όλα αυτά το ερώτημα που τίθεται είναι πώς μπορούν οι γονείς **να καλλιεργήσουν** στα παιδιά τους μια πιο ανοικτή στάση απέναντι στη διαφορετικότητα. Απλή απάντηση δεν υπάρχει, πρέπει να θυμόμαστε, ωστόσο, ότι οι γονείς αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα παιδιά τους, ό,τι ηλικία και αν έχουν αυτά. Άρα, οφείλουν

19481

να αποφεύγουν τις ταμπέλες και τους χαρακτηρισμούς προς τους άλλους, συμπεριφερόμενοι πάντοτε με σεβασμό και ευγένεια απέναντι σε όλους. [...]

Κείμενο 2

[Το σκισμένο κασκόλ]

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Fredrik Backman «Η γιαγιά μου σας χαιρετά και ζητάει συγγνώμη», σε μετάφραση Γ. Μαθόπουλου (Αθήνα 2017, εκδ. Κέδρος). Ηρωίδα είναι η Έλσα, ένα κορίτσι 8 ετών, και η γιαγιά της που πάσχει από καρκίνο.

Όταν στέκονται έξω, στο πεζοδρόμιο, περιμένοντας τη μαμά της Έλσας, η Έλσα αγγίζει το κασκόλ της στο σημείο που έχει σκιστεί. Η Έλσα προσπαθεί να μην κλάψει. Δεν τα καταφέρνει και πολύ καλά.

«Α, η μαμά σου μπορεί να το μαντάρει», λέει η γιαγιά προσπαθώντας ν' ακούγεται χαρωπή και τη χτυπά ελαφρά με τη γροθιά της στον ώμο.

Η Έλσα σηκώνει το βλέμμα της και δείχνει ανήσυχη. Η γιαγιά κουνάει συνεσταλμένα το κεφάλι, παίρνει σοβαρό ύφος και χαμηλώνει τη φωνή της.

«Α, μπορούμε να ... ξέρεις. Να πούμε στη μαμά σου πως το κασκόλ σκίστηκε όταν προσπάθησες να με εμποδίσεις να σκαρφαλώσω στον φράχτη και να μπω εκεί που βρίσκονταν οι πίθηκοι».

Η Έλσα γνέφει καταφατικά και χαϊδεύει ξανά το κασκόλ της. Δεν σκίστηκε όταν η γιαγιά σκαρφάλωνε στον φράχτη. Σκίστηκε στο σχολείο, όταν τρία μεγαλύτερα κορίτσια, που μισούν την Έλσα, χωρίς η Έλσα να ξέρει τον λόγο, την έπιασαν έξω από την τραπεζαρία, τη χτύπησαν, της έσκισαν το κασκόλ και το έριξαν στη λεκάνη μιας τουαλέτας. Τα χλευαστικά γέλια τους αντηχούν μέσα στο κεφάλι της.

Η γιαγιά παρατηρεί το βλέμμα της εγγονής της, σκύβει προς το μέρος της και της ψιθυρίζει εμπιστευτικά στη μυστική γλώσσα:

«Μια ωραία μέρα θα πάρουμε μαζί μας στη Μιάμας¹ αυτά τα ηλίθια παλιοκόριτσα και θα τα ρίξουμε στα λιοντάρια!»

Η Έλσα σκουπίζει τα μάτια της με την ανάστροφη του χεριού της, χαμογελάει αχνά και της λέει ψιθυριστά:

«Γιαγιά, δεν είμαι χαζή. Ξέρω ότι τα έκανες όλα αυτά απόψε για να ξεχάσω ό,τι συνέβη στο σχολείο.»

¹ Φανταστική χώρα που έχουν επινοήσει η Έλσα με τη γιαγιά της και πλάθουν συνεχώς ιστορίες και παραμύθια σχετικά με αυτή.

19481

Η γιαγιά κλοτσάει κάτι χαλίκια στο πεζοδρόμιο και ξεροβήχει.

«Εε ... αφού ξέρεις. Είσαι το μοναδικό μου εγγόνι. Δεν ήθελα να θυμάσαι αυτή τη μέρα που σου έσκισαν το κασκόλ. Κι έτσι σκέφτηκα πως θα μπορούσες να τη θυμάσαι σαν τη μέρα που η γιαγιά σου μπήκε παράνομα σε έναν ζωολογικό κήπο ...»

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η Έλσα.

«Και το έσκασε από ένα νοσοκομείο», λέει γελώντας η γιαγιά. [...]

«Σ' ευχαριστώ, γιαγιά», λέει η Έλσα και ακουμπά το κεφάλι της στο μπράτσο της γιαγιάς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 50-60 λέξεις ποιες είναι οι επιπτώσεις του ρατσισμού στο σχολικό περιβάλλον και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο από την πλευρά των γονέων, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η 1^η παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 5) και γιατί επιλέγει τον τρόπο αυτό η αρθρογράφος (μονάδες 5); Στην απάντησή να λάβεις υπόψη σου και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Να γράψεις στο απαντητικό φύλλο 3 ομόρριζα (παράγωγα ή / και σύνθετα) για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου. Κοίταξε και το παράδειγμα:

Παράδειγμα: πράξεις → πράττω, πρακτικός, άπρακτος

1. έθιμα
2. μαθησιακές
3. εκφράζεται
4. βιώνει
5. να καλλιεργήσουν

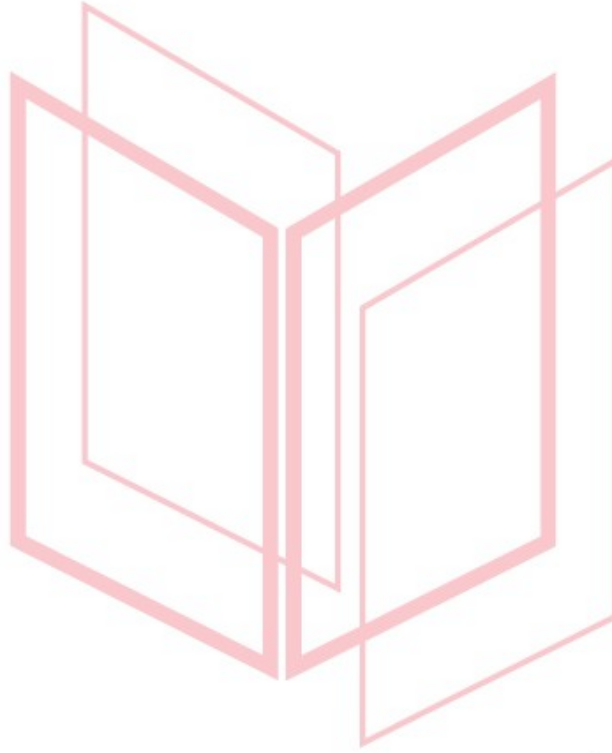
Μονάδες 15

19481

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς εξηγείται η στάση της γιαγιάς στο Κείμενο 2 και ποιον αντίκτυπο έχει στη μικρή Έλσα; Εσύ θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο ή όχι και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19481-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση βρίσκεται στην 3^η και την 4^η παράγραφο του κειμένου 1.

Στο σχολικό περιβάλλον ο ρατσισμός οδηγεί

- τα θύματα στην καχυποψία και την εσωστρέφεια και, κατά συνέπεια, στην απώλεια της αυτοεκτίμησης ·
- τους άλλους στον χλευασμό και τον εμπαιγμό των θυμάτων·
- τη σχολική κοινότητα στον εκφοβισμό, τη βία και την εγκληματικότητα.

Από την πλευρά τους, οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην άμβλυνση του φαινομένου του ρατσισμού, αν

- αποφεύγουν οι ίδιοι τις κατηγοριοποιήσεις και τους χαρακτηρισμούς προς τους άλλους ·
- συμπεριφέρονται με σεβασμό και ευγένεια προς όλους.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο τρόπος ανάπτυξης της 1^{ης} παραγράφου είναι ο ορισμός. Ορίζεται, συγκεκριμένα, η έννοια του ρατσισμού, και μάλιστα με τρόπο πλήρη: πρώτα αναφέρεται τι αντιπροσωπεύει το φαινόμενο, από άποψη ψυχολογική, και στη συνέχεια εκτίθεται η φύση και η εκδήλωσή του. [Ειδικότερα, η οριστέα έννοια (ρατσισμός) εντάσσεται στην τάση των ανθρώπων να σχηματίζουν ομάδες, με κριτήριο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (προσεχές γένος), και εκδηλώνεται ως λόγια, πράξεις και συμπεριφορές μίας ανθρώπινης ομάδας εις βάρος των «διαφορετικών» (ειδοποιός διαφορά)].

Η επιλογή του ορισμού από την πλευρά της αρθρογράφου είναι εύστοχη, εφόσον πρόκειται για τον πρόλογο του κειμένου: στην αρχή χρειάζεται να αποσαφηνιστεί η

19481-Λύση

κεντρική έννοια, προκειμένου στη συνέχεια να περιγραφούν οι εκδηλώσεις του φαινομένου στο σχολικό περιβάλλον, να καταγραφούν οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις του και να προταθούν τρόποι αντιμετώπισης από τους γονείς. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η νοηματική αλληλουχία, η συνεκτικότητα του κειμένου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα προτεινόμενα ομόρριζα (παράγωγα ή / και σύνθετα) για την καθεμία από τις προτεινόμενες λέξεις του κειμένου έχουν ως ακολούθως:

1. έθιμα → εθισμός, εθιστικός, εθίζω.
2. μαθησιακές → μαθαίνω, μάθηση, αμάθητος.
3. εκφράζεται → έκφραση, εκφραστικός, ανέκφραστος.
4. βιώνει → βίος, βιοτικός, αβίωτος.
5. να καλλιεργήσουν → καλλιέργεια, ακαλλιέργητος, καλλιεργήσιμος.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Backman περιλαμβάνει έναν διάλογο ανάμεσα στη μικρή Έλσα και τη γιαγιά της, μέσα από τον οποίο εξηγούνται γεγονότα και καταστάσεις.

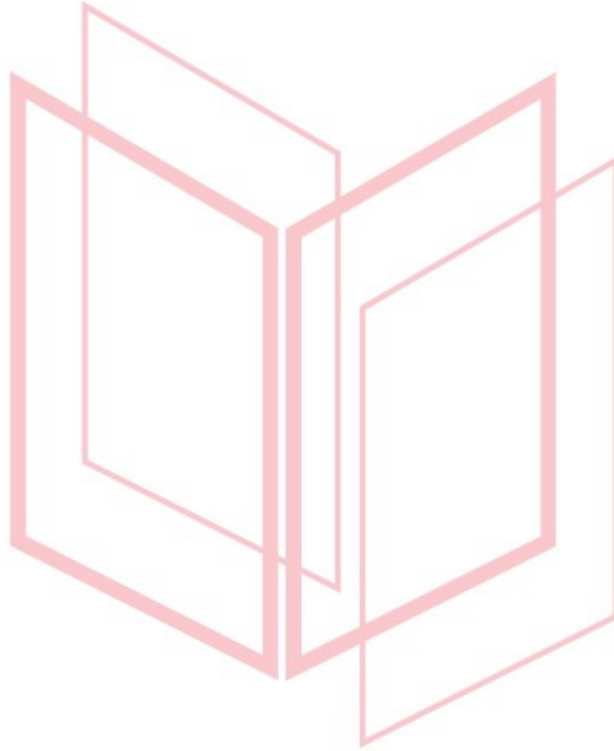
Ο αναγνώστης πληροφορείται ότι τη μέρα εκείνη η γιαγιά έκανε δύο ατοπήματα – τα οποία περισσότερο ως «σκανταλιές» μπορούν να χαρακτηριστούν – για να προκαλέσει τον αναγκαίο περισπασμό, ώστε η εγγονή της να μη θυμάται το περιστατικό σχολικού εκφοβισμού, του οποίου υπήρξε θύμα το ίδιο πρωί στο σχολείο. Πιο συγκεκριμένα, ο αναγνώστης μαθαίνει, με πρωθύστερη σειρά, ότι η γιαγιά το έσκασε από το νοσοκομείο («Και το έσκασε ... γελώντας η γιαγιά»), στο οποίο προφανώς νοσηλευόταν, και μπήκε παράνομα σε έναν ζωολογικό κήπο («Κι έτσι σκέφτηκα ... κήπο») και μάλιστα στο κλουβί των πιθήκων («Α, μπορούμε να ... οι πίθηκοι»)! Ο στόχος ήταν να ξεχάσει η Έλσα την αναίτια επίθεση που δέχτηκε στο σχολείο από τρία μεγαλύτερα κορίτσια που τη χτύπησαν και έσκισαν το κασκόλ της («Σκίστηκε στο σχολείο ... στο κεφάλι της»). Πρόθεσή της είναι να απαλύνει τον ψυχικό πόνο της εγγονής της, μεταθέτοντας το σημείο εστίασης της σκέψης και της προσοχής και καλύπτοντας τις τραυματικές αναμνήσεις με αντίστοιχες αστείες και ανακουφιστικές.

Οπωσδήποτε η στάση της γιαγιάς φέρνει αποτέλεσμα, εφόσον το πικραμένο παιδί, που έκλαιγε στην αρχή της σκηνής («Η Έλσα προσπαθεί ... και πολύ καλά»), γελά τώρα

19481-Λύση

ανακουφισμένο («λέει γελώντας η Έλσα») και ευχαριστεί τη γιαγιά («Σ' ευχαριστώ ... της γιαγιάς»).

Ως προς το ερώτημα αν ο καθένας από εμάς θα αντιδρούσε με τον ίδιο τρόπο ή όχι, η απάντηση είναι ελεύθερη. Ωστόσο, θα πρέπει να αναρωτηθούμε: το ζητούμενο είναι να καλύπτουμε το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, παρηγορώντας τα θύματα, ή να το αντιμετωπίσουμε;

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19576

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η μνήμη και η σιωπή

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 29.01.2022.

Η επίσκεψη σε μουσείο αφιερωμένο στο Ολοκαύτωμα, λ.χ. της Θεσσαλονίκης, σε συγκλονίζει. Φτάνει την αντοχή σου στα όριά της και σε κάνει να ντρέπεσαι που ανήκεις στο ίδιο είδος με τους ναζί. Μπορούμε λοιπόν να φανταστούμε, αλλά μόνο μέχρι ενός σημείου, ποια μαύρη τρύπα απείλησε να καταπιεί τους στρατιώτες των Συμμάχων που απελευθέρωσαν τα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης ανθρώπων, που θεωρητικοποιήθηκε ρατσιστικά, οργανώθηκε επιστημονικά και εφαρμόστηκε εργοστασιακά. Η μαύρη τρύπα μιας οργής που σε παραλύει και σε αποσβολώνει. Αλλά και του πανικού μπροστά στα εγκλήματα που είναι ικανή να διαπράξει η δίποδη κορωνίδα της φύσης.

Όσες μαρτυρίες και μελετήματα κι αν διαβάσεις, όσα ντοκιμαντέρ κι αν δεις, πάντα δεν θα καταλαβαίνεις πώς έγινε εφικτό το αδιανόητο: η εξάλειψη εκατομμυρίων «παρασίτων». Ο αφανισμός –με όπλο την πείνα, τα κρεματόρια, τις εκτελέσεις, τα βασανιστήρια και τα πειράματα– ανθρώπων που έτυχε να γεννηθούν Εβραίοι, Τσιγγάνοι, Σλάβοι, ανάπηροι. Ή να είναι αντιστασιακοί ή ομοφυλόφιλοι. Στην πραγματικότητα, δεν καταλαβαίνεις επειδή αρνείσαι να καταλάβεις. Και αρνείσαι, επειδή φοβάσαι ότι, αν εντάξεις την απόλυτη Ύβρι σε σχήματα εξηγητικά, θα σχετικοποιήσεις τη φρικαλέα σημασία της. Σαν να αναγκάζεις το ουρλιαχτό να αρθρωθεί σε τυπική φρασούλα. Ή να σβήσει χωρίς καν να ακουστεί. Μετά τον πόλεμο η σιωπή πήρε πολλές μορφές. Σώπασαν βέβαια οι εγκληματίες, όσοι «εκτελούσαν εντολές» και «δεν ήξεραν τίποτε». Αλλάξαν όνομα και πόλη, ξαναπαντρεύτηκαν, ξαναπήγαν στην εκκλησία, ξανάγιναν ευυπόληπτοι πολίτες. Κι ως ήταν ανάμεσά τους και βασανιστές, εκτελεστές, υπεύθυνοι κρεματόριων, πειραματιστές γιατροί, διαλογείς της προς εξάλειψη μάζας: ποιος θα εκτελεστεί αμέσως, ποιος θα ζήσει, για να δουλέψει μέχρι να πεθάνει.

Σώπασαν και οι νικητές Σύμμαχοι. Χρειάζονταν επιστήμονες για το εξοπλιστικό τους πρόγραμμα, κι ως ήταν και ναζί, ή «μπιστικούς» για τον νέο πόλεμο, ψυχρό τώρα, που δεν άργησε να ξεσπάσει. Ο Κουρτ Βαλντχάιμ, που κατηγορήθηκε ως εμπνευστής του σχεδίου αφανισμού των Γιαννιωτοεβραίων, έφτασε να γίνει γενικός γραμματέας του ΟΗΕ.

Σώπασαν όμως και πολλοί επιζώντες. Άντεξαν τα μαρτύριά τους στα στρατόπεδα, αλλά τους συνέθλιβε το βάρος της μαρτυρίας τους, που άλλωστε για χρόνια δεν γινόταν πιστευτή. Η μνήμη τους φύλασσε τα πάντα, δεν ήθελαν εντούτοις να αφηγούνται όσα υπέστησαν από άλλους ανθρώπους. Εάν αυτοί ήταν άνθρωποι...

Κείμενο 2

Ένας απλός Εβραίος, Θεσσαλονικιός

Το ποίημα έχει γραφεί από την κ. Χρύσα Ντερλίκη και έχει μελοποιηθεί σε τραγούδι από τους μαθητές του 3^{ου} ΓΕΛ Καλαμαριάς Ηλιόπουλο Ισαάκ, Καρακάση Νικολέττα, Κίκα Γεώργιο το 2017, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ολοκαυτώματος.

Περνοούν οι μέρες, μα ελπίδα καμιά
Περνοούν βαγόνια στη σειρά.
Μέσα τους κρύβουν ψυχές και κορμιά
άγουρα νιάτα, χιονισμένα γηρατειά.

Φεύγει το γνώριμο της χώρας μου τοπίο
και εγώ στο βαγόνι, σαν θηρίο!
Σκέφτομαι το σπιτάκι μου,
το καλντερίμι, το δρομάκι μου.

Ψάχνω τρόπο για να κρατήσω,
να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω
στον τρόπο που με περιμένει
στο αύριο που με πεθαίνει ...

Απόγονος μιας γενιάς καταραμένης,
κόκκινο πανί μιας φυλής τρελαμένης.
Ένας νέος άνθρωπος απλός,
Εβραίος, Θεσσαλονικιός.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Και ενώ ο καπνός του τρένου που με μεταφέρει
στο Άουσβιτς
είναι σαν λιβάνι τον ουρανό που θυμιατίζει,
η ψυχή μου σαν πουλί ελεύθερο
γύρω από τον Λευκό Πύργο πεταρίζει.

Η αύρα του Θερμαϊκού μ' ανακουφίζει
και ο ήχος του κύματος γλυκά με νανουρίζει.

19576

Η μυρωδιά του αγιοκλήματος της αυλής μου
με μεθάει
στον ουρανό ψηλά με πάει...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γιατί ο συντάκτης νιώθει συγκλονισμένος στο Κείμενο 1; Να συνοψίσεις τα συναισθήματά του και τις σκέψεις του σε 60-70 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 μπορεί να χωριστεί σε δύο επιμέρους παραγράφους. Αφού κάνεις τον διαχωρισμό (μονάδες 6), να βάλεις έναν ταιριαστό πλαγιότιτλο σε κάθε επιμέρους μικρότερη παράγραφο που δημιουργήσες (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 χρησιμοποιούνται τρία ρηματικά πρόσωπα. Να τεκμηριώσεις αυτή τη διαπίστωση με παραπομπές από το κείμενο (μονάδες 9) και να αναφέρεις τη σκοπιμότητα χρήσης τους από τον συντάκτη του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια συναισθήματα βιώνει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Πώς νιώθεις εσύ διαβάζοντας το; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

19576-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης, με αφορμή την επίσκεψή του στο Μουσείο Ολοκαυτώματος, νιώθει να συγκλονίζεται επειδή:

- Νιώθει απέραντη ντροπή και θυμό που αυτοί οι άνθρωποι (Ναζί) ανήκουν στο ανθρώπινο είδος.
- Δεν μπορεί να κατανοήσει πώς έφτασαν στο σημείο να διαπράξουν τέτοια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.
- Νιώθει οργή, επειδή κάποιοι βασανιστές και δολοφόνοι αξιοποιήθηκαν αργότερα ως τεχνικοί σύμβουλοι καλυπτόμενοι από τη συνενοχή της διεθνούς κοινότητας και τη σιωπή των θυμάτων.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος θα μπορούσε να διαχωριστεί σε δύο μικρότερες, ανάλογα με τα νοήματα που εμπεριέχονται σ' αυτήν. Συγκεκριμένα:

- Πρώτη επιμέρους παράγραφος: «Όσες μαρτυρίες και μελετήματα ... ή να σβήσει χωρίς καν να ακουστεί.»

- Πλαγιότιτλος 1^{ης} παραγράφου: Η αδυναμία συνειδητοποίησης της φρίκης από τη μαζική εξάλειψη τόσων ανθρώπων λόγω της διαφορετικότητάς τους.

- Δεύτερη επιμέρους παράγραφος: «Μετά τον πόλεμο ... μέχρι να πεθάνει.»

- Πλαγιότιτλος 2^{ης} παραγράφου: Η σιωπή και η συγκάλυψη των δολοφόνων μετά τον πόλεμο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- **Β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο**: «αν διαβάσεις... δεν θα καταλαβαίνεις... αρνείσαι... φοβάσαι...». Το β΄ ενικό χρησιμοποιείται για να δώσει διαλογικό τόνο στο κείμενο,

19576-Λύση

καθώς ο συντάκτης του είναι σαν να κάνει έναν διάλογο με τον εαυτό του ή με καθένα από τους αναγνώστες του, στην προσπάθειά του να συλλάβει τη φρίκη που βιώνει μπροστά στην ανθρώπινη θηριωδία του Ναζισμού. Προσθέτει ζεστασιά και οικειότητα στο κείμενο, το οποίο έτσι ευαισθητοποιεί και προβληματίζει τον καθένα μας.

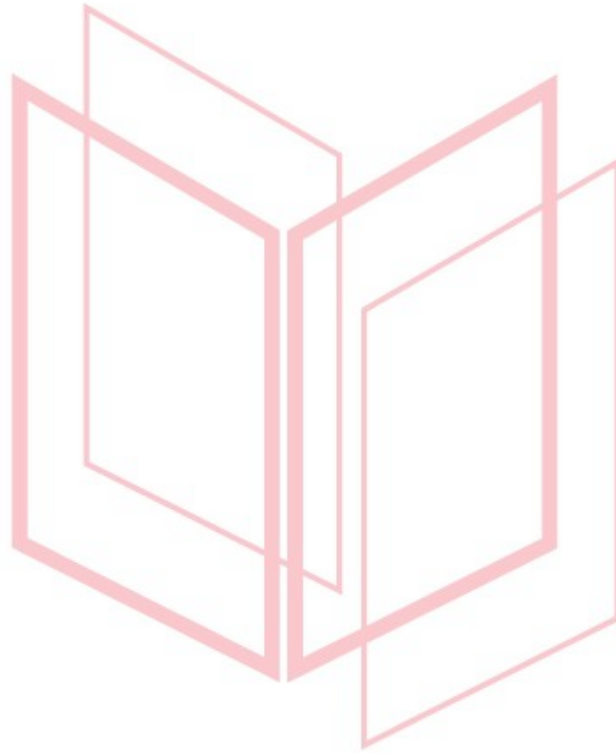
- **Α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο:** «μπορούμε να φανταστούμε...». Με το α΄ πληθυντικό πρόσωπο ο συντάκτης τοποθετεί την ανθρώπινη κοινότητα προ των ευθυνών της και επιθυμεί να δηλώσει την οικουμενικότητα και την καθολικότητα της αποκήρυξης που οφείλουν να έχουν τέτοιες αποτρόπαιες πράξεις για όλους.
- **Γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο:** «άλλαξαν... ξαναπήγαν εκκλησία... σώπασαν οι νικητές...». Με το γ΄ πληθυντικό ο συντάκτης περιγράφει αντικειμενικά τις ποικίλες αντιδράσεις κάποιων ανθρώπων μετά τον πόλεμο, όταν κάποιοι από τους δολοφόνους έγιναν ευσπόλητοι πολίτες, χωρίς τιμωρία ή κάποιες από τις χώρες που τους νίκησαν «βολικά» τους χρησιμοποίησαν ή τα θύματα σίωπησαν με ενοχή. Έτσι αποδίδεται στο κείμενο ως μια αντικειμενική πραγματικότητα η ευθύνη που έχουν όλοι αυτοί που ως συνένοχοι δεν απέδωσαν δικαιοσύνη για το μεγάλο ανθρωπιστικό έγκλημα που συντελέστηκε με τον Ναζισμό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τα συναισθήματα ενός από τους χιλιάδες Εβραίους που οδηγήθηκαν από τη Θεσσαλονίκη στα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης κατά την περίοδο του Ναζισμού, με τρόπο προσωπικό μιλώντας σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. Το ποίημα έτσι αποτελεί μια κατάθεση ψυχής, καθώς ο ήρωας βιώνει την απομάκρυνση από τον οικείο χώρο της πατρίδας του, της Θεσσαλονίκης. Η απελπισία «περνούν οι μέρες ... ελπίδα καμιά», η απόγνωση, η ανημποριά αποτυπώνονται στο ποίημα με γλαφυρές εικόνες και την παρομοίωση του εαυτού του με θηρίο στο βαγόνι του τρένου. Ο τρόμος και η φρίκη τον καταλαμβάνει για όσα πρόκειται να του συμβούν «να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω, στον τρόπο που με περιμένει» και ο μόνος τρόπος να αντιπαλέψει τα φρικτά συναισθήματα είναι η αναπόληση της γειτονιάς και του σπιτιού του «σκέφτομαι το σπιτάκι μου... το δρομάκι μου... η μυρωδιά του αγιοκλήματος». Νιώθει μια στιγμιαία ανακούφιση και ηρεμία, όταν μπορεί να αισθανθεί μέσα από το βαγόνι την αύρα του Θερμαϊκού και τον ήχο του κύματος. Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

19576-Λύση

Ενδεικτικά: Τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα βαθιάς λύπης, συμπόνιας και φιλαλληλίας γι' όλους αυτούς τους ανθρώπους, αλλά και θυμού και αγανάκτησης γι' αυτήν την τόσο άδικη και φρικτή μοίρα κάποιων συμπατριωτών μας, που έτυχε να ανήκουν σε διαφορετική εθνοτική και πολιτισμική ομάδα.

αλληλεγγύης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Η Ημέρα της Γυναίκας και οι ανδρικοί αιώνες

Το κείμενο δημοσιεύθηκε από τον Παντελή Μπουκάλα στην εφημερίδα Καθημερινή στις 06.03.2022 (συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας η μεθαυριανή Τρίτη. Και σίγουρα, για να καλυφθούν οι ανάγκες του υποκριτικού ενδιαφέροντος για το φύλο που εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται «αδύναμο», ώστε να αντιμετωπίζεται και ως αδύναμο, δηλαδή ως κατώτερο πνευματικά και ως ευεπίφορο στις κάθε λογής παρεκτροπές, θα ανασυρθούν από την αποθήκη των στερεοτύπων όλα τα τερτιμμένα κλισέ. Και θα ξανακουστούν τα ευχολόγια του ανέξοδου φαρισαϊσμού¹.

Δεν θα λείψουν βέβαια και οι «αρνητές». Οι είρωνες, που πρεσβεύουν ότι ο όρος «έμφυλος» είναι ένας κενός νεολογισμός, μια μόδα γαλλικής προελεύσεως, το δε «metoo» μια ακραία αμερικανική μόδα, του Χόλιγουντ και του Μανχάταν. Ο όρος «γυναικοκτονία»; Μα περιττός, αφού υπάρχει ήδη η «ανθρωποκτονία». Φυσικά και η γυναικοκτονία είναι και ανθρωποκτονία. Δεν είναι καθόλου βέβαιο εντούτοις ότι οι γυναικοκτόνοι πιστεύουν ότι σκοτώνουν έναν πλήρη άνθρωπο, όπως είναι κάθε άντρας, όταν σκοτώνουν μια γυναίκα, επειδή είναι γυναίκα και επειδή δεν φέρεται «σαν σωστή γυναίκα». Και ξέρουμε δα πώς εννόησαν οι αιώνες τη «σωστή γυναίκα»: υποταγμένη, άβουλη και άφωνη, παραπλήρωμα του άντρα, του μόνου φύλου που είναι πλασμένο κατ' εικόνα Θεού και ομοίωσιν...

[...] Η συντριβή μιας γυναίκας δεν συντελείται μόνο με τη βίαιη αφαίρεση της ζωής της, και το ίδιο ακριβώς ισχύει για τη συντριβή ενός παιδιού, όποιου φύλου. Όταν πληθαίνουν οι ειδήσεις για σεξουαλική κακοποίηση κοριτσιών από συγγενείς ή από ιερείς-κατηχητές τους, κανείς, ούτε η πολιτεία ούτε η Εκκλησία ούτε η δημοσιογραφία ή η τηλεδιδαιτώμενη κοινωνία, δεν δικαιούται να ισχυρίζεται ότι «όλα αυτά», οι καταγγελίες δηλαδή, είναι «υπερβολές» για τις οποίες φταίει το «metoo» ή «μανία κάποιων να αποκτήσουν δεκαπεντάλεπτη τηλεοπτική φήμη δηλώνοντας θύματα».

Και πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει το καταδικαστικό αρρενοπρεπές πόρισμα «τώρα το θυμήθηκαν;». Θαρρείς και δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα για το πώς πορεύονται οι αρρενοδεσποζόμενες² ανθρώπινες κοινωνίες επί χιλιετίες. Ή πόσο αλλοτριωτικά δουλεύει το «ένστικτο αυτοσυντήρησης και αυτοπροστασίας» μιας οικογένειας, μιας γειτονιάς ή ενός χωριού [...].

¹ φαρισαϊσμός: η υποκρισία (μτφ)

² αρρενοδεσποζόμενες: αυτές στις οποίες κυριαρχούν και έχουν τον έλεγχο οι άντρες.

Κείμενο 2

[Ακόμα;]

Το κείμενο προέρχεται από το διήγημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Ακόμα», το οποίο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Νουμάς, τεύχος 82, Φεβρουάριος 1904. Στο κείμενο παρουσιάζεται ένας απατημένος σύζυγος (Κούρκουπος) να πιέζεται από τον ξάδελφό του (Θοδόση) να σκοτώσει τη γυναίκα του.

[...] Ξάφνω οι σκύλοι εμούγκρισαν, αλλά ο Θοδόσης τους ησύχασε μ' ένα νόημα κ' εμουρμούρισε:
- «Να την. Πάρε». Και του έβαλε το καριοφύλι στο χέρι.

[...] Οι σκύλοι δεν εσάλειψαν. Κι ο Κούρκουπος αναστέναξε βαθιά κ' είπε αλαφρωμένος ποθώνοντας³ το όπλο.

- «Είναι άντρας».

- «Είναι αντρίκια ντυμένη· οι σκύλοι την εγνώρισαν. Χτύπα».

Δεν υπάκουσε, γιατί δεν ήθελε να πιστέψει.

- «Είναι αντρίκια ντυμένη» του ματάειπε ανυπόμονα. «Την είδα να κατεβαίνει».

Και με τα λόγια τούτα του απόσβησε κάθε ελπίδα. Ο Κούρκουπος εκατάλαβε μέσα του, πως μελλόμενο του ήτουν να γένει φονιάς· και η σκέψη τούτη ήταν τρομερή τόσο για τον καλόν άνθρωπο που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του.

Εκείνη ωστόσο εμάκραινε κ' είτουν έτοιμη να πάρει το γύρισμα του δρόμου. «Τι προσμένεις; Μας έφυγε. Αυτή είναι». Του 'πε με βραχή φωνή ο Θοδόσης. «Μας εντροπιάσατε». Κ' έκαμε να του αρπάξει το ντουφέκι.

- «Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!» Κ' εφώναξε αποφασισμένος:

- «Γυναίκα, σάσου· ειδεμή...»

Μα εκείνη εβάλθη να τρέχει όσο εδύνοτουν, και μια στιγμή την έχασαν από μπρος τους. [...]

Μα ο Κούρκουπος δεν άκουε τίποτις· ήθελε τώρα να μάθει τη ντροπή του από το στόμα της· και χωρίς να σταθούν, την εξάτρεξε ολόγουρα και την επρόφτασε τέλος προς τα έμπα του χωριού, και την άδραξε από τα μαλλιά και την έβαλε κάτω. Εκείνη έριξε ψιλή φωνή. Και ο Κούρκουπος απάφησε το όπλο· και εσήκωσε την τρομαγμένη γυναίκα στα δυο χέρια και την έσυρε στο σπίτι. [...]

Εφαινότουν μικρή σ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της· και κοιτάζοντάς την τον επαραπήρε ή χολή, τα φρένα του εσκοτιστήκαν, μια στιγμή ακόμα ετσώπασε, κ' ύστερα με βαθύ ανασασμό της είπε:

- «Τέτοια ώρα, αντρίκια ντυμένη, στους Έρμονες. Σκύλα πού είσουν;» [...]

³ ποθώνοντας: ακουμπώντας κάτω

19577

Κι όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος⁴ δεν αποκρηνότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε· κ' έκατάλαβε η άτυχη πως είταν τώρα το τέλος της.

«Έλεος, έλεος» είπε· «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό!»

Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε⁵. [...]

Κι ο Θεοδόσης που' χε παραμονέψει εχτύπησε μ' ορμή βαριά την πόρτα· κ' είπε: «Ακόμα; ακόμα;»

Και σαν απάντηση ακουστήκαν φωνές από μέσα. « Έλεος, έλεος, το παιδί σου. Απάνθρωπε, με σκότωσες!» και δυνατά όσο εδυνότουν: — «Βοήθεια, βοήθεια!... Α!»

Κ' υστέρα άκρα σιωπή.

Τότες όμως ανοιχτήκαν τ' άλλα σπίτια, κ' εβγήκαν οι γειτόνοι άντυτοι, ανταριασμένοι, κ' εсуναχτήκαν μπρος στου Κούρκουπου το σπίτι, άντρες, παιδιά, ρωτώντας τί τρέχει· [...]

Ο Θεοδόσης τους αποκρίθηκε: — «Την εσκότωσε».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι ενστάσεις όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών και την ανισοτιμία σε βάρος τους, στις οποίες αντιπαρατίθεται ο συντάκτης του Κειμένου 1; (60 – 70 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο πρόλογος σε κάθε κείμενο στοχεύει να προετοιμάσει τον αναγνώστη για όσα θα ακολουθήσουν παρακάτω και να έλξει το ενδιαφέρον του, για να συνεχίσει την ανάγνωση. Θεωρείς τον συγκεκριμένο πρόλογο επιτυχή, όσον αφορά τα δύο αυτά δεδομένα;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 1 παρουσιάζεται έντονη ειρωνεία από τον συντάκτη, που φτάνει μέχρι τον σαρκασμό. Να εντοπίσεις τρία σημεία στα οποία αυτό γίνεται εμφανές (μονάδες 9) και να εξηγήσεις με συντομία πώς στο καθένα αποτυπώνεται η ειρωνεία (μονάδες 6).

Μονάδες 15

⁴ έλεγχος: ενοχή

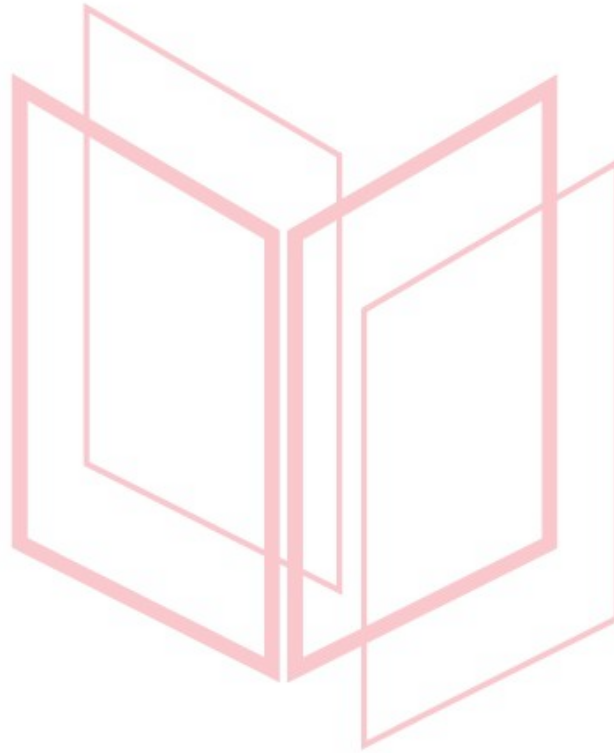
⁵ εξαρμάτωνε: αφόπλιζε, προσέβαλλε κάποιον αφοπλίζοντάς τον.

19577

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την πράξη του Κούρκουπου με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Οργάνωσε την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19577-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου αντιπαρατίθεται επιχειρηματολογώντας στις εξής ενστάσεις κάποιων ανθρώπων σχετικά με την έμφυλη βία που βιώνουν γυναίκες:

- Ο όρος «έμφυλος» είναι απλά μια ξενόφερτη μόδα και το κίνημα «me too» ένας ακραίος Αμερικάνικος συρμός.
- Ο όρος «γυναικοκτονία» είναι περιττός, γιατί καλύπτεται από την ανθρωποκτονία.
- Οι καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση είναι υπερβολές και γίνονται λόγω μόδας ή προσπάθειας προβολής των «θυμάτων».
- Η μεταχρονολογημένη καταγγελία κακοποίησης υποκρύπτει δόλο από τα θύματα.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγκεκριμένος πρόλογος μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής, επειδή:

- Αφορμάται από την επικαιρότητα (Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας), γεγονός που έλκει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

- Έχει ύφος καυστικό στηλιτεύοντας την υποκρισία αρκετών απέναντι στις γυναίκες και τις διακρίσεις που αυτές υφίστανται. Με αυτό τον τόνο ο συντάκτης στοχεύει στο να δοθεί από την πλευρά του δέκτη η απαιτούμενη προσοχή για το θέμα.

- Αναφέρεται σε «παρεκτροπές» σε βάρος τους, γεγονός που προκαλεί τον αναγνώστη να συνεχίσει την ανάγνωση του κειμένου παρακάτω, όπου πιθανόν αυτές οι παρεκτροπές θα αναλυθούν διεξοδικότερα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τα σημεία του κειμένου στα οποία γίνεται εμφανής ειρωνεία ή σαρκασμός από τον συντάκτη είναι:

19577-Λύση

- «ευχολόγια ανέξοδου φαρισαϊσμού» (1^η παράγραφος): επισημαίνεται το υποκριτικό ενδιαφέρον κάποιων για τις γυναίκες, ενώ στην ουσία οι ίδιοι δεν κάνουν κάτι ουσιαστικό για την αντιμετώπιση της βίας και των διακρίσεων εναντίον τους.
- «σωστή γυναίκα» (2^η παράγραφος): στηλιτεύεται καυστικά το κλισέ για αυτό που θεωρούν αρκετοί στερεοτυπικά ως σωστή γυναίκα: υποταγμένη, άβουλη και άφωνη.
- «παραπλήρωμα του άντρα, του μόνου φύλου που είναι πλασμένο . . . Θεού και ομοίωσιν...»: (2^η παράγραφος): επικρίνεται ειρωνικά η εκτίμηση κάποιων ότι η ίδια η θρησκεία και ο Θεός υποδεικνύουν την ανωτερότητα του αντρικού φύλου, του οποίου η γυναίκα λειτουργεί ως συμπλήρωμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η κοινωνία στην οποία ζουν οι ήρωες είναι μια οπισθοδρομική και άγρια παραδοσιακή κοινωνία της υπαίθρου όπου η αίσθηση της τιμής και η αυτοδικία είναι άγραφοι νόμοι, «Εσύ δε θα τη σκοτώσεις!». Μέσα στα πλαίσια αυτής της κοινωνικής πίεσης δρα και ο κεντρικός ήρωας Κούρκουπος, έστω κι αν χαρακτηρίζεται από τον αφηγητή ως «ο καλός άνθρωπος που ενικούσε και την οργή και τη θλίψη του». Δυστυχώς γι' αυτόν, η ψυχολογική πίεση που του ασκείται από τον ξάδερφο του Θεόδωρο, ο οποίος αντιπροσωπεύει την κοινή γνώμη, είναι τεράστια και γι' αυτό τον ωθεί στη δολοφονία της γυναίκας του, η οποία ομολογεί την απιστία της «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το θεό» και εξάλλου αυτό φαίνεται και από τα αντρικά ρούχα που φορούσε, για να συναντήσει τον εραστή της: «Εφαινότουν μικρή σ' αντρίκια φορέματα που μολογούσαν το έγκλημά της». Άρα εδώ βλέπουμε τη δύναμη του κοινωνικού κομφορμισμού που ακόμα και έναν καλό και ήρεμο άνθρωπο μπορεί να τον ωθήσει σε διπλό έγκλημα τιμής, γιατί στην αντίθετη περίπτωση θα είχε περιθωριοποιηθεί από την μικρή κοινωνία: «Του 'πε με βραχνή φωνή ο Θεόδωρος. «Μας εντροπιάσατε».

Οι μαθητές/τριες ανάλογα με τα βιώματα τους και τα πολιτιστικά ερεθίσματα που έχουν δεχτεί θα αναλύσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα που προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Αρκεί αυτά να είναι τεκμηριωμένα.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Προκαταλήψεις και στερεότυπα

Το κείμενο της Σώτης Τριανταφύλλου δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Γυναίκα*, τεύχος 47, 2012. Συνομεικμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τον τελευταίο καιρό αποφάσισα να σημειώνω τις προκαταλήψεις που ακούω σε συζητήσεις ή που συναντώ στην καθημερινότητα. Για παράδειγμα, σημείωσα μια σκηνή σ' ένα εστιατόριο, όπου κάθισα με μια ηλικιωμένη φίλη μου. Ο σερβιτόρος την αποκάλεσε «γιαγιά» («Τι να σας φέρω γιαγιά;») και **εξεπλάγη**, όταν εκείνη αντέδρασε λέγοντάς του ότι δεν είναι η γιαγιά του. Αυτού του είδους η οικειότητα προέρχεται από την αντίληψη ότι τα ηλικιωμένα άτομα δεν είναι άντρες και γυναίκες, αλλά παππούδες και γιαγιάδες. Προέρχεται, δηλαδή, από την αντίληψη ότι οι ηλικιωμένοι δεν έχουν φύλο και ότι ορίζονται από τη συγγενειά τους με νεότερους ανθρώπους.

Μια άλλη προκατάληψη που σημείωσα - ένα αποτέλεσμα έλλειψης πληροφόρησης, μειωμένης αντίληψης και αποδοχής στερεοτύπων - σχετίζεται με την ελληνική καταγωγή. Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες, όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σουβλισμα των αρνιών. Αυτές τις ημέρες οι Γερμανοί, οι Βρετανοί, οι Αμερικανοί πιστεύουν ότι εξαιτίας της οικονομικής κρίσης οι Έλληνες περιφέρονται ρακένδυτοι και ότι οι καλοντυμένοι Έλληνες είναι κλέφτες που έχουν αποκτήσει οικονομική άνεση με δόλιο τρόπο, εις βάρος της Ευρώπης. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι Έλληνες είναι άξιοι **περιφρόνησης**. [...]

Κάθε προκατάληψη έχει βεβαίως τις δικαιολογίες της, το στατιστικό της δυναμικό. Ωστόσο, η μετατροπή μιας μεμονωμένης αρνητικής εμπειρίας σε γενική πεποίθηση είναι ένδειξη περιορισμένου ορίζοντα. Πολλοί ηλικιωμένοι δεν ακούνε καλά· όμως αυτή η παρατήρηση δεν αρκεί, για να ουρλιάζουμε, όταν τους μιλάμε, αρθρώνοντας τις συλλαβές μια-μια, ώστε να μας ακούνε. Κοντολογίς, δεν είναι όλοι οι ηλικιωμένοι κουφοί, όπως δεν είναι όλες οι γυναίκες ανίκανες να αποφασίσουν αν μια πόρτα ανοίγει με σπρώξιμο ή με τράβηγμα.

Σημειώνοντας τις προκαταλήψεις γίνομαι όλο και πιο αισιόδοξη. Θυμάμαι πως, όταν ήμασταν μικροί, ο ξάδερφός μου ο Τζίμι, που ζούσε στο Μέμφις του Τενεσί, έλεγε με μορφασμό αηδίας ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα». Χρησιμοποιούσε τη λέξη «νέγροι», που δεν πολυακούγεται πια. Με το πέρασμα του χρόνου ο Τζίμι όμως άλλαξε: πριν από λίγες ημέρες είδαμε μαζί στο Μπρόντγουεϊ ένα μιούζικαλ με τον προσφιλή τίτλο «Μέμφις», στο οποίο ένας λευκός ντισκ τζόκεϋ ερωτεύεται μια μαύρη τραγουδίστρια. Ο πρώην «ρατσιστής» νεαρός από τον Νότο έχει εξελιχθεί σε έναν ώριμο,

19578

μετριοπαθή ενήλικα που ψήφισε τον Ομπάμα¹. Επίσης, δεν θυμάται τα περί δυσάρεστης μυρωδιάς – οι νεανικές μας πλάνες είναι πιο δυσάρεστες από τις μυρωδιές.

Αυτό που συμβαίνει με την ωρίμανση των ανθρώπων συμβαίνει και με την ωρίμανση των κοινωνιών. Όταν ήμουν νέα, οι ενήλικες πίστευαν ότι όλοι οι νέοι είχαμε παρασυρθεί στον ωκεανό του σεξ, των ναρκωτικών και του ροκ – «πού οδεύομεν!»². Σήμερα, παρ' ότι ο δρόμος προς την ωριμότητα είναι μακρύς, οι πολίτες μάλλον διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα στα άτομα και αποφεύγουν τις υπεραπλουστεύσεις και τις γενικεύσεις. Η ενημέρωση, τα ταξίδια, η πρόοδος της ίδιας της ανθρώπινης ιστορίας τοποθετούν τον καθένα μας μπροστά στις προκαταλήψεις του.

Κείμενο 2

«Τ.Τ.Τ.»

Το κείμενο έχει συγγραφεί από την Κική Δημουλά και ανήκει στη συλλογή «Κυκλογραφήματα» που γράφτηκαν την περίοδο 1959-1967 και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Κύκλος» της Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία εργαζόταν η Κική Δημουλά. «Εκτός σχεδίου», (Ε' Έκδοση, Ίκαρος, 2020).

Είναι Πέμπτη. [...]

Είσαι μόνος σου, κι αυτό προσθέτει, αφαιρεί, περιπλέκει.

Ένα γραμματοκιβώτιο στο δρόμο σου είναι μια πρώτη βοήθεια.

Έχω να ρίξω ένα γράμμα. Την ίδια στιγμή που πλησιάζω το φάκελο στη μικρή χαραμάδα, ένας άλλος φάκελος έχει υψωθεί, έχει σταθεί δίπλα στον δικό μου, μα τον βλέπω να υποχωρεί, να χαμηλώνει, κι ο αποστολέας μου παραχωρεί τη σειρά του.

– Παρακαλώ. Ορίστε. Δεν είναι τίποτα βιαστικό! Και που το ρίχνω..., ψελλίζει.

Κρατώ το γράμμα μου στο μεταίχμιο επαφής, και με το χέρι ψηλά, σα να παραδίδομαι στα απρόοπτα του κόσμου και της βροχής, κοιτάζω τον ομιλητή. Είναι αγαπητός: ηλικιωμένος και θλιμμένος.

Ρίχνει μια ματιά γύρω γύρω στον καιρό και συνεχίζει:

– Δυο λόγια στέλνω στην κόρη μου... Μοναχοκόρη. Σώνει και καλά να γίνει αισθητικός. Γιατί δε μαθαίνεις τη βελόνα, Κατίνα μου, να 'χεις την πελατεία της μάνας σου έτοιμη; Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο. Τι να κάμω, μοναχοκόρη, βλέπετε, πουλάω ένα αμπελάκι στο χωριό μου, τέτοιο σταφύλι δεν το βλέπετε ποτέ στην αγορά. Και με τα λεφτά που πήρα τη στέλνω έξω. Κατίνα, της είπα, κοίτα να τελειώσεις γρήγορα, γιατί αυτό, όταν σε γεννήσαμε και σε μεγαλώναμε, δεν το λογαριάζαμε

¹ Ο Μπαράκ Χουσέιν Ομπάμα είναι Αμερικανός πολιτικός και δικηγόρος, ο οποίος υπηρέτησε ως ο 44ος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (2009-2017)· ο πρώτος Αφροαμερικανός που εκλέχθηκε σε αυτή τη θέση. Είναι Μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος.

² Πού οδεύομεν: πού πηγαίνουμε

19578

να συμβεί. Μάλιστα, μπαμπά, μου είπε, κι έφυγε. Τέλειωσαν οι σπουδές, και τι νομίζετε πως μου γράφει; Μπαμπά, αποφάσισα να κάμω εδώ καριέρα. Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα. Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί. Κατάλαβα ότι δεν θα γύριζε. Και τι δεν έκαμα για να τη συγκινήσω. Τι γράμματα, τι ποιηματάκια από τον ημεροδείχτη... Τίποτα. Μέχρι που μια μέρα πήρα τη γυναίκα μου και πήγαμε στο φωτογραφείο. Πρώτη μου φορά το έκανα αυτό. Αν τη βλέπατε αυτή τη φωτογραφία, θα σπάραζε η δική σας η καρδιά. Εκείνης όμως τίποτα. Παρά μου απάντησε, μπαμπά, μην μπαίνετε εμπόδιο στα όνειρά μου. Τις προάλλες βρήκαμε σε ένα συρτάρι κάποιο παιδικό μπερεδάκι που της το 'χε πλέξει η μάνα της. Ας το στείλουμε, είπα στη γυναίκα μου. Μπορεί να μετανοήσει... Και χτες λαβαίνω ένα σημείωμα, πολύ θυμωμένο, μπαμπά, ξεμωραθήκατε; Με κάνετε να τρέχω στα τελωνεία, και να πληρώνω και φόρο... Κι εγώ της γράφω τώρα, πως καλά, δε θα ξαναγίνει αυτό, και τουλάχιστον, αν μπορεί, ας μας στείλει μια φωτογραφία της...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια θέση παίρνει η συγγραφέας στο Κείμενο 1 απέναντι στις προκαταλήψεις, που σημειώνει, και με ποια παραδείγματα την τεκμηριώνει; Οργάνωσε την απάντησή σου σε 50-60 λέξεις.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με σύγκριση-αντίθεση. Αφού εντοπίσεις τη δομή της παραγράφου (μονάδες 2), να αναφέρεις τα χωρία στα οποία παρατηρείται η σύγκριση (μονάδες 4) και να σχολιάσεις τι συγκρίνεται με τι (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «**εξεπλάγη**» στην πρώτη παράγραφο έχει τη σημασία:

- α) θύμωσε
- β) ξαφνιάστηκε
- γ) γέλασε

19578

δ) πληγώθηκε

2. Η λέξη «**περιφρόνησης**» στη δεύτερη παράγραφο, έχει ως αντώνυμό της τη λέξη:

- α) αποδοκιμασίας
- β) ολοκλήρωσης
- γ) εκτίμησης
- δ) απερισκεψίας

3. Στη δεύτερη παράγραφο στο χωρίο: «Παλιότερα οι Έλληνες, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, ήταν πονηροί, εργατικοί, μελαχρινοί, μυστακοφόροι, με παράξενες συνήθειες όπως το σπάσιμο των πιάτων και το σούβλισμα των αρνιών» κυριαρχεί:

- α) η παρατακτική σύνδεση
- β) ο μικροπερίοδος λόγος
- γ) το πολυσύνδετο σχήμα
- δ) το ασύνδετο σχήμα

4. Η συντάκτρια παραθέτει στην τέταρτη παράγραφο την άποψη του ξαδέρφου της Τζίμι από το Μέμφις της Αμερικής ότι «οι νέγροι μυρίζουν άσχημα»:

- α) για να επικυρώσει τη δική της άποψη γι' αυτούς
- β) για να επικρίνει τη συγκεκριμένη άποψη
- γ) για να την αντιπαραθέσει στη συνέχεια της παραγράφου με την αλλαγή της οπτικής του ξαδέρφου
- δ) για να δώσει χιουμοριστικό τόνο στο κείμενο

5. Στην τελευταία παράγραφο η φράση «πού οδεύομεν!» βρίσκεται σε εισαγωγικά, γιατί χρησιμοποιείται περισσότερο για να δηλώσει:

- α) ειρωνεία για τις απόψεις των ενηλίκων της εποχής
- β) θαυμασμό για την ορθότητα των λεγόμενων
- γ) φράση της αρχαίας ελληνικής
- δ) έκπληξη

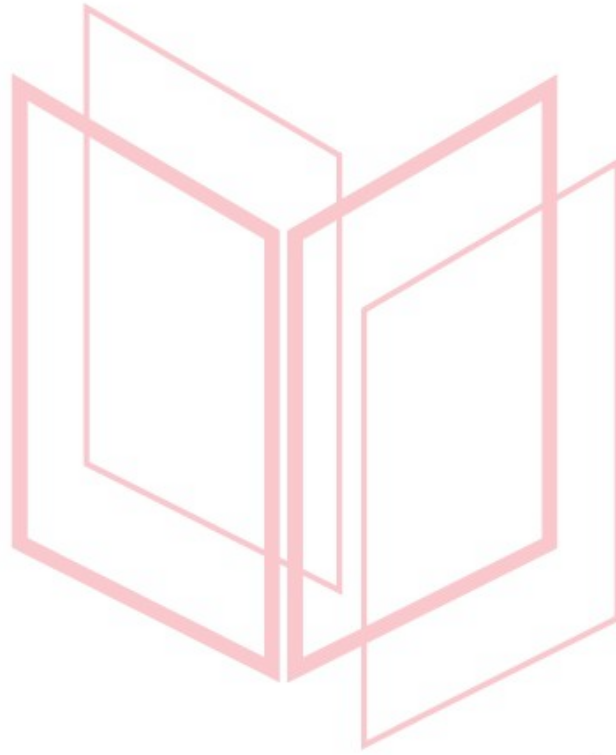
Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση της κόρης όσον αφορά το θέμα της επαγγελματικής της αποκατάστασης στο Κείμενο 2. Συμφωνείς με αυτήν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου σε 100 - 150 λέξεις.

19578

Μονάδες 15

αθλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19578-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συγγραφέας δηλώνει αισιόδοξη, όπως φαίνεται από τα παραδείγματα:

- Ο ξάδερφός της από το Μέμφις, ενώ στο παρελθόν εξέφραζε ρατσιστικές απόψεις για τους μαύρους, έχει γίνει πιο μετριοπαθής, καθώς ψηφίζει τον Ομπάμα, αλλά φαίνεται να έχει ξεχάσει τις απόψεις του παρελθόντος.
- Σε αντίθεση με το παρελθόν που κυριαρχούσαν γενικευτικές απόψεις και χαρακτηρισμοί για τους νέους, φαίνεται πως σήμερα έχουν υποχωρήσει εξαιτίας της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, που έχουν αυξηθεί, καθώς και της προόδου που έχει σημειωθεί.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δομή της τελευταίας παραγράφου είναι η εξής:

- Θεματική περίοδος: «Αυτό που συμβαίνει με την ωρίμανση των ανθρώπων συμβαίνει και με την ωρίμανση των κοινωνιών».
- Λεπτομέρειες: «Όταν ήμουν νέα . . . τον καθένα μας μπροστά στις προκαταλήψεις του»

Η σύγκριση και αντίθεση εντοπίζεται στα εξής χωρία:

- «Όταν ήμουν νέα, οι ενήλικες πίστευαν . . . «πού οδεύομεν!»
- «Σήμερα, παρ' ό,τι ο δρόμος προς την ωριμότητα είναι μακρύς, οι πολίτες μάλλον μας . . . μπροστά στις προκαταλήψεις του».

Η συντάκτρια, θέλοντας να αποδείξει πως οι άνθρωποι έχουν εξελιχθεί από παλιά έως σήμερα σε σχέση με τις απόλυτες γενικεύσεις, συγκρίνει το παρελθόν της νιότης της με το παρόν της ώριμης ηλικίας της και εκτιμά πως στους περισσότερους έχει επέλθει μια σχετική ωριμότητα, ώστε να μην κρίνουν γενικευτικά τους άλλους, απόρροια της ενημέρωσης, των ταξιδιών και της ευρύτερης προόδου.

19578-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. γ
3. δ
4. γ
5. α

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

(Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη ερμηνεία κατάλληλα τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή)

Στο κείμενο περιγράφεται η «αντιπαράθεση» γονέων – κόρης στο ζήτημα της επιλογής επαγγέλματος. Η κόρη ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον στο εξωτερικό και η στάση της είναι απόλυτη, γιατί θέλει να ξεφύγει από την ταπεινή επαγγελματική ενασχόληση της μητέρας και να ανοίξει τα φτερά της. «Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο». Επιπλέον, αντιδρά έτσι επειδή εκτιμά πως εκεί θα αξιοποιηθεί καλύτερα το πτυχίο της εργασιακά, «Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα», και γιατί θεωρεί πως στο εξωτερικό της δίνεται η ευκαιρία της απρόσκοπτης και ελεύθερης επαγγελματικής εξέλιξης, «Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί», κάτι που εκτιμά πως δεν θα έχει στην πατρίδα της με το συγκεκριμένο επάγγελμα.

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τις προσλαμβάνουσες και τις προσωπικές αξίες και βιώματα του/της μπορεί να συμφωνήσει μ' αυτές τις αντιλήψεις ή να διαφοροποιηθεί. Αρκεί η προσωπική του/της θέση να εκφραστεί τεκμηριωμένα σε ύφος λόγου απλό και κατανοητό.

Ενδεικτικά:

Θεωρώ ότι η αντίδραση της κοπέλας στα σχέδια των γονέων είναι αναμενόμενη, αν και η στάση της μπορεί να χαρακτηριστεί σκληρή. Ωστόσο, δικαιολογείται, αν λάβουμε υπόψη ότι οι προτεραιότητες των νέων στην επιλογή επαγγέλματος σχετίζονται με τις επιθυμίες τους, τις κλίσεις τους και την ελπίδα μιας ποιοτικότερης ζωής. Τα παραπάνω συχνά συνεπάγονται απομάκρυνση από την πατρική εστία κι αναζήτηση μιας ευτυχισμένης ζωής εκτός συνόρων.

Κείμενο 1

Brain drain¹: Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι;

Το κείμενο προέρχεται από άρθρο της Μάρνυ Παπαματθαίου, στις 06-10- 2020, στην εφημερίδα το Βήμα, στο ένθετο Κοινωνία. Διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης.

Γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι και οι νέες επιστήμονες από το εξωτερικό στη χώρα μας; Και πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε προς όφελος της Ελλάδας τη «μαγική εικόνα» που δείχνει δεκάδες νέους και νέες να έχουν επιστρέψει πίσω την περίοδο της πανδημίας, μόνο όμως για να συνεχίσουν «ηλεκτρονικά» από εδώ στις επαγγελματικές υποχρεώσεις που διατηρούν στο εξωτερικό;

Όπως δείχνει μεγάλη έρευνα που έκανε πρόσφατα το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), σχεδόν έξι στους δέκα (το 58%) Έλληνες επιστήμονες που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό, επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Οι περισσότεροι (το 70%) αναφέρουν ως αιτία την ποιότητα ζωής στη χώρα μας, καθώς και την επιθυμία να είναι κοντά στις οικογένειές τους (42%).

Για την Ελλάδα ωστόσο, το θέμα μοιάζει υποκριτικό. Παρ' ότι πολιτικοί και ακαδημαϊκοί χύνουν δημόσια «δάκρυα» σε συζητήσεις και αναρτήσεις τους για το brain drain που πληγώνει τη χώρα μας, στην πραγματικότητα το θέμα δεν φαίνεται να τους απασχολεί ιδιαίτερα. Ποιος δεν έχει στο περιβάλλον του έναν νεότερο ή και μεγαλύτερο επιστήμονα που θέλησε να γυρίσει στα πανεπιστήμια της χώρας μας, αλλά οι συνάδελφοί του εδώ τον διαβεβαίωσαν ότι τα κριτήρια τους δεν έχουν να κάνουν με την επιστημονική του αξία, αλλά με τη συμμετοχή του σε «οικογένειες» ή πανεπιστημιακές «παρέες» που αποφασίζουν για το ποιος προσλαμβάνεται ή εξελίσσεται στα ΑΕΙ της Ελλάδας;

Στην έρευνα του ΕΚΤ οι νέοι και οι νέες που ρωτήθηκαν αν θέλουν να γυρίσουν στην Ελλάδα δεν έθεσαν ως αρνητικό παράγοντα κυρίως τους μειωμένους μισθούς που τυχόν θα τους προσφέρονταν. Έθιξαν την αναξιοκρατία. Η έρευνα έγινε πέρυσι από το Εθνικό κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του ΕΚΤ «Γέφυρες Γνώσης και Συνεργασίας».

«Η Ελλάδα, τόσο προ της πανδημίας αλλά κυρίως μετά, έχει ανάγκη από τους ανθρώπους της», λέει ο Δημήτρης Μαραγκός από την πλευρά του ΕΚΤ. «Το μεγαλύτερο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας μας δυστυχώς ή ευτυχώς τα τελευταία χρόνια είναι το πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό, κατά

¹ Διαρροή εγκεφάλων, μτφ. η φυγή εξειδικευμένων εργαζόμενων στο εξωτερικό

19579

πλειοψηφία εξειδικευμένο και με πολλά προσόντα. Οι νέοι επιστήμονες και επαγγελματίες που έφυγαν από την Ελλάδα τα χρόνια της οικονομικής κρίσης δεν έφυγαν τυχαία» δηλώνει.[...]

«Οι νέοι μας πάντα έχουν στραμμένα τα μάτια πίσω στη χώρα και με την πρώτη αφορμή θέλουν να βοηθήσουν. Να γυρίσουν όμως; Δύσκολο. Και αυτό όχι τόσο επειδή θα έβαζαν πρώτο τον μισθολογικό παράγοντα, αλλά εξωγενείς αδυναμίες που ελληνικού συστήματος όπως η αναξιοκρατία και η γραφειοκρατία», αναφέρει χαρακτηριστικά.

«Ο Έλληνας που έφυγε στο εξωτερικό δεν εμπιστεύεται το ελληνικό κράτος», συνεχίζει ο κ. Μαραγκός. «Είτε επειδή αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι το ελληνικό κράτος εμμέσως μπορεί να τον έδιωξε από τη χώρα, είτε επειδή απλά θεώρησε ότι δεν μπορεί να τον βοηθήσει. Αυτό που είναι στην ατζέντα τα τελευταία χρόνια είναι το πώς θα πείσουμε τους νέους μας να γυρίσουν πίσω. Το θέμα, κατά την προσωπική μου άποψη, δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι πώς μπορεί η ελληνική πολιτεία να δείξει ότι σέβεται αυτούς τους ανθρώπους που βρίσκονται στο εξωτερικό, είτε αποφασίσουν να γυρίσουν πίσω, είτε όχι αλλά το κυριότερο τι μπορεί να κάνει για να μην φύγουν και άλλοι».[...]

«Ας μην ξεχνάμε», συνεχίζει, «το ότι κάποιος δεν έφυγαν για το εξωτερικό δεν σημαίνει ότι δεν άξιζαν το ίδιο με αυτούς που έφυγαν και διέπρεψαν. Αυτό που έχει την μεγαλύτερη σημασία και άρα και τη μεγαλύτερη αξία είναι να συνδέσουμε τους κρίκους. Να φέρουμε σε επαφή τους Έλληνες όπου και αν βρίσκονται».

Κείμενο 2

Μικρή βαλίτσα (τραγούδι)

Το τραγούδι προέρχεται από τον ομώνυμο δίσκο του Αλκίνοου Ιωαννίδη σε μουσική και στίχους δικούς του. Έχει ανακτηθεί διαδικτυακά από <http://www.alkinoos.gr/el/archive/lyrics/207-2014-small-suitcase.html>.

Και πού να πας και πού να 'ρθείς
και πού να επιστρέψεις,
που 'ναι τα ξένα μακρινά
κι είν' τα δικά μας ξένα
και πού να επιστρέψεις.

Μικρή βαλίτσα και βαριά,
γεμάτη πέτρα κι ήλιο,
είναι το εμπρός ανήλιαγο
κι είναι σκληρό το πίσω

19579

και πού να σ' ακουμπήσω.

Μικρή βαλίτσα κι αδειανή
κι ας μου 'κοψε τα χέρια,
δε βρίσκω τόπο να σταθώ,
ματώνω να σ' αφήσω,
λυγώ να σε κρατήσω.

Και πού να πάω και πού να 'ρθώ
και πού να επιστρέψω,
που 'ναι τα ξένα μακρινά
κι είν' τα δικά μου ξένα
και πού να επιστρέψω.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων του Κειμένου 1 με την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος** βασισμένος /η στα νοήματα του κειμένου:

- Οι νέοι που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό:

1. Επέστρεψαν σε ικανοποιητικό ποσοστό για πάντα πίσω στη διάρκεια της πανδημίας.
2. Παραπάνω από τους μισούς δεν είναι αρνητικοί στο ενδεχόμενο της επιστροφής τους στην Ελλάδα, σύμφωνα με έρευνες.
3. Θεωρούν πως μπορούν να συμβιβαστούν και με μικρότερο μισθό από αυτόν που παίρνουν στο εξωτερικό.
4. Δεν εκτιμούν ως αρνητικό παράγοντα για την επιστροφή τους τη γραφειοκρατία της χώρας.
5. Είναι θετικοί να βοηθήσουν την πατρίδα τους από όπου βρίσκονται.

Μονάδες 10

19579

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς λειτουργούν οι δύο ερωτήσεις της πρώτης παραγράφου στην αλληλουχία – σύνδεση των νοημάτων στο υπόλοιπο τμήμα του Κειμένου 1;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε αρκετά σημεία του Κειμένου 1 υπάρχει ευθύς λόγος. Αφού εντοπίσεις τρία διαφορετικά χωρία με ευθύ λόγο (μονάδες 6), να εκτιμήσεις τι προσφέρει ως προς το ύφος λόγου (μονάδες 6) και ως προς τον στόχο του κειμένου (μονάδες 3) αυτή η επιλογή της συντάκτριας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιος είναι ο βασικός προβληματισμός της φωνής που ακούγεται στο Κείμενο 2; Πώς νομίζεις πως θα αισθανόταν κάθε άνθρωπος στη θέση αυτή που περιγράφει το τραγούδι; Να αναπτύξεις την απάντησή σου τεκμηριωμένα με στοιχεία του κειμένου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

αλλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19579-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Σωστό

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα δύο ερωτήματα στον πρόλογο, το πρώτο που επαναλαμβάνει τον τίτλο και το δεύτερο, πιο εκτενές, στην ουσία λειτουργούν ως δείκτες προετοιμασίας του αναγνώστη για τη λογική μετάβαση στο περιεχόμενο του υπόλοιπου κειμένου.

Συγκεκριμένα **στο πρώτο ερώτημα** η συντάκτρια αναρωτιέται γιατί δεν επιστρέφουν οι νέοι στην Ελλάδα και ακριβώς μετά στο κείμενο γίνεται μια προσπάθεια τεκμηρίωσης των αιτιών του braindrain (παράγραφος 3^η, 4^η, 6^η και η πρώτη μισή της 7^{ης}), σύμφωνα με έρευνες που βασίζονται σε μαρτυρίες των νέων.

Με το **δεύτερο** ερώτημα, τίθεται προβληματισμός που αφορά στον τρόπο επαναπατρισμού των νέων με κίνητρα επιστροφής από το κράτος και αυτό στην ουσία απαντάται σ' ολόκληρο το κείμενο με την προσπάθεια διερεύνησης των αιτιών της κατάστασης, αλλά πιο συγκεκριμένα στην 7^η και 8^η παράγραφο, στις οποίες παρατίθενται οι εκτιμήσεις για το μέλλον και προτείνονται λύσεις.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

19579-Λύση

Τα χωρία στα οποία υπάρχει ευθύς λόγος είναι τα εξής:

- «Το μεγαλύτερο εξαγωγίμο προϊόν της χώρας μας δυστυχώς ή . . . εξειδικευμένο και με πολλά προσόντα». (παράγραφος 5^η)
- «Οι νέοι μας πάντα έχουν στραμμένα τα μάτια πίσω . . . Να γυρίσουν όμως; Δύσκολο» (παράγραφος 6^η)
- «Ο Έλληνας που έφυγε στο εξωτερικό δεν εμπιστεύεται το ελληνικό κράτος» (παράγραφος 7^η)

Ο ευθύς λόγος προσφέρει στο κείμενο **ύφος** ζωντανό και οικείο, χαρίζοντας αμεσότητα στον λόγο. Έτσι έλκεται το ενδιαφέρον των αναγνωστών και το κείμενο γίνεται προσιτό και εύληπτο, γιατί μπορούν ευκολότερα αυτοί να ταυτιστούν ή να διαφωνήσουν με τις απόψεις ενός συγκεκριμένου ατόμου παρά να παρακολουθούν την τεκμηρίωση του κειμένου απρόσωπα ή αποστασιοποιημένα.

Ο **στόχος** της συντάκτριας είναι να πείσει και να πληροφορήσει τους αναγνώστες για το θέμα του κειμένου (braindrain). Ο ευθύς λόγος, που παρουσιάζεται με τη μορφή συγκεκριμένων συμπερασμάτων έρευνας από το Εθνικό κέντρο Τεκμηρίωσης και από τον υπεύθυνό του κ. Δημήτρη Μαραγκό, προσδίδει εγκυρότητα, επιστημονική τεκμηρίωση και σοβαρότητα για το θέμα και συμβάλλει έτσι στην στόχευση του κειμένου.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο τραγούδι παρουσιάζεται ως κύριος προβληματισμός το δίλημμα, η αβεβαιότητα, η αμφιταλάντευση της φωνής που ακούγεται ανάμεσα σε δυο αντίρροπες δυνάμεις: η μια είναι η επιθυμία της φυγής και οι απογοητεύσεις που ωθούν κάποιον να μεταναστεύσει «είν' τα δικά μας ξένα», «κι είναι σκληρό το πίσω». Η άλλη δύναμη είναι οι αναστολές και ο φόβος που απογοητεύουν και αποτρέπουν από την φυγή «που 'ναι τα ξένα μακρινά», «είναι το μπρος ανήλιαγο». Δίνεται έτσι η αίσθηση ότι το άτομο δυσκολεύεται να πάει μπροστά, αλλά δεν μπορεί να γυρίσει και πίσω «Και πού να πάω και πού να 'ρθώ και πού να επιστρέψω». [Όλα αυτά παρουσιάζονται με διάφορες εκφραστικές και γλωσσικές επιλογές, όπως η αποστροφή στο β' ενικό ρηματικό πρόσωπο «και πού να πας και πού να 'ρθεις και πού να επιστρέψεις», που λειτουργούν ως αποστροφή προς το κοινό ή σ' ένα υποτιθέμενο συνομιλητή ή στον εαυτό του. Επίσης, η χρήση α' ενικού ρηματικού προσώπου στην τελευταία στροφή δίνει στο αδιέξοδο την προσωπική διάσταση του βιώματος και επιτείνει τη δραματικότητα. Ακόμα, η αντίθεση «μικρή βαλίτσα . . . έκοψε τα χέρια» αισθητοποιεί ανάγλυφη αυτήν την εσωτερική πάλη.]¹

¹ Το τμήμα είναι σε αγκύλη, γιατί αναφέρεται σε εκφραστικά μέσα που φυσικά ερμηνεύουν νοήματα αλλά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και στο Θέμα 3.

19579-Λύση

Το κείμενο προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον/στην αναγνώστη/-στρια που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά:

Σίγουρα η απόφαση να φύγει κάποιος από τον τόπο του είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθώς αποκόπτεται από τις ρίζες, την κουλτούρα, την καθημερινότητα και τους οικείους ανθρώπους, που τον αγαπούν και τον νοιάζονται. Ο φόβος, η απαισιοδοξία και η απόγνωση συνοδεύουν τον μετανάστη. Όμως, αν κάποιος το αντιμετωπίσει ως πρόκληση για τον ίδιο τον εαυτό του και ως κίνητρο μιας καλύτερης ζωής, με υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και περισσότερες ευκαιρίες, εργασιακές και άλλες γι' αυτόν και την οικογένεια του, ίσως μετριαστεί η στενοχώρια και η απόγνωση του αποχωρισμού από την πατρίδα και ανακτήσει αισιοδοξία και κουράγιο.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από την επιστημονική μελέτη «Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια. Διαστάσεις και επιπτώσεις», που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014, από το Ινστιτούτο Ερευνών της ΓΣΕΕ και το Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.

Το βίωμα της ανεργίας έχει απασχολήσει σημαντικό αριθμό μελετών. Σε ορισμένες από αυτές η ανεργία γίνεται αντιληπτή ως μία από τις βασικές αιτίες διάβρωσης του κοινωνικού δεσμού. Από τις πρώτες κιάλας σχετικές μελέτες είχε καταγραφεί η σχέση μεταξύ ανεργίας και ψυχικής υγείας και είχαν επισημανθεί οι δυσάρεστες ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας.

Η γενικευμένη αντίληψη που επικράτησε για την ανεργία είναι ότι αυτή συμβάλλει στην «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου και βιώνεται συχνά ως μια πράξη «κοινωνικής ταπείνωσης». Εδώ η κεντρική υπόθεση είναι ότι οι άνεργοι βιώνουν πολλαπλές μορφές αποστέρησης και η ανεργία νοείται ως μια κατάσταση «κοινωνικής πτώσης». Πέραν τούτου, θεωρήθηκε ότι απορρυθμίζει ή ακόμα και καταστρέφει τις κοινωνικές σχέσεις.

Πολλοί ερευνητές αντιλαμβάνονται την ανεργία ως μια συσσωρευτική ρήξη των κοινωνικών σχέσεων, η οποία, πέραν της δεδομένης ρήξης του δεσμού που συνδέει το άτομο με τον κόσμο της εργασίας, διαρρηγνύει επίσης τους δεσμούς με το οικείο περιβάλλον (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) ή οδηγεί ακόμα και σε κοινωνική απομόνωση. χρησιμοποιούν την έννοια της «μη ένταξης», «μη προσχώρησης» ή «μη υπαγωγής» ενός ατόμου στο σύνολο.

Ένα από τα βασικά ζητήματα που τίθουν οι σχετικές με το θέμα της ανεργίας μελέτες (πέρα από τη στέρηση ή τη μείωση του εισοδήματος που συνεπάγεται η ανεργία) είναι το θέμα του χρόνου και της διαχείρισής του. Οι ερευνητές επεσήμαναν το ζήτημα της «διάρρηξης του χρονικού πλαισίου», όπου η κατάσταση της ανεργίας δεν ενσωματώνεται στο προϋπάρχον χρονικό σχήμα, με αποτέλεσμα σε έναν κόσμο πιο «φτωχό» σε γεγονότα να ανταποκρίνεται μια πιο «φτωχή» αντίληψη του χρόνου. Η εργασία είναι, αφενός, η δραστηριότητα που δίνει νόημα και αξία στον ελεύθερο χρόνο και, αφετέρου, είναι η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή», που απασχολεί, κουράζει και που δεν αφήνει χρόνο για οτιδήποτε άλλο. Χωρίς την εργασία ο χρόνος χάνει το νόημά του και τα άτομα περνούν από μια καθημερινότητα στην οποία κυριαρχεί η εργασία σε μια καθημερινότητα η οποία δομείται σε διάφορες εμπειρίες όπου κυριαρχεί το αίσθημα του κενού.

19586

Πέραν αυτών των γενικά αποδεκτών ερμηνειών, πολλές μελέτες αναδεικνύουν την αδυναμία να αντιληφθούμε τους ανέργους ως μια ενιαία κατηγορία και να μιλήσουμε για ένα κοινό βίωμα της ανεργίας. Οι παράγοντες διαφοροποίησης του βιώματος της ανεργίας που έχουν αναδειχθεί από τις διάφορες μελέτες συνεπάγονται και το γεγονός ότι, αν και οι άνεργοι αποτελούν μια ιδιαίτερη κοινωνική κατηγορία, η ανεργία δεν γεννά μια διαδικασία ταύτισης με την κατάσταση του ανέργου. Επί της ουσίας αναφέρεται κανείς σε μια ετερογενή ομάδα στη βάση των διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών των ανέργων και της διάρκειας της ανεργίας. Με άλλα λόγια, η ανεργία δεν πλήττει όλους τους ανέργους με τον ίδιο τρόπο. Σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες ή ομάδες κοινωνικά αποκλεισμένων, οι άνεργοι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ομάδα με αποσαφηνισμένα κοινά κοινωνικά χαρακτηριστικά ή ως κοινωνικό στρώμα.

Κείμενο 2

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι

Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στον Κώστα Ουράνη και εντάσσεται στην συλλογή «Ποιήματα» (Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1953).

Τους ναυτικούς τους γέρους συλλογίζουμαι,

που πια να ταξιδέψουν δε μπορούνε

κι αράξαν στο νησί τους — και τις μέρες τους

ανώφελοι και άνεργοι περνούνε·

που είναι σαν ξένοι στη ζωή τη γύρω τους

και στο νησί τους σα φυλακισμένοι,

που σέρνονται σκυφτοί και λιγομίλητοι

κι ο νους τους στα ταξίδια τους πηγαίνει·

που πάντα τη φανέλλα με την κόκκινη

την άγκυρα στο στήθος τους φοράνε

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

αλληλεγγύη

19586

και που, όταν περπατάν, σκαμπανεβάζουνε

σα μέσα σε καράβι ακόμα να 'ναι·

που, στεριανοί, δεν παύουνε να γνοιάζονται

για τον καιρό στη θάλασσα που κάνει,

που κι ούτε μιαν ημέρα δεν αφήνουνε

χωρίς να κατεβούνε στο λιμάνι·

και που, όταν ο χειμώνας μέσ' στο σπίτι τους

τούς κλείνει, προς στο τζάκι τους, τα βράδυα,

μ' υπομονή κι αγάπη —για τ' αγγόνια τους

είτε γι' αυτούς— μικρά φτιάνουν καράβια...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες αλλαγές επέρχονται στην αντίληψη του χρόνου κατά τη διάρκεια της ανεργίας, σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ **Μονάδες 10**

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3^η και 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες επιλέγουν να οργανώσουν το κείμενό τους στηριζόμενοι σε στοιχεία άλλων μελετών. Γράψε δύο λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη σου, προτάσσουν τα ευρήματα των μελετών κατά την οργάνωση των επιχειρημάτων τους.

Μονάδες 10

19586

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου (2η παράγραφος),

β. η παρένθεση: (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) (3η παράγραφος)

γ. τα εισαγωγικά: η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή» (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες σκέψεις και συναισθήματα εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο για τους ναυτικούς που δεν ταξιδεύουν πια; Ποια συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του Κειμένου 2; Να αναπτύξεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

αξιμπίνίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19586-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με τους συντάκτες του Κειμένου 1, επέρχονται αλλαγές στην αντίληψη του χρόνου κατά τη διάρκεια της ανεργίας. Οι έρευνες αναδεικνύουν την έννοια της διάρρηξης του χρονικού πλαισίου, δηλαδή, εξαιτίας των ελάχιστων καθημερινών συμβάντων, να είναι ανάλογα ελλιπής και προβληματική και η αντίληψη του χρόνου. Εφόσον εκλείπει η εργασία, που νοηματοδοτεί τον ελεύθερο χρόνο, η καθημερινότητα χωρίς εργασία δημιουργεί το αίσθημα του κενού.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η και 4η παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες επιλέγουν να οργανώσουν το κείμενό τους στηριζόμενοι σε στοιχεία άλλων μελετών. Προτάσσουν αυτά τα στοιχεία, γιατί αποτελούν τεκμήρια και με αυτόν τον τρόπο θεμελιώνουν λογικά και αντικειμενικά τα επιχειρήματά τους. Επιπλέον, επιτυγχάνουν σε υψηλότερο βαθμό την πειθώ του αναγνώστη, οπότε τα τεκμήρια έχουν μεγαλύτερη επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Τα σημεία στίξης δηλώνουν:

- α. τα εισαγωγικά: «κοινωνική αποειδίκευση» του ατόμου (2η παράγραφος): επιστημονικός όρος
- β. η παρένθεση: (οικογενειακό, συγγενικό, φιλικό) (3η παράγραφος) : επεξήγηση, διευκρίνιση του οικείου περιβάλλοντος που προηγείται
- γ. τα εισαγωγικά: η εργασία που «καταβροχθίζει τη ζωή» (4η παράγραφος): μεταφορική χρήση της γλώσσας.

19586-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο δηλώνει πως σκέφτεται τους γέρους ναυτικούς. Του δημιουργούν έντονα συναισθήματα, διότι «ανώφελοι και άνεργοι περνούνε· που είναι σαν ξένοι στη ζωή τη γύρω τους. Συναισθάνεται την ψυχική τους κατάσταση και θεωρεί πως «στο νησί τους σα φυλακισμένοι, που σέρνονται σκυφτοί και λιγομίλητοι». Το ποιητικό υποκείμενο υπονοεί πως η νοσταλγία της θαλασσινής ζωής και των ταξιδιών ωθεί τους γέρους ναυτικούς να κατεβαίνουν κάθε μέρα στο λιμάνι, να μιλούν για τον καιρό, έστω κι αν δεν ταξιδέψουν, να φορούν τα ναυτικά τους ρούχα. Επομένως, η αγάπη για τη δουλειά τους και τη θάλασσα, η έλλειψη που νιώθουν μακριά από τα θαλασσινά ταξίδια, κάνει τους γέρους ναυτικούς να διατηρούν ακόμη και τις κινήσεις του πρότερου βίου τους (όταν περπατάν, σκαμπανεβάζουνε σα μέσα σε καράβι ακόμα να 'ναι). Οι τελευταίοι στίχοι υποδηλώνουν πως αυτό που έχουν να μοιραστούν οι γέροι ναυτικοί με τους οικείους τους είναι οι ναυτικές εμπειρίες τους. Τα χάρτινα караβάκια που δημιουργούν φανερώνουν τη βαθιά τους αγάπη για το επάγγελμα που δεν ασκούν πια.

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια καλείται ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση να εκφράσει τα συναισθήματά του/της.

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**Τηλεόραση και πολιτισμός**

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του Γιώργου Λιάππη, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Το Βήμα στις 30.11.2012.

Μύδροι¹ εξαπολύονται τον τελευταίο καιρό κατά της ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης, με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας. Από τον Μουράτ στην Ασί και απ' εκεί στον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή και πάει λέγοντας ...

Ως συνήθως, στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο χάνουμε το μέτρο αιώνες μετά. Πράγματι η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού. Πράγματι οι τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα οι καθημερινές, μπορούν να επιφέρουν αυτό που αποκαλούμε πολιτισμική αλλοτρίωση, ξενομανία κ.λ.π. Πράγματι η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της, οφείλει να υποστηρίζει ελληνικές παραγωγές, δείγματα πολιτιστικά της δικής μας κουλτούρας, που θα αποτελέσουν και καταπίστευμα² για το μέλλον.

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις, όμως, έως τη δαιμονοποίηση των τουρκικών σίριαλ υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα και, μετά από πολλά λογικά χάσματα, οδηγούμαστε στο «συμπέρασμα» του αφελληνισμού. Πρώτον, διότι η τηλεόραση αποτελεί περισσότερο αντανάκλαση του πολιτισμού μας και λιγότερο γενεσιουργό αιτία. Σίγουρα και η ίδια, με τη δυναμική της εικόνας που διαθέτει, μεταβάλλεται προοδευτικά από αιτιατό³ σε αίτιο πολιτισμικής αλλοτρίωσης. Δεν αντανakλά δηλαδή μόνο τον πολιτισμό μας, αλλά και τον διαμορφώνει. [...]

Κείμενο 2

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη Απρίλης

¹ κατηγορίες (έντονες)

² Καταπίστευμα: παρακαταθήκη, κληρονομιά

³ Αιτιατό: το αποτέλεσμα που συνδέεται με μια αιτία

19588

Από τα όπλα που περνάνε, τ' ωραιότερο είναι σίγουρα το πεδινό πυροβολικό. Σταματημένος τ' άλλο βράδυ στο πλευρό του δρόμου, αναζητώ κι εγώ με τα μάτια κάποιον που ξέρω πως υπηρετεί εκεί. Είναι στην ίδια με μένα κλάση, επιστρατεύτηκε την ίδια μέρα, και μαζί αποχαιρετήσαμε την ειρηνική ζωή.

Τεντώνομαι και φωνάζω μέσα στο χείμαρρο που περνάει σιγοβουίζοντας:

- Κατράκης!... Κατράκης!... ε! Μανώλη!...⁴

Κανένας δεν αποκρίνεται. Οι ελάτες περνάνε αργολίκνιστοι πάνω στ'άλογά τους. Με το μάτι, τους ακολουθώ ώσπου σβήνονται ολότελα στο σύθαμπο⁵. Όμως, προτού χαθούν, τους βλέπεις μια στιγμή σα ξεκόβονται ψηλοί, λυγεροί πάνω στην άλαμπη πλάκα τ' ουρανού, ζωντανοί ανδριάντες.

Σφίγγεται η καρδιά σου, λύπηση σε κυριεύει σαν περνάνε πεζικά. Είναι ένα κοπάδι ατέλειωτο, σκυθρωπό, μορφές τυραγνισμένες κι ανώνυμες, μάτια που μέθυσαν από το ξεθέωμα της πορείας. Σε κοιτάζουν για μια στιγμή με μάτι αδειανό. Αφού περάσει κάνα σύνταγμα κι ύστερα, μια, δυο μέρες, ντάλα μεσημέρι, βλέπεις ξάφνου να παρουσιάζονται στο δρόμο δυο-τρία ερημικά φανταράκια, στραπατσαρισμένα, κουτσαίνοντας, που τραβάνε κι αυτά κατά πάνω. Είναι οι βραδυπορούντες. Ο ένας έχει χτυπήσει το ποδάρι του και το πηγαίνει τώρα προσεχτικά, σαν άγιο λείψανο, φασκιωμένο σε τραγικά κουρέλια. Ο άλλος ήταν ανήμπορος, είναι, όμως πρέπει να συνεχίσει έτσι κι αλλιώς το δρόμο, ν' ανταμώσει τη μονάδα του στην πρώτη επισταθμία. Έρχονται ποδαράτοι από τη Λάρισα, και θα φτάσουν έτσι, με τα πόδια, στην Αλβανία - ο Θεός ξέρει πού. Ο ένας συντροφεύει τον άλλον, τον υποβαστάζει κάποτε· αν είναι πολύ αδύναμος, τότε ο συνάδερφος θα μοιραστεί το μεγάλο φόρτωμα μαζί του. Αυτός είναι ο σύντροφος της ερημιάς κι ο παρηγορητής... Αγιασμένο, αθάνατο ελληνικό πεζικό! Όργωσες έτσι, μέσα σε δυο μόλις γενιές, τη Μακεδονία, την Ήπειρο, την Αλβανία, τη Θράκη, την Ουκρανία, τη Μικρασία, και πάλι την Ήπειρο, την Αλβανία - τώρα. Όταν αργότερα, σε λίγους μήνες, είδα με ποια μέσα μεταφερόταν και μας πολεμούσε ο αντίπαλος, ένιωσα την καρδιά μου να τρεμίζει από σπαραγμό μαζί και περηφάνεια. Τον πόλεμο τούτο που μας επιβάλαν οι πολιτισμένοι επιδρομείς χυμώντας καταπάνω μας με μηχανές που ξερνάνε τον κεραυνό, εμείς τον βγάλαμε πέρα με τα ίδια τα μέσα του '125, το φανταράκι το πεζό και το μουλαράκι. Και με τη βοήθεια του Θεού, ω, να! Γιατί μπορείς να ξαστοχάς τη θεϊκή δύναμη σαν είσαι δυνατός, όμως τη νιώθεις να πυργώνεται γύρω σου αναπάντεχα κάποια στιγμή, άμα τύχει να είσαι μικρός κι αδύναμος.

⁴Κατράκης Μάνος (1908-1984): Σημαντικός Έλληνας ηθοποιός

⁵σούρουπο

19588

Σπάνια στη ζωή μου έτυχε να νιώσω δίπλα μου την παρουσία του Θεού τόσο ζωντανή, όσο στον αξέχαστο εκείνο καιρό που υπηρετούσα κι εγώ κάτω από τη σημαία της Ελλάδας.

1946

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τα νοήματα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τη λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 με τρόπο που βοηθά στη συνοχή των νοημάτων (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 4) και πώς αυτή η σχέση συνδέει νοηματικά τη δεύτερη παράγραφο με την τρίτη (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε (5) φράσεις με μεταφορική (συνυποδηλωτική) λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 10) και να εξετάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργούν στον αναγνώστη (μονάδες 5).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ **Μονάδες 15**

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις σε 100-150 λέξεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τα συναισθήματα που δημιουργεί στον αφηγητή η εικόνα που αντικρίζει στον χώρο, όπου βρίσκεται.

Μονάδες 15

19588-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο πραγματεύεται το ζήτημα της τηλεοπτικής ποιότητας. Ο συντάκτης κάνει λόγο για τις τουρκικές σειρές της ιδιωτικής τηλεόρασης. Προβάλλει τις απόψεις πολλών πως, εφόσον η τηλεόραση είναι δείκτης πολιτισμού, αυτές οι σειρές οδηγούν στον αφελληνισμό. Ωστόσο, ο συντάκτης αντιτίθεται στη δαιμονοποίησή τους, θεωρώντας πως η κακή ποιότητα της τηλεόρασης δεν αποτελεί την αποκλειστική αιτία της πολιτιστικής αλλοίωσης.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λέξη που επαναλαμβάνεται στη δεύτερη παράγραφο, συμβάλλοντας στη συνοχή των νοημάτων, είναι η λέξη **πράγματι**. Ως διαρθρωτική λέξη δηλώνει επιβεβαίωση. Η επιβεβαίωση ορισμένων απόψεων που εκφράζονται για τις τηλεοπτικές σειρές είναι ουσιαστικά η διαπίστωση που γίνεται για αυτές. Επομένως, η δεύτερη και τρίτη παράγραφος συνδέονται νοηματικά. Στη δεύτερη παράγραφο επαναλαμβάνεται η διαρθρωτική λέξη της επιβεβαίωσης (πράγματι) και η τρίτη παράγραφος έχει στη θεματική πρόταση τη φράση «από τις παραπάνω διαπιστώσεις...» που ενώνει νοηματικά όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πέντε (5) φράσεις με μεταφορική (συνυποδηλωτική) λειτουργία της γλώσσας:

- με αφορμή τις τουρκικές σειρές που καθημερινά παρελαύνουν στις οθόνες μας
- στη χώρα που αιώνες πριν γέννησε το μέτρο
- η τηλεόραση αποτελεί έναν ευανάγνωστο δείκτη πολιτισμού
- η ελληνική τηλεόραση, ακόμα και η ιδιωτική, που σέβεται τον ρόλο και το κοινό της

19588-Λύση

- υπάρχει μεγάλη απόσταση, που διανύεται αυθαίρετα

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα λόγω της χρήσης των συνυποδηλωτικών φράσεων είναι η προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη, ώστε να προβληματιστεί για το θέμα που παρουσιάζεται στο Κείμενο 1. Επίσης, ο λόγος γίνεται πιο ζωντανός και δημιουργείται ευχάριστο αισθητικό αποτέλεσμα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής αναφέρεται στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και στα πολεμικά μέσα που χρησιμοποίησε ο ελληνικός στρατός. Ακόμη και αν θαυμάζει κάποια από αυτά (Από τα όπλα που περνάνε, τ' ωραιότερο είναι σίγουρα το πεδινό πυροβολικό), η εικόνα από την προέλαση του πεζικού, του προκαλεί λύπηση (Σφίγγεται η καρδιά σου, λύπηση σε κυριεύει σαν περνάνε πεζικά). Ο αφηγητής αιτιολογεί αυτό το συναίσθημά του, καθώς περνά μπροστά του «ένα κοπάδι ατέλειωτο, σκυθρωπό, μορφές τυραγνισμένες κι ανώνυμες». Τα φανταράκια περνάνε «στραπατσαρισμένα, κουτσαίνοντας», καθώς έχουν χτυπήσει στη διάρκεια των μαχών και βραδυπορούν (Ο ένας έχει χτυπήσει το ποδάρι του... σαν άγιο λείψανο, φασκιωμένο σε τραγικά κουρέλια). Ωστόσο, θαυμάζει την ψυχική δύναμη των στρατιωτών (Αγιασμένο, αθάνατο ελληνικό πεζικό!) για την αντοχή τους στις πεζοπορίες και τις κακουχίες. Συγκινείται διότι «Ο ένας συντροφεύει τον άλλον, τον υποβαστάζει κάποτε· ...Αυτός είναι ο σύντροφος της ερημιάς κι ο παρηγορητής». Ο αφηγητής δηλώνει «ένιωσα την καρδιά μου να τρεμίζει από σπαραγμό μαζί και περηφάνεια», για τα πολεμικά μέσα των Ελλήνων και επικαλείται τη θεϊκή παρέμβαση «άμα τύχει να είσαι μικρός κι αδύναμος».

Κείμενο 1

Fake News - Ψευδεπίγραφες Ειδήσεις. Εξαίρεση ή κανόνας;

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο των Γιώργου Πλειού - Αλέξανδρου Μινωτάκη στην εφημερίδα «Η ΑΥΓΗ» και δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου του 2018.

Ο όρος fake news, σε σύντομο χρονικό διάστημα, έφτασε να χρησιμοποιείται ευρέως στη δημοσιογραφική και πολιτική ορολογία, συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο: χρησιμοποιείται δηλαδή με την αρνητική σημασία του όρου προπαγάνδα. Το φαινόμενο δεν είναι νέο. Fake news υπάρχουν από την αρχή της εμφάνισης των ενημερωτικών ΜΜΕ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δημοσιεύματα της Νεοϋορκέζικης εφημερίδας *The Sun* το 1835 που χαρακτηρίστηκαν ως Great Moon Hoax. Εντούτοις, η δημοτικότητα του όρου σήμερα οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, μεταξύ άλλων στη φύση των ειδήσεων, καθώς και στις πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες εντός και εκτός της διαδικασίας παραγωγής ειδήσεων.

Σημαντικό ζήτημα στη μελέτη των fake news είναι η ελληνική απόδοση του όρου. Συνήθως τα fake news αποδίδονται ως «ψευδείς» ή «πλαστές» ειδήσεις. Ωστόσο, ψευδείς/πλαστές είναι εκείνες που περιγράφουν γεγονότα τα οποία δεν συνέβησαν. Αυτές είναι τα falsenews. Τα fake news είναι κάτι διαφορετικό. Έχουν να κάνουν με την ερμηνεία των γεγονότων ή την προέλευση και τις επιπτώσεις τους, με την αυθεντικότητά τους ως ειδήσεις. Συνεπώς, τα fake news δεν είναι ψευδείς, αλλά ψευδεπίγραφες ειδήσεις. Είναι ειδήσεις που περιγράφουν γεγονότα ή ψήγματα τους με τρόπο που να αμφισβητούν την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας.

Μια βασική πηγή των ψευδεπίγραφων ειδήσεων είναι η φύση των ειδήσεων. Οι ειδήσεις δεν είναι ούτε μπορούν να είναι αντικειμενικές. Συνιστούν πάντα περιγραφή γεγονότων υπό το πρίσμα μιας ορισμένης άποψης που μπορεί να είναι ορισμένη ιδεολογία, προκατάληψη, μεταφυσική ή θρησκόληπτη ερμηνεία των καθημερινών συμβάντων. [...]

Ένας ακόμα παράγοντας της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων θεωρείται πως είναι τα ψηφιακά μέσα και ιδιαίτερα το διαδίκτυο. Είναι καθοριστικής σημασίας η σταδιακή κυριαρχία των νέων μέσων, τόσο ποσοτικά όσο και με τις εκφραστικές δυνατότητες που επισύρουν: τη ρεαλιστική αναπαράσταση επινοημένων

19590

γεγονότων, την προσθήκη επινοημένων πτυχών σε πραγματικά γεγονότα ή την αφαίρεση πτυχών με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας· τη συνάρθρωση διαφορετικών ως προς το χωρο-χρονικό τους πλαίσιο γεγονότων σε/ή χωρίς συνδυασμό με την προσθήκη επινοημένων ή την αφαίρεση πραγματικών· τη σύνδεση κάποιων εκ των προηγούμενων με οποιοδήποτε ιδεατικό πλαίσιο ή με τέτοιο που αποκλίνει από τις επιστημονικές και ιδεολογικές νεωτερικές αντιλήψεις.

Κείμενο 2

ANTON ΤΣΕΧΩΦ (1860- 1904)

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης

Το απόσπασμα που ακολουθεί ανήκει στα πρώιμα έργα του Άντον Τσέχωφ, Ρώσου θεατρικού συγγραφέα και διηγηματογράφου. Δημοσιεύθηκε το 1882.

Μπήκαμε με τη γυναίκα μου στο σαλόνι. [...] Ρίξτε μια ματιά, για παράδειγμα, σε αυτή τη γριά, την προγιαγιά μου. Αυτή η άσχημη, τερατώδης γυναίκα έχει τη δική της, πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία. «Βλέπεις, -ρώτησα τη γυναίκα μου,- βλέπεις τον καθρέφτη που κρέμεται εκεί στη γωνία;»

«Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες: κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό και δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα, δεν σταματούσε να κοιτάζεται, ακόμα κι αν έπινε ή έτρωγε. Ξάπλωνε να κοιμηθεί, και κάθε φορά τον έπαιρνε μαζί της στο κρεβάτι και, πεθαίνοντας, ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο.»

«Ήταν κοκέτα;» – με ρώτησε η σύζυγος.

«Ας το υποθέσουμε. Αλλά δεν είχε άλλους καθρέφτες; Γιατί της άρεσε τόσο πολύ ο συγκεκριμένος και όχι κάποιος άλλος; Μήπως δεν είχε καλύτερους καθρέφτες; Όχι, εδώ, γλυκιά μου, κρύβεται κάποιο φοβερό μυστικό.»[...]

Μια φορά, καθώς στεκόμουν πίσω από τη γυναίκα μου, κοίταξα τυχαία στον καθρέφτη και ανακάλυψα το φοβερό μυστικό. Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά, την οποία δεν είχα γνωρίσει ποτέ στη ζωή μου. Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς. Αλλά τι ήταν αυτό; Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη; Γιατί;

Επειδή ο παραμορφωτικός καθρέφτης καμπύλωνε το άσχημο πρόσωπο της συζύγου μου σε όλες τις πλευρές και από αυτή την αλλαγή των χαρακτηριστικών, έγινε

19590

τυχαία όμορφη. Και τώρα οι δύο μας, εγώ και η γυναίκα μου, καθόμαστε μπροστά στον καθρέφτη και χωρίς να χάνουμε ούτε ένα λεπτό, τον κοιτάζουμε.[...] Και η γυναίκα μου ψιθυρίζει με σιγουριά:

– Τι όμορφη που είμαι!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις σε 50-60 λέξεις τους λόγους που δημιουργούν τις ψευδεπίγραφες ειδήσεις στην εποχή μας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 6) και να σε απασχολήσει ποιος από τους δύο αξιοποιείται βοηθητικά για την οργάνωση του άλλου τρόπου ανάπτυξης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο (1^η παράγραφος),

β. την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2^η παράγραφος),

γ. της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4^η παράγραφος)

Να μετατρέψεις τις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1 ως εξής:

α. την πρώτη σε ονοματική φράση,

β. τη μετοχή (2^η περίπτωση) σε δευτερεύουσα πρόταση,

γ. την ονοματική φράση (3^η περίπτωση) σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση

(μπορείς να κάνεις όποιες αλλαγές κρίνεις σκόπιμες για το νόημα)

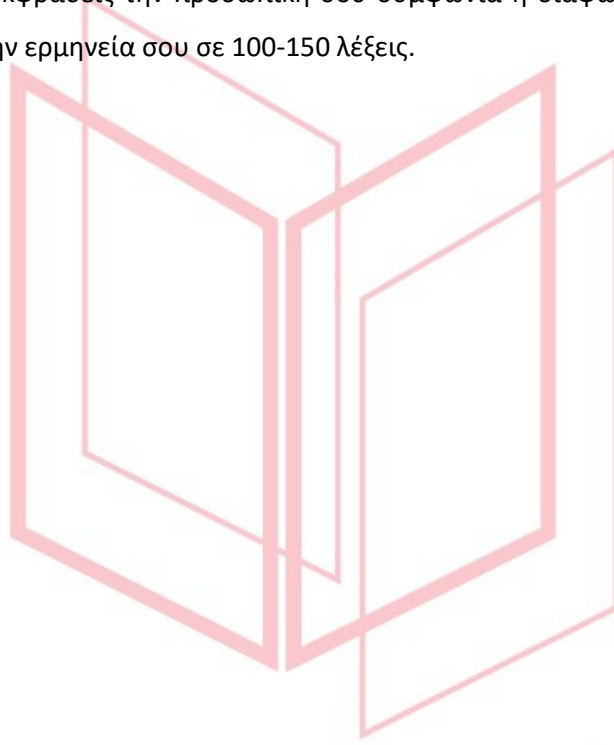
19590

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την επιλογή της προγιαγιάς του αφηγητή για τον καθρέφτη με στοιχεία του Κειμένου 2 και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία με αυτή της την στάση. Οργάνωσε την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19590-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για τη δημιουργία ψευδεπίγραφων ειδήσεων ευθύνεται η φύση της είδησης και η επιρροή από ιδεολογίες, προκαταλήψεις και θρησκευτικού τύπου αντιλήψεις. Κύριο παράγοντα αποτελεί και η ψηφιακή τεχνολογία με την οποία δημιουργούνται και προβάλλονται κατασκευασμένα γεγονότα, ενώ άλλα συνενώνονται, αφαιρούνται ή προστίθενται στοιχεία στο πλαίσιο ειδήσεων που αποκλίνουν από σύγχρονες επιστημονικές και ιδεολογικές αντιλήψεις.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η δεύτερη παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με ορισμό και αντίθεση. Οι συντάκτες δίνουν τον ορισμό των falsenews και των fakenews (ο ορισμός των δύο εννοιών δίνεται αντιθετικά). Με την αντίθεση γίνεται ακόμη πιο ξεκάθαρη η κύρια έννοια που αναπτύσσεται στο κείμενο, οι ψευδεπίγραφες ειδήσεις (fakenews). Επομένως, στη συγκεκριμένη παράγραφο η αντίθεση λειτουργεί υποβοηθητικά του ορισμού.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

συχνά για να χαρακτηριστεί ως ψευδής μια είδηση ή ένα σχόλιο (1η παράγραφος): μετατρέπεται σε ονοματική πρόταση: συχνά ο χαρακτηρισμός μιας είδησης ή ενός σχολίου ως ψευδούς.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19590-Λύση

την επικρατούσα για ένα κοινό αντίληψη περί πραγματικότητας (2η παράγραφος): η μετοχή αναλύεται σε αναφορική πρόταση: την αντίληψη περί πραγματικότητας που επικρατεί για ένα κοινό.

της εξάπλωσης των ψευδεπίγραφων (αλλά και των ψευδών) ειδήσεων (4η παράγραφος): για να εξαπλωθούν οι ψευδεπίγραφες αλλά και οι ψευδείς ειδήσεις (δευτερεύουσα επιρρηματική **τελική** πρόταση) **ή ώστε να** εξαπλωθούν οι ψευδεπίγραφες αλλά και οι ψευδείς ειδήσεις (δευτερεύουσα επιρρηματική **αποτελεσματική** πρόταση).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής στο Κείμενο 2 αναφέρει την εμμονή της προγιαγιάς του με τον καθρέφτη (δεν τον αποχωρίστηκε μέχρι τον θάνατό της. Κοιταζότανε σ' αυτόν μέρα και νύχτα... ζήτησε να τον βάλουν μαζί της στο φέρετρο). Η στάση της προγιαγιάς ερμηνεύεται από τις μαγικές ιδιότητες του καθρέφτη, ήταν παραμορφωτικός, καθώς καμπύλωνε τις γωνίες των προσώπων (Αυτός ο καθρέφτης έχει μαγικές ιδιότητες). Όποιος καθρεφτιζόταν σε αυτόν φαινόταν όμορφος, όποια κι αν ήταν πραγματικά η φυσιογνωμία του (Στον καθρέφτη είδα μια γυναίκα με εκθαμβωτική ομορφιά... Ήταν ένα θαύμα της φύσης, μια αρμονία ομορφιάς... Γιατί η άσχημη, αδέξια γυναίκα μου στον καθρέφτη φαινόταν τόσο όμορφη;) κάτι το οποίο διαπίστωσε και ο ίδιος ο αφηγητής με τη γυναίκα του. Ο αφηγητής σχολιάζει πως ο καθρέφτης κατέστρεψε την προγιαγιά του (κατέστρεψε την προγιαγιά μου. Πλήρωσε γι' αυτόν ένα τεράστιο ποσό), καθώς εστίαζε την προσοχή της σε ψευδή στοιχεία και δεν αποδέχτηκε ποτέ τον πραγματικό της εαυτό.

Με αφορμή το συμβολισμό της αφήγησης, σχετικά με το αν πρέπει να δίνουμε βαρύτητα σε ψευδή στοιχεία, μη αποδεχόμενοι/ες την πραγματικότητα, για να έχουμε έστω και μια προσωρινή ευχαρίστηση, ο/η μαθητής/μαθήτρια καλείται με συντομία να εκφράσει τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της με αυτή τη στάση.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ